

ČASOPIS

pro

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO.

Wydáwan

prispjwanjm

mnoha duchownjch a učenjch mužů

od

Knjžecj Arcibiskupské Pražské Konsistoře.

Třetj ročnj běh.

Swazek prwnj.

W Praze, 1830.

W Knjžecj Arcibiskupské knihtiskárně.

Πάντα δοκιμάζετε· το καλὸν κατέχετε.

Προς Θεσσαλ. Α. V. 21.

**Veritas est dulcis et amara; quando dulcis, pascit; quando
amara, curat.**

S. Augustinus.

Quid fortius desiderat anima, quam veritatem?

Leo XII.

Skončugje swazkem tjmto třetj ročnj běh našeho českého časopisu pro katolické duchowenstwo, otwjráme spolu předplacenj na rok přjstj, w kterém časopis ten týmže způsobem, gak posawád, a s podobnými přjdlawky vycházeti bude. Že se wšak podniknutj to laskawým toliko přispjwánjm horliwých a učených našich pp. spoluspisowatelůw posud zachowalo, a gediné tak i dále se zachowati může: utěšené powinnosti redakcj za dosti činj, oznamugje gim všem, dle usnešenj konsistorijnho, dne 28. prosince r. b.; k. č. $\frac{2286}{139}$ šetrnau a wděchnau uznalost knjzeczj arcibiskupské konsistoře Pražské, a sice gmenowitě:

a) Z diecezej Brněnské:

P. Jos. Holáskowi, faráři w Blansku.

P. M. Jos. Sychrowi, faráři w Žďáru.

b) Z diecezej Buděgowické:

P. Mat. Fučkowi, kaplanu w Prachaticch.

P. Jos. Kamarýtowi, sidelnjm kaplanu w Klokotech.

* P. Janowi K ö r n e r o w i, Doktoru w bohoslowj, Rektoru bisk. alumnátu w Buděgowicjch, a t. d.

* P. Fr. Slá m o w i, zám. kap. na Worljce.

c) Z diecezej Králo w é h r a d e c k é.

* P. Janu J a w o r n i c k é m u, faráři w Cjrkwicjch.

P. Jos. Králo w i, kaplanu w Branné.

* P. Fr. Aloysiowi W a c k o w i, Děkanu na Kopidlně, etc.

* P. Jos. Zieglerowi, Doktoru w bohoslowj a Děkanu w Chrudjmi, etc.

d) Z diecezej L i t o m ě ř i c k é:

P. Ant. Markowi, Děkanu na Libuni.

* P. Vinc. Zahradnjkowi, faráři w Křešicjch.

e) Z P r a ž s k é diecezej.

* P. Jos. Č e r n é m u, knězi cjrk., zpovědlnjku duchowujch panen z řádu karmelitánského.

P. Wácl. H a n k o w i, bibliothekáři národnjho Museum.

- * P. Jos. Helfertowi, Doktoru w obogjch práwech, cjs. král. professoru na wys. školách pražských, konsist. radě, etc.
- * P. Aloys. Klár owi, Doktoru w libomudrctwj, cjs. král. professoru na wys. školách pražských, etc.
- P. Frant. Kostkowi, kandidátu doktorstwj theologického, prozatimnjmu katechetu we školách Uršulinských w Praze.
- P. Karlowi Kyselowi, duchownjmu w obecne nemocnici w Praze.
- P. Fr. Nowotnému, kapl. w Načeradci.
- P. Fr. Přihonskému, Dokt. w libomudrctwj, a praesesowi windického Semináře w Praze.
- P. Wácl. Al. Swobodowi, c. k. humanitnjmu professoru na gymnasium Malostranském.
- * P. Kašp. Weiningerowi, faráři na Kladně.
- * P. Karl. Winářickému, knž. arcibiskupskému ceremoniáři a bibliothekáři.
- P. Jos. Wotýpkowi, zám. kaplanu w Gemnjšti.
- * P. Janu Zimmermannowi, knězi z rytjrského řádu křižownického s čerwenau hwězdau, spolu c. k. censorowi.

Wědomj, že kdálšjmu swých mladšjch bra-
třj a vlastenců vzdělánj přispjwagjce, prostřed-
ně na cswjcenj weškerého národu aučinkugj, slad-
kau budiž gim za práce gegich odměnau!

W Praze dne 31. prosince, 1830.

W. W. WÁCLAWJČEK,
kanownjk hlawnj kapitoly u.sw. Wjta,
konsist. skutečný rada, gakožto redaktor.

I. P O G E D N Á N J.

I. O přídawku „i Syna, Filioque“ w snešenj Apoštolském.

Od Jana Nep. Zimmermanna.

Sotwa sněm Nicegský rozepře Arianské, božstwj Kristowa se týkagcuj, náležitě spořádaw rozse-
dliny sw. Cjrkwe katolické zcelil a ubezpečil, aby
audowé gegj wěděli, na čem mřiti lze; powsta-
ly brzo na to hádky stranu Ducha swatého, zegmé-
na: „zdali Duch sw. od Otce toliko, čili od Otce i
Syna pocházj.“ Hádagcje se neklidnj Řekowé o
wěcech božských, wtrausili w ně napotom swé
domácj pletky a k wjře nepodobné swáry. Tudž
naplnili weškerau wlast hádkami, a nemohauce z
nich náležitě wywážnauti, od sw. katolické Řim-
ské Cjrkwe odpadli, z gednoty se wyobcowawše. *)
Wšak ani tjmto přežalostným křesťanstwa na ku-
sy potrhánjm ljbého nenabyli pokoge; než pla-

*) Předkové naši za kralowánj Giřho z Poděbrad s Řeky pro-
ti Řjmu bogugjcimi se spogiti usilowali, než dobytj Konstan-
tinopole mocj Tureckau w tom překážku učinilo.

* *

menem prchlých žádostj puzeni, w hádkách setrawše, žžjniwě se wespolek tráwili, až neyposléze w otroctwj brány Turecké klesli. —

Některj spisowatelowé cirkewnj, dáwno před sněmem Nicegským, dokládajce že Duch swatý i od Syna pocházj, žádných mezi sebaů neměli rozepřj. Totěž wyznáwali Ariani, gmenowité Eunomius, biskup Cizikuský, genž Ducha swatého za neyhlawněgšj aučinek Syna božjho wydáwage, swé domněnj arianskými twrdil důwody. Rowněž Marcellus, biskup Ankyrský, *) že Duch swatý od Otce i Syna pocházj, všemožně swědčiw, wůbec na swětlo stawěl.

Otcowé sw. katol. Cjrkwe, chtjce wučenjo Trogici swaté pořádek učiniti, vyhledáwali stranu Ducha swatého znamenj rozdljnosti, gako stranu Boha Otce, „ἀγεννησία, nerozenj,“ stranu Syna božjho „γεννησία, rozenj“ giž byli ustanowili. Řjdjce se dle pjsma swatého **) usnesli se w užjwánj „ἐκπορεύσις, wycházenj“ a činili rozdlj w sw. Trogici, prawjce: Otec od žádného nenj učiněn, ani stwořen, ani narozen. Syn od Otce samého gest nečiněn, ani stwořen, ale narozen. Duch swatý gest od Otce i od Syna nečiněn, ani stwořen, ani narozen, ale pocházegj. Zдали ale Duch swatý toliko od Boha Otce, čili od

*) Gsa léta Páně 325, na sněmu Nicegském, sw. katolickau Cjrkew welmi horliwě hágil. Napotom bludů Pawla Samoza-
tenského se chytiw, na sněmu Konstantinopolském l. P. 336.
z kat. Cjrkwe wywržen gest. **) Jan 14, 26. 15, 26.

Boha Otce i Syna pocházej, o to přenáramné postvstaly hádky.

Mnozij učitelowé cjrkewnj okršku východnjho neboli řeckého, gako sw. Basilius, *) Epifanius, **) o tom drželi, že Duch swatý toliko od Otce pocházej. Sw. Řehoř Nysský ***) uče, že Duch swatý prostředkem Syna od Otce pocházej, neodpjal docela, žeby Duch swatý od Otce i Syna nepocházel.

Cjrkewnj však Otcowé řjše západnj čili latinské, totiž: Sw. Hilar, ****) sw. Ambrož *****) a sw. Augustin *****) učili wúbec, že Duch swatý od Otce i Syna pocházej, a toto učenj opanowalo weškerý gich okršlek.

W užjwánj toho rozdjlú trwaly obě strany za dlauhý čas pořád zběhlý bez wšeho rozbroge. Řekowé, čili synowé východnj sw, Cjrkwé, wyznáwali wúbec, že Duch swatý od Otce pocházej, žeby ale spolu od Syna nepocházel, odmłčugjce se nikdý nezawrhowali. Zawrženj toto učinil nejprwé Theodor Mopfuostenský *****) we swém wyzuánj wjry, chtě se tjm ohraditi

*) S. Basilii Homil. XXIV. **) S. Epiph. Av. c. 67. ***) S. Gregor. Nyss. Oper. T. I. p. 459. ****) Loqui de eo (Spiritu sancto) non necesse est, qui Patre et Filio auctoribus confitendus est. S. Hilar. de Trinit. *****) S. Ambros. de Spiritu sancto I. c. 10. *****) Fatendum est, Patrem [et Filium principium esse Spiritus sancti. de Trinit. V. c. 14. Nec possumus dicere, quod Spiritus sanctus et a Filio non procedat, nec enim frustra idem Spiritus et Patris et Filii Spiritus dicitur. IV. c. 20. *****) Walchii (Ch. G. F.) Bibliotheca Symbolica. Lemgovra 1770. 8. p. 203.

proti Arianúm dowozujcjm, že Duch swatý gest stwořenj Syna Božjho. A když Cyrill Alexandrinský píše proti Nestoriowi Ducha swatého Synu připogil a geg *Το ἴδιον του αὐτου* nazjwal, o-přel se mu Theodoret *) řka: Gestli že Duch swatý Synu patřjcy w tom smyslu nazwán gest, že gednostegné podstaty od Otce pocházj, chcemeť tomu wjry dáti; mnj-li ale, že Duch swatý skrže Syna toliko bytost obdržel, *την ὑπαρξιν ἔχων*; zawrhugeme to gako bezbožné. My, dowozuge, wěřjme Pánu, genž dj: „Duch, který od Otce pocházj,“ **) a swatému Pawlu řkaucjmu: „Nepřigali gsme ducha swěta, ale ducha toho, který gest z Boha.“ ***) Duch swatý, mnj on, pocházj od Otce, ale nenj vzdálen od Syna, *οὐκ ἄλλοτριον ἐστὶ του υἱου*, dle slow ust Kristowých: „Wšecko, cožkoli má Otec, mé gest. Protož gsem řekl, že z mého wezme, a zwěstuge wám.“ ****)

Gakož pak ale synowé západnj sw. Cjrkwe neb Latinjci wúbec wyznáwali, že Duch swatý od Otce i Syna pocházj, nemeškali přjdawek, i Syna“ u wyznánj obecné wjry wložiti. To se stalo neyprwé we Špaňheljch, když Ğothowé za panowánj krále Rekkareda Arianské bludy odwolawše s Cjrkwj katolickau se spogili, na sněmu Toletánském třetjm, léta P. 589, na kterémž wyznánj wjry, neb snešenj Apoštolské, genž Kon-

*) S. Cyrilli Anathem. in Oper. Theodoret. T. V. p. 44, **) Jan 15, 26. ***) 1. Corinth. 2, 12. ****) Jan 16, 15.

stantinopolské slove, čteno, a w ně přídawek „i Syna“ wložen gest. *) „Habemus“ pšj Otcové téhož sněmu, „Papæ Hormisdæ ad Imperatorem Justinum epistolam anno 521. scriptam in manibus, in qua expresse ait: Spiritus Sancti proprium est procedere a Patre et Filio.“ **) Zajtj dostal se přídawek tento do řjše Francauské, a l. P. 791. do Friaulska, kdežto sněm Forojulský wkostele Panny Marie držán byl, o kterémž se čte: „et duos errores oppugnat, primum, quod Spiritus Sanctus a solo Patre et non a Filio procedat. Quæ Hæresis causa fuit, cur in Symbolo addita fuerit vox Filioque, quamvis Patres ejusdem Symboli auctores, eam prudenter omiserint, verba Evangelii simpliciter offerentes.“ ***) Na to w stoletj dewátém dostal se do řjše Německé. W Řjmě však ani w dewátém stoletj geště průchodu neměl; ačkoliw cjsař Karel weliký, sněm w Aquisgraně léta P. 809 položiw s papežem Lwem třetjm o to rokował. Neb sněmowané snešenj znj: Papež ~~starežitnosti~~ obránce dvě dcky strjbrné, skoro sto liber těžké u dwěrj hrobových po prawé i po lewé straně wywěsiti kázal, z nichžto na gedné wyznánj wjry latinsky, a na druhé řecky ryté se spatřowalo, bez přídawku „i Syna.“ ****)

*) Mansi Collect. Concil. T. IX. p. 981. **) Fleury Historia Eccles. August. Vindel. 1758 — 798. 8. T. XXIII. p. 511. ***) Fleury Histor. Eccles. T. X. p. 545. ****) Fleury Histor. Eccles. T. X. p. 717.

Mezi tjm rozmysliw se arciwúdcce stráže cjsarské a spolu arciwúdcemj Focius, muž wtípu welni zdárného, nad mjru uěný a wdworských spádech wystálý, ale smyslu pobožného, pokorného a kněžského docela prázdny, zbawil se důstognostj swětských, oblekl gednoho dne rauchomnišské, a šestého giž biskupské, a to proto, aby se na stolicí patriarchy Konstantinopolského wetřel. K tomu také aumyslu Ignacius z cjsarské krwe pošlý, z té předústogné hodnosti násilně wyprawen, a z wymyšlených a kaupených přjčin žalařowán byw newyprawitedlných wystál nátisků. Když pak u wězenj kwjlel, Focius náklonnostj mnohottwárných dwořanů na geho mjsto dosedna co wlk swěřeného sobě stáda hleděl. Papež Řjmský Mikuláš wýborně wěda, že rauchopatriarchálské, kterýmž se byl Focius tak rychle přiozdobil, patriarchu nečinj, a znamenage z listů sobě swědčjch, kterak papežem wýchodnj částky sw. Cjrkwe se dělá *), swým do Konstantinopole tu wěc šetřiti wypraweným poslům s njm obcowati přjsně zakázal. Nemoha wšak milostiwě ty rozepře spořádati, sněm léta P. 863. w Řjmě položil, na kterémž Fociowi z důstognosti patriarchálnj wyobcowanému kletbau hrozeno, gestli w zagetj kwjlcjho Ignacia za prawého neuzná patriarchu.

*) In omnibus sanctissimo, sacratissimo Fratri et Communitate Nicolao, Papae senioris Romae Photius Episcopus Constantinopolitanus novae Romae. † Annales Baronii ad an. 861.

Focius chtě prwotnosti předústogného au-
řadu užiti, proti papeži řjmskému sám kletbu
wydal, a zlostj wálečnau hoře, diwné utržky
mu činil, a tak hrubě ho w posměch a potupu dá-
wal, že nad tjm všech biskupů částky řecké srd-
ce trnulo. Spoléhage se přitom na cjsaře Michae-
la a stranu swau proti Řjmu pobauřenau, list ote-
wřený do všech kragin rozeslati neprodlel, w
kterémž, týkage se wěcj titěrných, u p. že Lati-
njci w sobotu půst uwedli, že w postě mléka a
seyra užjwagj a t. d. za přehrozné kacjrstwj wy-
dáwal; kterak učj, že Duch swatý od Otce i Sy-
na pocházj, a že přídawek „i Syna“ do wyznánj
wjry byli wložili. Tagemstwj neprawosti Foci-
owy tjm swětlegi na swětlo vycházj, an tagno
nebylo, že přídawek „i Syna“ na ten čas w Řjmě
do snešenj wjry přigat nebyl, až se teprw oko-
lo stoletj dwanáctého stalo. Neb když léta P. 880
na sněmu Konstantinopolském opět o wloženj to-
ho přídawku se gednalo, do wyznánj wjry w Řj-
mě wepsán nebyl, když totiž čteme: „*displicuis-
se Papæ, quod eam (additionem Filioque) Franci
recepissent, quamvis de doctrina non dubitavit.
Unde Joannes Papa cum sciret hanc additionem
Græcis scandalo esse, salva conscientia dicere po-
tuit, eam ab Ecclesia Romana non fuisse recep-
tam.*“ *) Nedalo se tedy Fociowi podstatné pří-
činy žádné k potupenj papeže řjmského, když

*) Fleury Histor. Eccles. T. XII. p. 724.

netoliko on, ale i všickni biskupové částky východnj výborně věděli, že přídavek „i Syna“ w Řjmě do wyznánj wjry přigat nebyl. Ani pak důwody a průwody swými, ni z pjssem swatých, ni z mistrowstwj prwotnj Cjrkwe wzatými dosti učinil, pročby přídavek tento do wyznánj wjry wložen býti neměl, tjm méně pročby kacjrstwjm slauti zasluhowal. Bránil se tedy důwody křiwými, totiž křikem a haněnjm, a mage toliko prawdu na gazyku oddělenj a wyobcowánj wyhledáwal.

Když pak wjce a wjce pokřikowé o přídawku „i Syna“ se rozmáhali a řjše řecká rozljtjce se hádala, cjsař Michael, podpora Fociowa, násilně zemřel. Basilius samowladař na trún dosedna Fociowi z hodnosti patriarchálské se kliditi welel, a Ignacia ze zagetj wyswobodiw, na swé mjsto dosadil. Basiliowa předsewzetj a konánj papež Adrian II. sněmem léta P. 869. drženy m potwrdil, na kterémž pro uwarowanj budaucjho pohoršenj wšecky spisy rozepřj Fociowých se týkagcj spáleny byly.

Maudřegšj, než synowé temnosti, Focius, w klášteře Skopenském u wyhnanstwj gsa, uměl sobě w takowých nesnadnostech rady dáti, wšemožně totiž náklonnosti cjsarské wyhledáwal. Rozsjlage přjmluwěj na wše strany, tak se milosti cjsarské opět dotřel, že po smrti Ignaciowě na stolici patriarchy Konstantinopolského dosazen gest. I papež Řjmský Jan VIII. tagemstwjm

neprawosti podešlý powýšenj Fociowo potwrditi ráčil; ačkoliw sněmem uzavřeno a přjsahau stwřeno bylo, že Focius té hodnosti nikdý wjce do-
gjtí nemá. *) Wzat gest přitom toliko na záwa-
zek, aby na přjštjtn sněmu za odpuštěnj a o mi-
lost prosil. Sněm tento léta P. 879. w Konstan-
tinopoli položen a držán gest, na kterémž wše co
přednešeno a uzavřeno, tak auskočně nástrogem
Fociowým konáno bylo, že i leğatowé papežštj
oklamanej sněm předešlý w nic uwedli, a abypo
něm ani památky nezůstalo, tento sněm, mjsto
předešlého, osmým sněmem obecnjm nazwali.
Wše co na sněmu tomto konáno, dle žádosti Fo-
ciowy dálo se. Aby pak bystřegšj wyslanců pa-
pežských na se newzbudil pozornost, žádná
zmjuka stranu Ducha swatého, zdali od Otce i
Syna pocházj, se nestala; než Konstantinopolské
snešenj wjry u přjtomnosti cjsařowy čteno, a uzav-
řeno bylo, aby se w ně ničehož nepřidávalo.
Tjmto záwazkem dala se strana Latinská w po-
tupu, když totiž přjdawek „i Syna“ na wětšjm
dile giž byla přigala. Papež Jan VIII, wida, že
strogenau chytrostj a podwodem oskočen gest,
kardinála Morina do Konstantinopole wyprawil.
Morinus auskoků Fociowých dobře swědom, wše
usnešenj strogeného sněmu zrušil, a proti Focio-

*) Baronius mui, že odtud báseň o Johánuš papežce půwod-
bere, když totiž Jan VIII, w tom gednanj dosti mužnosti na
gewo nedal.

wi kletbu obnowil, neděse se ani cjsaře, který gednage proti práwu národnjmu, ho do wězenj dal. To když papež zwěděl, wše co Morinus předsewzal, náležitě potwrdil. Nicméně Focius milostj a náklonnostj cjsaře hágen, patriarchau zůstal až do léta 886, w kterémž cjsař Basilius zemřel, a geho syn Lew přjgmjm *maudrý* na trůn dosedl. Lew tēm neklidnostem w cestu kročiw, Focia zahnal a na stolici patriarchálnj Štěpána dosadil. Papež Štěpan VI. dosazenj toto potwrdil, a tak na něgaky čas hádky řecké umlkly.

Po skončenj rozbrogů Fociowých spokogiwše se Řekowé w důležitostech domácjch, gednoty sw. řjmské Cjrkwe se drželi. Sedmnácte poslaupných patriarchů w gednotě setrwalo, a nižádný z nich, zdali Duch swatý od Otce i Syna pocházj, se netázage trawných neplodil rozepřj. Až léta P. 1047. Michael Cerularius, muž wšednjho ducha, ale kwasem zlosti proti Latinjkům (nad Focia dospělegšj, ljbý pokog obnowenými hádkami rušiti započal. Učiniw léta P. 1053, list Janu biskupowi Traniskému w Apulij proti západnj straně sw. katolické Cjrkwe wybjhal, kterak nekwašeného užjwá chléba; kterak w sobotu púst ukládá, a tjm Židům se bljzj; kterak udáwené zwěři požjwá a w postě alleluja zpjwá. O přjdawku „i Syna“ odmlče se w odpor newešel. Napomjnal přitom biskupa Jana, aby list tento do wšech končin a kragin rozeslati neprodléwal. Jan

se tak zachowaw, hádkami nakwašený list Michaelůw i w Latinu proměnil, a papeži Lwu IX. do Řjma zaslal. Mezi tjm pak Cerularius wšecky kostely latinské w Konstantinopoli zawřjti dal, a s gich kněžstwem obcowánj zakázal. Papež, nad tjm mage auzkost mysli welikau, obyčegných užjwal prostředků. A nemoha ani prosbau, ani napomjuánjm, ani pohrůzkami ty neklidnosti w pořádek uwesti, ačkoliw cjsaři Konstantinu Monomachowi, za přjčinau nešťastných wálek, na tom welmi záleželo, aby swornost a pokog zachován byl, swé wyslance do Konstantinopole wyprawil. Cjsař ge welmi laskawě přigal, ne tak ale patriarcha Cerularius. Tu počaly owšem diwné býti nesnáze a roztržky welmi weliké, kteréž wyslancowé oswětlujce swětlem swatého Ewangelium důwodně přemáhali, tak že mnozj Řekowé sobě přimaudřiwše k gednotě cjrkewnj přistaupili a w poslušenstwj gegj se dali. Toliko Michael Cerularius při swém zdánj zůstal, a s wyslanci gednati nechtěl. Šli tedy do chrámu sw. Žofie, stěžugjce sobě na zatwřzelost gehu, a když se nikterak podrobiti nechtěl, položiwše kletbu proti němu a gehu spoludruhům na oltář, pryč se odebrali.

Cerularius nemoha ohawným hádánjm swé nezbedné wůli průchod učiniti, lid obecnj různil a proti cjsaři rotil. Na to list patriarchowi Antiochenskému učiniw, na Latinskau stranu sobě stěžowal: že mniši zapowězených užjwagj pokr-

mů; že w postě a o suchých dnech maso gedj; že do wyznánj wjry přjdawek „i Syna“ wložili; že kněžjm žen užjwati bránj; že dvěma bratřum dvě sestry pogjti dowolugj; že biskupowé prstény nosj. Těch a takowých titěrných wěcj wáhu doplnil lžj a i utrhanjm; že totiž Swatých a gich ostatků nectj, a učitele Cjrkwe swatě Řehoře, Jana Zlatoustého a Baailia w počet Swatých nekladau. Takowýmto klamawým způsobem mnoho biskupů pobauřil a gich srdce kwasem zlosti napustiw sobě podkasal. Wšak tjm wášniwým namáhánjm wazba gednoty geště nepraskla; neb papežowé řjmštj s cjsaři řeckými w ustawičném zůstali obcowánj. Zwláště pak papež Urban II. wšecku swau péči k tomu wedl, aby swornost zachowána byla, na sněmu Barrském léta P. 1098, na kterémž sw. Anselm, *) že Duch swatý od Otce i od Syna pocházj tak wybornými stwrdil důwody, že nad geho dowozenjm weškerá řjše latinská plesala, řecká ale se zarděla. Od té doby přjdawek „i Syna“ i w Řjmě žádného neměl odporce.

Durdiwj však Řekowé ku poźjwánj té prawdy nepřistaupili, až léta P. 1274 za času papeže Řehoře X, na sněmu Lyonském, kdežto přjdawek „i Syna“ w sněšenj Apoštolském řjše Latinské wúbec se nacházj. Tu teprw cjsař Michael Paleologus skrze swé wyslance, Germana,

*) S. Anselmi opera. Lut. Paris. 1670. fol. p. 49 — 61.

býwalého patriarchu Konstantinopolského, a Theofana, arcibiskupa Nicegského we gménu weškeré strany řecké všecky rozepře odwolaw s stranau latinskau w gednotu wešel. Při té příležitosti na den slawnosti sw. Petra a Pawla papež obět mše swaté u přítomnosti Řeků slaužil. Epištola čtla se latinsky a potom řecky; podobně i Ewangelium. Na to držel kázanj sw. Bonaventura. Po kázanj zpjwalo se kredo, neb wyznánj wjry latinsky s přídawkem „i Syna“; pak řecky, w kterémž přídawek „od Otce i Syna“ třikrát se opakowal. Když pak sněmem auplné sgednocenj se stalo, zpjwalo se „Tě Boha chwáljme“ latinsky a řecky, při kterémžto zpěwu přídawek od Otce i Syna, dwakrát se opakowal. *)

Nad tjmto snešenjm durdili se mnozj Řekové, zwlastě pak Josef, patriarcha Konstantinopolský, kterýž neklidnau rozpalen horliwostj auřad swíg složiw do kláštera se odebral. To wida cjsar Michael Paleologus všemožně pečowal, aby snešenj toto ubezpečil, a tak potomkům dochowal. Chwalitebné namáhánj cjsarské všelikterak podporowal liternjm uměnjm oswjčený Jan Becus. Gsa dřjwe duchem řeckým, to gest, duchem swárliwým napogen, spíše welebnostj daleko široko roznešeného gména, nežli důwody, straně římské odpor činil. Po čase pak spisy,

*) Petavins mnj, že se giž sgednocenj stalo léta P. 1215, na IV. sněmu Lateranenském; než le Quien toto domněnj důwodně wywratil.

kteřež Niceforus Blemmydas a ginj byli pozústawili, z klamú řeckých wywázna k gednotě se připogil, a byl neystálejšim smjřenj obrancem. Totěž učinil Konstantin Meliteniota, Gnozius Metochyta a ginj wznešenj Řekowé. A tak smjřenj na sněmu Lyonském učiněné trwalo, dokudž cjsař Michael Paleologus na žiwě byl. Po geho smrti ale Andronikus na trůn dosedna smjřenj Lyonské zrušil, a Řekúm, kteřjž se ho drželi, náramné činil auzkosti.

Swárliwj na to Řekowé kwasem domácj zlosti se ustawičně tráwili, a přitom drawými wálkami okolnjch národů tráweni byli, tak že gim den po dní zemj, sjly, mocnosti a mužnosti ubýwalo. Protož opěť o sgednocenj gednati se hlásili, když w Basilegi sněm cjrkewnj držán byl. Než gednánj o té věci na sněm přjštj Ferrarský odloženo bylo. K tomu sněmu Řekowé pozwáni bywše, léta Páně 1438. nagjti se dali, totiž: cjsař Jan Paleologus, patriarcha Konstantinopolský, Josef, též wyslanci ostatnjch třech patriarchů řeckých, množstwj arcibiskupů a biskupů. Rokowati započawše o pocházenj Ducha swatého, dali neyprwé čjsti Nicegské snešenj wjry, a na to zákon sněmu Efeského, který k němu co přičiníti, neb něgaký přjdawek wtěliti zapowjďá. *) Marek Efesius w pátém sezenj zápověď sněmu

*) Allatū (Leonis) Vindicix Synodi Ephesiuꝝ et S. Cyrilli de Processione ex Patre et Filio Spiritus Sancti. Romæ 1661. 8.

Efeského důwody Otců swatých a zákony sněmů předešlých hágiw, všecku řeč k tomu wedl, aby wáhau platnosti wážena byla a přičiněním ceny netratila. *) W šestém sezenj mu odpowěděl we gměnu strany latinské Ondřej Rhodius, doložiw: že slowo „i Syna“ nenj přídawek, a toliko wyswětlenj toho, což prwé snešenj Apoštolské w sobě zawjralo. Dowoláwage se we swé řeči sw. Otců Řecké strany, totiž sw. Basilia, dowozowal, že wyswětlenj toto za přjčinau obecnjho lidu do snešenj Apoštolského wložiti, zakázáno býti nemůže.

W sezenj sedmém opět Rhodius řeč čině dowozowal, že zápowěd sněmu Efeského w sobě nezawjrá takowý přičiniti přídawek, který bez ugmy katolické wjry toliko k wyswětlenj slaužj, a tjm méně, an sněm Efeský do Nicegského wjry wyznánj mnoho wložil přídawků, aby kacjrské bludy sprostě wěřjcm lépe před oči postawil. K tomu také uwáděl opět důwody sw. Otců Řeckých, totiž: Cyrilla, Maxima, Jana Zlatoustého, Tharasia, gakož i starý rukopis sedmého sněmu obecnjho, w kterémž přídawek „iSyna“ se nacházel. Tu powstal Marek Efesius a tázal

*) Pfaff (Ch.) Historia succineta controversiarum de processione Spiritus Sancti. Tubingæ 1749.

Procopowicz (Th.) Tractatus de processione Spiritus Sancti. Gothæ 1772.

Allatit (Leonis) Græcia orthodoxa. Romæ 1652. 4to.

Walchiů (J. G.) Historia controversiarum Græcorum Latinorumque de Processione Spiritus Sancti. Jenæ. 1751. 8.

se řka: Proč otcowé třetjho sněmu obecnjho toliko Nicegské wyznánj wjry, a nikoli Konstantinopolské uwáděgj? Proto, odwece osobně, že toto dwoge wyznánj za gedno se drželo, w kterémž přidaná slowa, druhým sněmem široce wyložená, nic giného w sobě neobsahowala, než wyswětlenj té prawdy, kteráž w Nicegském wyznánj wjry zatmělá byla. Této odpovědi, uchytiwše se Rhodius a kardinál Julian dowozowali, že přjdawek „i Syna“ také nic giného není, než wyswětlenj, což prwé zatmělé a nepochopitedlné bylo. Když tedy Řekowé Nicegské wjry wyznánj přjdawkami oswětlowali, pročby to Latinjkům powoleno býti nemělo? —

W osmém a dewátém sezenj, wywstaw arcibiskup Nicegský Bessarion, gal se mluwiti: že to Latinjkům nic neprospěge, gestliže přjdawek „i Syna“ toliko za wyswětlenj wydáwagj; dosti na tom, howořil dále, právem ho wyhoditi, poněwadž wložen gest; neb wyswětlenj se powoluge, ge však ku snešenj wjry pogiti se zapowjďá. A gestliže co takowého za onoho času druhému obecnjmu sněmu přislušelo; nynj že to dowoleno není, když třetj sněm, totiž Efeský, na to zápowěď učinil. Nuže, uzawjrá, co neslušj Řekům, to neslušj wětšjm právem i Latinjkům. —

W desátém sezenj na Bessarionowo doráženj Jan biskup Friaulský odpowjďage dokazowal: že w Cjrkwi božj wyswětlugicj přjdawky ku snešenj wjry pogiti zakázáno býti nelze, a že zápowěď

sněmu Efeského se toliko věřícího lidu týká, nikoli však ředitelů Cjrkwe; neb sněm klade pokuty na přečiněnj, kteréž cjrkwěnjmu sněmu ukládati nemůže.

W gedenáctém sezenj w odpor proti Řekům a proti zápowědi sněmu Efeského wešel kardinál Julian, a wywrátiw domněnj řecké patrnými důwody gal se wůbec mluwiti: kterak o přídawku „i Syna“ giž dosti hádáno, a kterak potřeba káže o to gednati, zdali Duch swatý od Otce i Syna pocházj. Na to se obrátil k Řekům řka: když wy nám (straně Latinské) důwody ukážete, že Duch swatý od Syna nepocházj, snášege se srdečně, wůbec wyznávám, že Latinské straně nepřislušj přídawku ke snešenj wjry pogiti, a ani wyswětlenj činiti; ačkoliw nám toho Marek Efesus přege. Pakli ale nedokážete, a my toho dokážem: kogjm se naděgj, že zanechawše marného hádánj se upokogjte, když my wyswětlugicj přídawek tento do snešenj wjry game pogali. To když dopowěděl, wstana Bessarion hluboce se mu klaněl, a děkowal, že tak výborně tu wěc rozhodl, a sljbil w přjštjm sezenj odpowěd dáti.

Wšak w sezenj dwanáctém mjsto Bessariona wywstaw Marek Efesus, hágil stranu Řeckau, Julian pak Latinskau. Ku konci howořil Julian, že w některých rukopisech slow „sstaupil s nebes“ w Konstantinopolském snešenj wjry se nedostává, a že Latinská strana slow: „Bůh z Boha“ do snešenj wjry giž dáwno byla pogala, proti kterémužto přj-

* *

dawku Řekowé se nezasadili, ani sobě tak mnoho bezpotřebných nesnázj činili, ani tolik różbrogů plodili, gako pro to slowjčko „i Syna.“ Marek Efesius rděl se, němoha odpověd dáti, a rychle z kotauče hádky vyběhl řka: Zdali papeži slušj k snešenj wjry čeho přičiniti? Julian za odpověd dal, že ta otázka na swém mjstě není, napomjnage ho, aby se raděgi o to gednalo, zdali Duch swatý i od Syna pocházj, giné důležitosti že potom rozhodnutj dogdau.

Marek Efesius vyhýbage se w čtrnáctém i patnáctém sezenj gedině proti přjdawku „i Syna“ howořil, genuž Julian bystře odpowj dal. Neyposléze strana Latinská dotjrala na to, aby se gednalo a rozwrhlo, zdali Duch swatý i „od Syna“ pocházj, ale Efesius ustawičně na tom stál, aby přjdawek „i Syna“ dřjwe wywržen byl.

Mezi tjm w okršku Ferrarském morowá rána se wyskytla, za kteraužto přjčinau cjrkewnj sněm do Florence přeložen gest. Když se Otcowé we Florenci shromáždili, sněmowati započali o to: zdali Duch swatý i od Syna pocházj. K dowozenj této prawdy Jan provinciál Dominikanský wolen gsa, tak wýborně Řeckau stranu důwody stjhal, že Marek Efesius té strany zástupce, ni- kterak odpověd dáti newěděl. Zůstal gako omráčený, když Jan ze starých spisů sw. Basilia z Konstantinopole a giných měst přinešených dokázal, kterak Řečtj spisowatelé znamenali, že Duch swatý netoliko od Otce, ale i od Syna po-

cházej, a kterak swárliwj Řekowé w knihách magjcjch w sobě ta slowa, „i S y n a,“ byli aumyslně wyškrábali. A tak opět wyšla lest Řecká na gewo, o kteréž weškerá starožitnost přjslowjm swědectwj wydává. —

Řekowé we lsti postiženj widauce, že déle odpjratí nelze, a že kdo neustupně odpjrá, ten a nebo přirozenj lidskému se na odpor stawj, a nebo se sám w swé nerozumnosti pronášj; k gednotě se pogiti dali, a smjřenj s Cjrkwj swatau řjmskau učinili. To když se stalo, sněm Florentiúský na to smjřenj zápis vydal, w kterémž se wyměřuge, přjčinami a důwody ukazuge, proč přjdawek „i S y n a“ do snešenj wjry wkládá. „Definimus“ znj zápis tento, „insuper, explicationem verborum illorum, Filioque veritatis declarandæ gratia, et imminente tunc necessitate, licite ac rationabiliter symbolo fuisse appositam.“ *) Ne-
toliko Jan Paleologus, ale všickni Řekowé zápis sněmu Florentinského wlastnoručně podepsali, gediný Marek Efesius ustawičně se hádage, podepsati nechtěl. Mage totiž rozmyslenj pro nebezpečenstwj několik dnj lhúty sobě wyžádal. A když geho zatwzrelosti Ř e k o w é káznj hrozili, do pláče se dal, twářj zasmucenau cjsaře pro-se, aby ho od těch L a t i n j k ů tak tupiti nedal. Ani však po wygiti té lhúty k podpisu se měl,

*) Acta Concil. Florentini.

než domů se nawrátiw, mnoho sobě náchylnkj zjskal, tak že Řekowé od swaté katolické Cjrkwe odpadlj, pod názwem „Řekowé nesgednocenj“ w tom odtrženj až dosawáde trwagj, a ani s Ciceronem řjci nemohau: O magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, atque solertiam facile se per se ipsam defendit!

2. O zázracjch Ježjšowých.

Od Vincencia Zahradnjka, faráře w Zubrnicjch.

Žádný člowěk zdrawého smyslunewěřj, by učej nj něgaké božským swědectwjm bylo prokázáno, čelj-li rozumu neb čestným mrawúm na odpor. Nestihlá zagisté maudrost a swatost nic wypowědjtj nemůže, leč rozumu přiměřené, a na neywejš dobré a spanilé. A však pro pauhau wnitřnj swau výbornost a swatost žádné náboženstwj za božské zgewenj od lidj gmjno nebylo. Za wjru, od Boha zgewenau a zpečetěna u vždy toliko ta se pokládá, kteráž sama w sobě k wedenj ctného, blaženého žiwota slaužj, a spolu také k neobyčegným, zázračným u dalostem gest při wázána, k u dalostem, nimiž Bůh swé nad nj zaljbenj zřegmě pronesl, a nás k pewnému se gj drženj patrně zawázal.

Chceme-li se tedy plně ugistiti, že wjra křesťanská Bohem gest osvědčena neb zgewena; chceme-li si té wjry, gakožto drahého slowa Páně, wysoce wážiti; chceme-li gi welemocnu učiniti w duši swé: s neobyčegnou pilnostj skau-mejme předně wnitřnj gegj dobrotu a spasitedlnost, pak ale zázraky, přjčinau gegj stalé.

Ježíš Kristus, půwod a zakladatel wjry křesťanské, zřegmě wyznáwal, že nemluwj sám od sebe, brž že od Boha poslán gest, a božské hlásá učenj. Nenj tedy žádného pochybenstwj, že Bůh obzwláštne geg welikými diwy oslawil, a božskou prawdu učenj geho množstwjm zázračných znamenj swětle ukázal. *O těchto zázracjch Ježíšových* w pogednánj tomto rokowati budu, a sice spjše ge z wětšjho djla wypočjtám a oswětlim, pak ale obecna některá poznamenánj nawrhnou.

I.

Zázrakowé, na Ježíše, gakožto učitele božské prawdy ukazugjcgj, *na bezžiwotné věci, na řjši duchů, na lidi, na geho vlastnj osobu a na proroctwj, na něm splněná, se wztahugj.* Pročež w tom samém pořadu gmu se o nich mluwiti.

A. Wizme neyprwé zázraky, genž se *na wěcech bezžiwotných* k provedenj božské prawdy učenj Ježíšowa zběhly.

1. Při swatebnjm weselj w Káni Galilegské dal Ježjš šest kamenných nádob naplnitj wodau, a tudjž to, což nalili, k okušenj podati wrchnjmu zprávci swatby. Ten, okusiw nápoj, neywybornějšjm wjnem geg býti nalezl. Tak tedy Ježjš pauhau wúl swau wodu w dobré wjno gest proměnil. To gest owšem neslýchaná, přediwná udalost. Bahrdt a skladatel raděgi básniwé než prawé historické knihy: „*Natürliche Geschichte des grossen Propheten von Nazareth,*“ smysl, že Ježjš drahně wzáčného wjna, gakožto dar, w domu swatebnjm ukryl, a w přjležitau chwjli, an toho žádný neznamenal, do těch šesti wodných nádob wljti rozkázal. A však wýkladem tjmto násilj činj zprávě Jana ewangelisty (Jan 2.) kterýž zřegmě dokládá, že toto wody u wjno proměněnj prwnj byl diw Ježjšúw, a že učedlnjci geho diwem tjmto, k drženj ho za zwěstowatele božského zgewenj přiwedeni byli. Přjběh tentoby poněkud zázrakem zústal, býť se třebas podlé Bahrdtowa nerozumu wýkládal. Neb že ni Maria, pečliwě na wšecko pozorna, ni učedlnjci, ni kdo ze služebnjků, z domáčjch a z hěstj — opatřenj, skrytj, přinášenj a naléwánj wjna do wyprázdněných dřjwe kamenných staudwj nepozorowali, gestjť wěc welmi diwná, gjžto podobná se gistě geště nikdý nepřihodila.

2. Gedénkráte Ježjš pěti chleby a dwěma rybičkama pět tisjc lidj nasytíl, an zbylo dwa nácte košů drobtů. (Mat. 14. Marek 6.) Giným

pak časem čtyry tisjce lidj nasýtil sedmi chleby a málem rybiček, při čemž sedm košů pozůstalými drobtý bylo naplněno. (Marek 8.) — Zázračnosti přjběhu toho darmo se odpjrá. Neb co některj zpozdilj a drzj wykladatelé gistj, totiž: že Ježíš dal wjoe chlebů a ryb ze schrány něgaké přinesti; že nic giného newelel, než aby každý, posadě se, wzatých s sebau na cestu pokrmů požjwal; že nenasytil wšech, brž gedno že některým něco vlastnjho pokrmu swého udělil k prokázánj dobrotiwosti a přjzně swé, — zřegmě se protiwege tomu, což ewangelistowé swětle a určité napsali.

3. Když prudké powěťj lodj, gešto nesla Ježíše a uředlnjky geho, w zbauřených wlnách pohřbiti hrozilo: domluwil Ježíš wětru a moři, a náhle se stalo dokonalé utišeňj, tak že se wšickni diwili, řkauce: Kteraký gest tento, že ho i wětrowé i moře poslauchajj! (Mat. 8. Marek 4.) Některj wykladači twrdj, že se ten nenadálý poklid zbauřeného moře stal wylitjm množstwj olege, a že každý člowěk pewnau wůlj podobné wěci může působiti. Gaké to bláznowstwj! Pakliby se u koho snášelo, že se ten klid na moři stal náhodau, a žeby ta bauřka sama od sebe, a bez pohrůzky Ježíšowy byla přestala: powážitiby měl, žeby přjběh tento předc diwný zůstal a zázračný. Neb zdali Ježíš na bůhzdař toliko moři a wětru pohrozil? Proč dřjwe pokogně spal, an wšickni neměli za giné, než

že w nahodilé nebezpečnosti zahynau? Proč to Bůh opatřil, že moře práwě w tom okamženj, an Ježš wětru a wlnám domluwil, bauřiti přestalo?

4. Ginau dobau, když se opětne učedlnjci geho s nebezpečnstwjm plawili, a lodj wlnami se zmjtala, bral se k nim po swrchku moře, tak že učedlnjci, widauce, an kdosi chodj na wodě co na pewné zemi, gako přicházegjcy obludy něgaké se lekali. I znamenage Petr, že to gest Ježš, šel k němu po wodě, ale pro násilj wichru gal se tonauti. Tu mu Ježš podánjm ruky pomohl, a když pak s njm wstaužil na lodj, bauřjcy wjtr se uklidil. (Mat. 14.) Tato udalost, předešlé podobná, welmiť gest zázračná, nechať se gakaukoli měrau wykládá.

5. Gedneho dne, pouchýliw se Ježš s cesty swé, přistaužil k gednomu fjkowému stromu, aby okusil owoce geho. Nic na něm nenalezna, než toliko listj, wace genu: Nikdý se wjce z tebe neroď owoce! Nalit usechl fjk tento, tak že učedlnjci, widauce neobyčegnau, nepostihlau tuto stalost, načítě se podiwili. (Mat. 21.)

6. Když Ježš wisel na křži: tma přikwačila wšecku zemi. Když pak wypustil duši: roztrhla se na dvě opona chrámowa, země se třásla, skalj se pukalo, a hrowé se otwřrali. (Mat. 26.) — Bych i popustil, že toto zatměnj slunce a země třesenj obyčegným přirozeným během se stalo: tedy předce weliký při tom byl zázrak. Neb proč to Bůh dopustil práwě w tom čase,

w kterémž Ježíš na kříži wisel? Tu se nám bezděčně dáwa pomysl, že slunce nechtělo patřiti na bezpráví lidské, že žalostilo nad smrtí Ježíšowau, azemě, cjtjc se skropena krví newinnau, že trásti se gala. Protož ne bez příčiny dokládá Lukáš: „Setnjk pod křížem, wida, co se stalo, welebil Boha fka: Gistěť člowěk tento byl sprawedliw. A wšickni zástupowé, přítomni tomu diwadlu, hledjce na to, což se dálo, bili se w prsy, a brali se odtud.“ (Luk. XXIII. 47, 48.)

B. *K oslawě Ježíšowě i dobrj i zlj duchowé slaužili.*

1. Angel blahoslawené panně zwěstowal počej Ježíšowo, a když se narodil w Betlemě Judowě, zástupowé angelů, pějicjch chwálu božj a blahe lidstwa, pastýřům se zgewili. (Luk. 1.) Angel příčinau Ježíšowau třikráte se Josefowi ukázal we snách, potřebná návěštj mu poskytuje. (Mat. 1. 2.) Když Ježíš oddolal těžkému pokušenj, přistaupiwše k němu angelé, na službu mu hleděli. (Mat. 4.) Angel, sstaupiw s nebe, posjil Ježíše, když před umučenjím swým smuten byl až k smrti, a pot geho byl gako krupě krwe. (Luk. 22.) Při geho z mrtwých wstánj angelé konali službu swau. (Jan 28. Marek 6. Luk. 24.) Angelé se posléz w bjém rauše ukázali učednjům, hledjcm do nebe, kamž se byl wyzdwihl mistr gegich. — Wšechna tato zgewenj duchů nebeských s nemalým podiwenjím čteme w spisech ewangelistů, a nechť ge gakkoliwěk wykládá-

me, předceť w nich spatřugeme cos neobyčegného, přestihagjcjho pochop náš, čjmž Ježš od Boha welice byl oslawen.

2. Nad zlými duchy Ježš zwláštnej welikomoc prowodil. Třikrát pokušitel ďábel naň do-
rázel, a třikrát byl překonán. (Mat. 4.) Za času
geho sjdlili zlj duchowé wtěljch lidských, roz-
ličně ge trápjce: ale on ge wjtězoslawně wymj-
tal. — Dwa náramně ukrutnj ďábelnjci, k nimž
žádnému nebylo přistaupiti lze, wyšedše z hro-
bu, a zočiwše geg, wolali: Co gest nám po to-
bě, Ježši, synu božj! Přišel gsi sem před ča-
sem trápiti nás. I dopustil Ježš, by ti zljducho-
wé, we dwau mužjch těchto bydljcy, wešli do
stáda wepřů, opodál se pasaucjch, gesto se ná-
hle s prudkostj sehnawše s wrchu dolů do moře,
ztonuli u wodách. (Mat. 8.) — W městě Kafar-
naum člowěk, posedlý duchem nečistým, gak
mjle spatřil Ježše, zwolal: Co gest tobě do nás
Ježši Nazaretský? Přišel gsi nás zatratit. Wjm
že gsi ty ten swatý božj. I pohrozil mu Ježš,
řka: Umlkni, a wygdi z něho. I polomcowaw njm
duch nečistý, a křiče hlasem welikým, wyšel z
něho. Widauce to lidé s podiwenjm wolali: Co
gest toto? Gaké to nowé učenj? I těm neči-
stým duchům mocně rozkazuge, a poslauchagj
ho. (Marek 1.) — O Marii Magdalenské čteme w
ewangelium, že z nj samé sedm ďáblů Ježš wy-
wrhl. (Luk. 8, 2.) — Negedni z nowotných wy-
kladačů pjsma na tom sice stogj, že židé z ne-

powědomj přirozených věcj některé nemocné za lidi ďáblj posedlé měli, a že se Ježíš opatrně k této sprostnosti gegich skloňowal. Než Ježíš sám zřegmý rozdjl činj mezi uzdrawowánjm nemocj, a mezi wymjtánjm ďáblů, anř řekl uředlnjkům swým: Nemocné uzdrawugte, ďábelstwj wymjteyte. (Mat. 10, 8.) Gakož negedno mjsto ewangelistů doličuge, Ježíš sám věřil, že lidé některj od ďáblů byli nuzeni. (Mat. 12.) Měl-li moc, uzdrawowati ty a takowé nešťastnjky: měř owšem i wědomost, byli-li přirozeným během nemocni, čili zlými duchy trápeni. Nemoci, kterýmiž obtjzeni byli, tak gsau wyljčeny od ewangelistů, že nemohau dokonale wyswětleny býti, leč gedno připuštěnjm něgakého působenj zlých duchů. Bůh zwláštňj toto záhubné gich působenj dopustil, aby Ježíš propůgčenau sobě nad nimi mocj zřetědněgi prokázal, že nad wšeliké duchy gest wywýšen, a že w něm a skrze něg k nám lidem přišlo králowstwj božj.

C. Zwláštňj weliké diwy a zázraky konal Ježíš na lidech.

1. Uzdrawowal nemocné newýslovným způsobem. W lidnaté zemi židowské špatně bylo pečowáno o zdrawj, a uměnj lékarské za nic nestálo. Tau přjčinau tehďáž nemohlo než drahně býti chorých, nedužiwých, mrzáckých lidj, a kam přišel koli Ježíš, wedeni a donášjni byli k němu lidé, wšelikau tělesnj bjďau znuzilj. Že pak Ježíš wšecky napořád nemocné uzdrawowal,

doličugj (dokazugj) tato slova Mataušowa: Obcházal Ježš všicka města a městečka, uzdrawuge všelikau nemoc a všeliký neduh w lidu. (Mat. 9, 35.) Kdyby byl Ježš všelikých nemocj w skutku neuzdrawowal: ewangelistowé by toho dogista netwrđili. Chtěl-liby kdo řjci, že lidé, od Ježše uzdraweni, nebyli w skutku nemocni: měl-by owšem pomysliti, že Ježš měl odpovědné nepřátely, a žeby ti, i neymenšjho podvodu znamenajice, k zahanbenj geho gistotně opravdowé nemocné gemu byli předstawili. Nebyliby totiž mlčeli, kdyby gegich bystré oko bylo pozorowalo, že Ježš ne w prawdě a dokonale, nýbrž poněkud a zdánliwě toliko uzdrawuge. Což Ježš weřegně a podtagj činil, toho všickni učednjci plnau měli wědomost, což ale mnohým gest swědomo, to leč dobré gest leč zlé, konečně předce na swětlo vycházj. Pakliby se kdo na tom ustawil, že Ježš lékarským obyčegem nemocných uzdrawowal: rozpáciti by měl, žeby toto uzdrawowánj předce welikým ostáwalo diwem. Neb gakým způsobem Ježš neslýchaného uměnj lékarského nabył? Proč za geho časů žádný giný nebył w tom uměnj tak prošlý gako on? Proč i za našich časů některých neduhů a tělesných nemocj, gichžto Ježš lidi zbawowal, žádný lékař zprostiti nemůže? Ewangelistowé ani slůwka nekladau, žeby byl Ježš lékarskými prostředky někoho, nemocj trudného, pozdrawil, ale opak gednosworně nás zprawugj, že uzdrawowal pau-

hým slovem a dotknutím, a brž že často spomohl i nepřítomným.

2. Desíti malomocným mužům, o smilování prosícím, řekl Ježíš: Gděte, a ukažte se kněžím. Añ pak, uposlechně ho, šli, na cestě byli očištěni. (Luk. 17, 14.) Na giného malomocného wztáhl Ježíš ruku, a dotekl se ho řka: Chci, ňad čist. A hned malomocenstwí od něho odešlo. (Luk. 5, 13.) — Marnot by bylo, kdyby kdo twrditi chtěl, že tito mužové z nepowědomí a bláznowstwí za malomocné se pokládali. Byli-li však skutečně malomocenstwím ztženi: tedy očištění gegich gest welediwný příběh, božské wyslanstwí Ježíšowo hlásající.

3. Těžce nemocný služebník Kafarnagského setnjka od Ježíše nepřítomného uzdrawen byl právě w tu chvíli, w kterauž řekl Ježíš setnjkowi: Gdiž, a gaks uwěřil, stañ se tobě. (Mat. 8.) Podobným obyčegem uzdrawil syna královského sluhy w městě Kafarnaum, genž právě w tu hodinu zimnice byl zproštěn, w kterauž Ježíš otci geho řekl: Syn twúg gest žiw. (Jan. 4.) Chtěl-li by kdo říci, že dotčení dwa nemocní sami od sebe lépe se mji začali, a že to Ježíš šťastně u- hodl: tedy zběh dwau wěcí těchto předce gen diwný a zázračný zůstává, a zřegný čin prst boží na Ježíše, gakožto wyslance swého, ukazující.

4. Nade tchýnj Petrowau, kterážto saužena byla těžkau zimnicí, postawiw se Ježíš, pokrozil

zimnici, která i hned dokonale přestala. (Luk. 4, 39).

5. Člowěku, dnau zlámanému, kteréhož nosiči s ložem předeň postavili, řekl u přítomnosti nepřátel swých: Wstaň, a wezma lože swé, gdi do domu swého. A on hned wstaw přede všemi, wzał to, na čemž ležel, a bral se domů, welebě Boha. (Luk. 5.)

6. Tak nápodobně člowěku, magicymu uschlau ruku, weřegně we škole řekl Ježjš: Wztáhni tu ruku swau! K tomuto slowu geho w skutku ten člowěk wztáhl ruku swau, a přiwedena gest ke zdrawj, tak že byla gako druhá. (Mat. 12.) Welikočin slowa Ježjšowa w uschlé ruce člowěka toho naprosto byl patrný, poněwadžby sic přjstogjcy Fariseowé nikoliwěk nebyli mlčeli.

7. Uzřew Ježjš člowěka, kterýž osm a třidcet let byl nemocen, řekl gemu: Wstaň, wezmi lože swé, a choď. A hned na mjstě zdraw gest učiněn člowěk tento, tak že sám lože swé odnésti mohl. (Jan 5).

8. Dwa slepé Ježjš k sobě zawolal, řka: Co chcete, abych wám učinil? I řekli gemu: Žádáme, Pane, by se otewřely oči naše. I slitowaw se nad nima Ježjš, dotekl se očj gegich, a hned widěli. (Mat. 20.) W Betsaidě gednomu slepému wložil ruce na oči, a když mu kázal hleděti wzuhuru, plně gest uzdrawen, tak že wšeccko zdaleka widěti mohl. (Marek 8.) Ginému odnarozenj slepému, pomazal oči drobtem bláta, řka:

Gdi, umyg se w rybnjku Siloe. I umyl se člověk ten, a otewřely se oči geho. (Jan. 9.) Sausedé člověka toho, wědauce, že od narozenj byl slep, otewřenj očj geho tak se diwili, že se některým zdálo, gakoby to byl giný muž, onomu toliko podobný. Fariseowé pak přediwneu tuto udalost w uwáženj wzawše, nepochybowali o skutečnosti gegj, nýbrž gediné to gim proti myslu bylo, že se to uzdrawenj člověka stalo w sobotu.

9. W domu něgakého knjzete Farisegského sáhl Ježíš na člověka wodnatedlného a cele ho uzdrawil, an na to nepřátelé geho hleděli, nic proti patrnému diwu nawrhnauti nemohauce. (Luk. 14.)

10. Na ženu něgakau, kteráž sehnute chodila osmnácte let nigakž se zpřjmiti nemohauc, wložil Ježíš ruce swé, řka: Ženo, zproštěna huď nemoci swé. A hle, žena ta hned se zdwihla, a upřjme kráčela, welebjc Boha. (Luk. 13.)

11. Giná žena, bywši dwanácte let krwotokem stjžena, a wšecken statek swüg wynaložiwši na lékaře, gešto gj předce žáduj spomoci nemohl, dotkla se pozadu raucha Ježíšowa, a hle nalit přestal krwotok gegj, a pocjtila na těle, že byla uzdrawena od neduhu swého. (Marek. 5.)

12. Něgakému hluchému a němému člověku Ježíš prsty swé wložil w uši, a plinuw, dotekl se gazyka geho, a wzezřew k nebi, a wzdechna řekl: Efeta. A hned otewřjny gsau uši geho, a rozwázal se swazek gazyka geho, tak že práwě začal mluwiti. (Marek. 7.)

13. W zahradě Getsemanské Ježš dwogj učinil zázrak. K zástupu, přišedsjmu chopiti se geho, promluwil: Gáť gsem ten, kohož hledáte. K slowu tomu všickni postaupili zpět, a padli na zem. (Jan. 18, 6.) Když pak Petr, nemjstnau zapálen horliwostj, Malchowi prawé ucho byl uťal: Ježš dotkna se ucha geho, přicelil ge k mjestu swému, a raněného sluhu toho dokonale uzdrawil. (Luk. 22, 51.)

14. Ale však Ježš netoliko uzdrawowal slepé, hluché, němé, malomocné a ginými neduhy zbjednéné lidi, brž také mrtwým dřewnj nawracowal život. — Umrlému ginochowi Naimskému, an ho nesli wen do hrobu, řekl: Mládenče, prawjm tobě, wstaň! A on se hned pozdwihl, a gal se mluwiti. (Luk. 7, 11.) Zemřelau dceru Jairowu za ruku ugal, řka: Děwečko, wstaň! a hned se nawrátíl duch gegj. (Luk. 8.) Mohloby se sice nawrhnuti, že gak ten mládenec, tak tolikéž dcera Jairowa neumřeli w skutku, nýbrž snem, smrti podobným, přikwačeni byli. Ale byť tomu třebas bylo tak; tedy předce nemálo se zračj, že práwě ti we mdlobách byli pohřženi, kteréž Ježš wzkrjsiti umyslil; diwnoť gest tolikéž, že Ježš té gich mdloby byl swědom, a že práwě k welmocnému slowu geho se wytrhli ze mdloby swé. — A však Ježš i Lazara wzkrjsil, genž čtyry dni w hrobě ležel a giž zapáchal. Kol hrobu Lazarowa stál zástup lidu, a před očima všech djwagjcjch se swědků zwolal Ježš: Laza-

ře, pogdiž wen! Welel Ježíš, a Lazar w rauchách, w nichž byl do hrobu položen, wen wyšel na světlo. (Jan 11.) Zdať i Lazar nebyl w prawdě mrtew? Zda se Ježíš o toto Lazara wzkřijšenj s njm a s geho sestrami k obluzenj lidu tegně umluwil? Ni to, ni ono i w neymenšim k wjře gest podobno. Nepotřebowalť Ježíš šalebných užjwati prostředků, a zámožný Lazar a sestry geho by se nikoli k nebezpečnému podvodu byli nepropůgčili. Wěděti též slušj, že Lazar podlé obyčege židowského ne od domácjch, alebrž od cizjch lidj byl wprawen do hrobu, a žeby byl každý možný podwod tjm spjše wyšel na gewo.

D. Obratme giž nynj zřenj swé na *weliké diwy, gešto se na vlastnj osobu Ježíšowu wznášegj.*

1. Panna, a sice takowá, o gegjžto newině a čistotě žádna geště pochybnost nezničila, a owšem nikdy neznične, bywši zastjněna mocj neywyššjho, Ježíše počala a porodila. Nic podobného, dokudž lidé žij na zemi, se neudalo, a gisté nikdy se nepřihodj. Tak tedy Ježíš hned při swém početj w panenském žiwotě znamenitě byl oslawen.

2. Oslawen byl tolikéz při swém w Betlémě narozenj. Ležj robátko w gesljch, w chudobné plénky zawinuto, když dohřj pastuchowé, od angela bywše posláni, s velikým wšech obdiwowánjm spasitelem swěta ge býti oznamuj.

* *

3. Ježjś byl w skutku oblažitel swěta, gegž znamená gméno Ježjś. A však to spanilé gméno, nad kteréž mu žádně whodněgšj dáno býti nemohlo; nebylo wýmysl lidský, nébrž angel Hospodinúw ge oznámil, a dáti gemu welel.

4. Přinešeno bylo djtě Ježjś do chrámu města Jerusaléma. Tu zbožný kmet Simeon, puženjm božjm přišel do chrámu, bére ge na lokty swé, a swětlem pronárodú a oslawau židowstwa ge býti welebj. Bohomyslná wdowa Anna učinila tolikéž.

5. Nenadále wzešlá hwězda na nebi tré mužů, bohatstwjm, umem, dostognostj a sličnau powahau dařených, z dálné vlasti, do Betléma přiwedla, kteréž bez rozpáčenj králowskau poklonu činj djtěti, ač ge w chatrném nalezli chlěwě.

6. W gesljch ležj robě chudobné panny, a hle král leká se na trůnu swém, a wešken Jerusalém se děsj snjm. Lestně obmýšlj krutý Herodes bezžiwotj pacholátka, a aby ge tjm gistégi zahubil, množstwjm newinných robenců káže usmrtiti. A však práwě to djtě, kteréž hledal, diwným řizenjm božjm wyniklo z rukau geho. Newinná krew a horké slzy lkagjejch matek w Betlémě tekau, an djtě Ježjś w bezpečnu gest u staweno w zemi Egyptské.

7. Nemały gest zázrak, že Ježjś we wěku dwa nácti let, wstaupiti směl w zbor weřegných doktorů, a také gim dáwal i otázky i odpovědi,

že se všickni posluchagjci diwili nad rozumnostj geho.

8. Když se pokřiti dal Ježíš w Jordaně, a tudjž konal wraucj modlitbu: otewřelo se nebe, sstaupil naň widomě gako holubice duch swatý, a slyšán byl hlas s nebe: Ty gsi ten syn můg milý, wtoběť mi se zaljbiło. (Luk. 3, 22.) Tzschirner a ginj, s njm zarowěň smýsljci protestanti udánj toto za blesk a hřměnj pokládagj, ale wšak proti zprávě Lukášowě, a tak nučeně a básniwě, že takměř směšen gest wýklad gegich.

9. Když Ježíš weřegně počal učiti: náramně se diwili zástupowé učenj geho. (Mat. 7, 28.) Anť žádný geště tak mocně, ljbezně a dostogně neučil. Maudrost Ježíšowa, maudrost Šalomannowu daleko přewyšugjci, nedá se postihnauti, zgewným gsau zázrakem. I to nemůž než za diw se klásti, že Ježíš ani w neymenšim se nepoklesl, že se wšj možnau stkwěl dokonalostj, a že w přešlechetném žiwotu geho ni webystřj nepřátelé ni žádně škwrny nagjti nemohli.

10. Známýť byly Ježíšowi i neytegněgšj wěci, a takowé, gichž obyčegným během přirozenj žádný i neydúmýslněgšj rozum předwědětí nemůž. Powěděl Petrowi mjsto, kdežby přewalně množstwj ryb zahrnul. (Luk. 5.) Ginau dobau témuž uředlnjku řekl: Gda k moři, wrz uđici, a wezmi tu rybu, kteráž se neyprwé lapj a otewra usta gegj, nalezneš penjz. (Mat. 17, 27.) Ženě Samaritance dal na rozum, že mu gsau

swědomy wšecky tagnosti gegj, pročez ona oby-
watelům Samarským s podiwenjm prawila: Pod-
te, wizte člowěka, kterýž mi wšecco powěděl,
což gsem koli činila. (Jan 4, 29.) Předpowěděl
tolikěž, že Gidáš geg zradj, Petr pak, prw než
kohaut třikrát zazpjawá, třikrát geg zapře. (Mat.
27, 34.) Předpowěděl na wlas muku, a smrt
swau, a že třetj den z mrtwých wstane. Před-
powěděl zkázu města Jerusaléma a hubenstwj li-
du židowského, pronásledowánj a trudy učedlnj-
ků swých, a rozšjřenj náboženstwj swého po wšj
zemi.

11. Na gedné vysoké hoře se Ježš newy-
slovnau měrau proměnil přede třemi učedlnjky
swými, an se gako slunce zastkwěla twář gehu,
raucho gehu se bjlé učinilo gako snjh, a dáwno
zemřelj dwa přeslawnj mužowé, Mogžš a Eliáš,
s njm rokowali. Náhle se nad nimi rozprostřel
swětlý oblak, a z oblaku toho wyšel hlas: Ten-
tož gest ten můg milý syn, w němž mi se dobře
zaljbilo, toho poslaucheyte. (Mat. 17.) Bágj kdo-
si, že přjběh tento nic nebyl giného, než žiwý
sen. A wšak welezračná gest wěc, že se wšech-
něm třem učedlnjkům totěž snělo wstegné době.

12. Gednoho času Ježš, když heyna swěd-
ků okolo něho stály, takto hlasně promluwil: Ot-
če, oslawiž gméno swé. Tedy přišel hlas s ne-
be řkaucj: I oslawil gsem, i geště ge oslawjm.
Slyšel to stogicj tu zástup, a prawil: Zahřmělo.
Ginj pak prawili: Angel k němu mluwil. Na-

čež Ježjš odpověděl: Ne pro měť hlás tento se stal, ale pro wás. (Jan 12.)

13. Nazaretstj, hněwně powstawše proti Ježjšowi, wedli ho na wrch hory, na njš město gegich bylo wzděláno, aby geg dolů srazili. Ale on, bera se prostředkem gich, ušel. (Luk. 4, 29.) Tak nápodobně se skryl, a wyšel z chrámu, anož zjitřenj židé kamenj schápawše, uházeti ho mjnili. (Jan 8, 59.) I obogj tento přjběh něco aspoň znamenitého a neslýchaného do sebe má, čjmnž Ježjš byl oslawen, a zračila se božská důstognost gehu.

14. A wšak neyčelnějšj bez odporu zázrak Ježjšuw gest wlastnj gehu wstánj z mrtwých. W skutkuť na křjži umřel, a owšem po newýslowných mukách, po bičowánj, a ukřižowánj, kdežto přibitjm ke křjži rukau a nohau gehu snad hned wšecka krew z něho ušla, a konečně bok gehu kopjm byl prohnán, nikoli na žiwě zůstati nemohl. O gehu skonánj na křjži zůriwj nepřátele gehu tak nepochybowali, gakož o gehu wzkrjšenj. Bogjce se, by podlé předpowědi swé z hrobu newyšel: sami každému, w té přjčině možnému podvodu opatrně wyšli wstřjc. A wšak nemohli překaziti, by Bůh Ježjše newzkrjsil, anobrž počjnanjm swým nám poslaužili k tomu, že nynj cele a nepochybně wěřjme, že Ježjš w oslaweném těle z hrobu na swětlo wyšel. Gižť pak to, co swět swětem stogj, nenj slýcháno, by který člowěk smrt swau na wlas předpowěděl, w skutku gi podnikl, a pak podlé wlastnj předpowědi

swé třetj den oslawně z brobu wystaupil. Je-
žjšowo z mrtwých wstánj gestiž zázrak wšech
zázraků, kterýmž božská prawda učenj geho ney-
wjce byla zpečetěna, a uředlnjci geho u wjře w
něg zauplna byli ustaweni.

15. Gakož pak Jéžjš přediwným, zázračným
způsobem na swět přišel : takéž welezračnau mě-
rau z něho odešel. K plnému přeswědčenj uředl-
njků swých, žež w skutku wstal z mrtwých, za
čtyřidceti dnů we mnohých gistých důwodjch
se gim zgewowal. (Skutk. 1. 3.) Posléz ge wy-
wedl wen z Jerusaléma do Betanie, a požehnánj
gim dáwage, pozdwihl se wzřuru do nebe, aň
wšickni, hledjce naň do oblaků, gemu se skláně-
li. (Luk. 24.)

E. K zázrakům, k zgewenj božské důstog-
nosti Ježjšowy stalým, náležj také *prórocké ře-
či, na něm splněné.*

Starozákonnj swatj spisowatelé řjzenjm bo-
žjm mnohé wěci napsali, gešto se na přjštj we-
likomocného krále a spasitele lidstwa negen sly-
šeti mohau, nýbrž i w skutku od lidu židowské-
ho naň wznášjny byly. Zwlastě pak o messiási
poznamenali, kdy na swět přigde; že pogde z
krwe krále Dawida; že se w Betlemě narodj; že
matka geho bude nepoškwrněná panna; že za
něgaký čas w Egyptě pobude; že bude tich a do-
brotiw; že bude plu maudrosti a ducha; že bu-
de tworiti dobročinné diwy; že ho gedem z u-
ředlnjků geho zradj; že butle ksmrti odsauzen;

že bude losováno o oděv jeho; že ruce a nohy jeho budou probodeny; že bude pohřben, tudíž ale že z mrtvých vstane; že bude úplně s Bohem spogen, a blahoslavené království na zemi zarazí.

Ty a takové gisté a nepochybné, a w swatých spisech i nynějších židů zachované řeči starozákonních spisowatelů tak se srownávají s tím, což Ježíš byl, konal a skusil, že s nemalým podiwem čtvero ewangelium již w starozákonních spisech nastjnéno nalezáme. Těžko sice gest, ne-li nemožno, ustanowiti, čím asi ponuknut byl Dawid, Isaiáš a jiní proroci, že právě tak a nejinak psali: o tom však žádný nepochybné, že psali s wědomím a vůlím božím, a že Bůh sám zprawowal pero gegich. Tážeme-li se pak, k jakému zaměření Bůh starozákonním prorokům wnukl, a napsati dal to, což se na Ježíši k velikému podiwení našemu naplnilo: nelze nám jinak souditi, než že to Bůh proto učinil, aby nám dal zřetelné a neomylné znamení, že Ježíš w skutku gest ten sljbený Kristus, král a oblažitel všeho swěta.

II.

Obecná poznamenání, kteráž se mi k předloženým zázrakům přičiniti widí, w neprodlanženém zawru mluwení.

1. *Příčinou Ježíšowau se stalo mnoho, a sice mnoho rozmanitých zázraků. Gestíť*

toho potřebj, aby každý cele na tom ustrnul, že Ježš w skutku božské hlásal učenj. Kdyby se giž bylo gediné několika zázraků přjčinau gehu přihodilo, zázraků, gednoho a téhož způsobu; kdyby byl u přjkladě toliko některé nemoci uzdrawowal: nemohlibychoim se alespoň cele a naprosto ugistiti, že nám božské zgewenj předložil. A wsak žiwot Ježššuw každému oku naprosto se zračj, a s žiwotem giných lidj, co gich koli žilo na zemi, nižádnau měrau sgednán býti nemůže. Kdo gednoho toliko třech neb deset diwů, k Ježšowi zřjcnjch, považuge: může snad pochybowati, byl-li Ježš w prawdě poslán od Boha, neb byl-li Bůh w něm, on w Bohu. Kdo ale všechno napořád, což o Ježši od ewangelistů gest napsáno, nestranně a upřjmně saudj, a w celosti a záhrnečně wážj, w množstwj a rozličnosti diwů gehu zřetedlně widj prst božj, a byť i nechtěl, wyznati musj, že newiditedlný Pán a zpráwce všeho swěta gisté nám a neomylné dal znamenj, že se Ježše celau dušj máme držeti.

2. *Wyčtenj diwowé se tolikéž w skutku přihodili*, a owšem tak gisti gsau, že se nikdy o prawdě gich pochybowati moci nebude. Konal Ježš diwy na swětle, weřegně, před očima všech lidj, ano i u přjtomnosti odpowědných nepřátel swých. Ti by geg byli rádi za swůdce lidu wyhlásili: a však nebylo gim to možná, a brž bezděčné swědectwj wydali diwům gehu. — Weškeren žiwot gehu od vlastnjch učedlnjků gehu záhy byl

w přehodnowěrné spisy uweden. Kterjžto spisowé i odbůgčum wjry křestánské známi sice byli, ale nikdo se neopowázil, obsažené tam zpráwy w pochybnost uwozowati.

3. *Wšickni zázrakowé, Ježíše se týkagj, Bohem byli zřjzeni a wykonáni.* Neb Bůh vlastně wšecko, což se we světě děge, buď upřjmo welj a působj, neb alespoň prozřetedlné dopauštj. Předloženj zázrakowé se naprosto snášegj s mocj, maudrostj a člowěkolibnostj božj, anoť se zhola nic při nich nenacházj, cožby mar-no, neužitečno a směšno bylo, neb sic na Boha neslušelo.

4. *Tak též zázrakowé tito gsau a zůstáwagj udalosti welediwné, přesáhagjckj wešken dowtip náš.* Racionalisté toho a předešlého wěku wšj pjlj se wynasnažili, by diwy, w ewangelium o Ježíši zprawené, něgakým způsobem gakožto wšednj, obyčegné děginy a přirozené úkazy wyložili. Ale nepowedla se suko-witá a newděčná gich práce, nýbrž sami se w posměchuwedli. Při čemž i toto připomjnam, že, ač wýkladowé gegich přjliš gsau swobodni, abrz wšetečnj a drzi, nicméně předce w žiwotu Ježíšowu welmi mnoho diwného, zázračného a nepochopného zůstawugj. C. F. Sintenis, gestit o-wšem geden z hlawnjch racionalistů: slyšme wšak, což on sám o zázracích Páně napsal. „Nazjweyte, wece, neobyčegné činy, o Ježíši wyprawené, gak chcete koli: toliko o skutečnosti gegich

nerodíte pochybowati. Gsauť tak welice, tak hlu-
boko a tak pewně wesnowáni w ewangelické
zpráwy, že nimi stogj a padá wšecho to, což
tam o Ježjši gest podáno. Slušně smeyšljme o
Bohu, zůstáwáme-li na tom, že tomu, gegž za
přednjho a neobyčegného učitele wšj prawdy a
dobroty ustanowil, i také wyššj moci zwláštňj-
ho způsobu udělil. Wjme-li pak, gak Bůh w nás
samých a gak skrze nás působj? Protožbychom
neměli žádného wynášeti saudu o způsobu, kte-
rýmž Bůh w náčelnjka pokolenj našeho, a skrze
něg působil.“ (Oswald, der Greis, oder: Mein
letzter Glaube. 3 Ausgabe. Leipzig b. Fleischer
1820. S. 152.153.) Dokládá týž Sintenis. „Mu-
silť Ježjš neobyčegnými a nepochopitedlnými či-
ny pozornost lidu na sebe obrátiti, aby pak uče-
nj geho tjm ochotněgi přigjmal.“ S. 154.

5. Gížť pak také k tomu prohljdeyme, že
*se wyčtenj zázrakowé nikoli od učenj Ježjšo-
wa odtrhnauti nedagj.* Ježjš wždycky we gmé-
nu božjm mluwil, tudyžť pak působil zázraky.
„Bláznowstwj by bylo,“ wece dotčený racionalista
Sintenis w oznámeném spisu na stránce 154. „chtěl-
liby kdo twrditi, že se Ježjš neodwoláwal na ne-
obyčegné skutky swé.“ Před Herodesem, a když
slepj, twrdošjgnj lidé žádali, by gim dal zname-
nj na nebi aneb skřjže sstaupil, žádnéhoť owšem
zázraku nekonal, poněwadž toho nebylo potre-
bj, a wětšj diwy konal: nicméně sám zřegně
powěděl: Bych byl skutků nečinil mezi nimi, hřj-

chuby neměli, — zawrhugjce učenj mé — (Jan 15, 24.)

6. Wězme posléz o zázracích Ježíšových, žeť w skutku božskau prawdu učenj geho do-
ličugj. Byliť, gakož každý bez rozpáčenj při-
paušj, Bohem řizeni a působeni. K gakému ale
konci, k gakému záměru ge Bůh působil? Zda-
liž nimi gediné zvláštňj dobrodinj lidem proka-
zowati chtěl? Gsaut owšem diwy Ježíšowy, bla-
hoděgné skutky: proč ale také spolu gsau skut-
kowé nad chopnost naši, a proti obyčegnému bě-
hu přirozenj? Proč zraky všeho lidu k sobě tá-
hli, an i od nás bez podiwenj čjsti se nedadj?
Proč tyto neslýchané a newjdané skutky Bůh prá-
wě skrze Ježíše a přjčinau osoby geho působil?
Gistotně pro nic giného, než aby nás na něg po-
zorny učinil, a dal nám zřetedlné a bezpečné
znamenj, žeť w skutku božskau geho prawdu před-
nášel, a že se wěrně a upřjmě učenj geho držeti
máme. Nechtěl-li Bůh skrze zázračné udalosti,
Ježíše se týkagjcj, potwrditi wjru, od něho šjt-
penau; nechtěl-li nimi gako prstem ukázati na
Ježíše, gakožto toho, nad njmž swé gediné zalj-
benj má, a gegž poslal na swět k spasenj a obla-
ženj pokolenj našeho: pročby ge byl sic působil,
a k čemu skrze ně směřowal, naprosto newidjm.
Stoge Pán u hrobu Lazarowa, a w úmyslu mage,
geden z neywětšjch zázraků wykonati, pozdwihl
oči swé wzhůru, řka: Otče, děkugi tobě, že gsi
mne slyšel; wjmť sice, že ty mne wždycky sly-

šjš, ale pro zástup, kterýž okolo mne stogj, řekl gsem to, aby věřili, že gsi ty mne poslal. (Jan 11.) Tjmtó způsobem Ježš sám prawý konec a záměr diwů swých wysvětlil, a že wskutku božstwj učenj geho doličugj, zegména wyhlásil tauto řečj: By gste pak mně newěřili, aspoň věřte skutkům, aby gste poznali, že Otec we mně gest, a gá w Otcí. (Jan X, 38.)

Na mjestě postawuge tuto prostičkau, neljčenau a dobře mjněnu práci, s nemalým želem wyznávám, že theologowé, gichžto spisy mně do rukau přišli, aučele a konce zázraků, a w čemby prowozugjć moc gegich zůstawala, dokonale newysvětlugj. Klipfel, Dobmeyer, Liebermann, Ildefons, Schwarz a ginj se sice gednomyslně snášegj na zásadné průpowědi: Duo sunt divinæ revelationis criteria: Sanctitas doctrinæ et miracula. Než gelikož sauditi mohu, žádný z nich gasně a wygádřeně nepředkládá, w čemby vlastně dowozugjć moc diwů a zázraků záležela.

3. Kněžj — dwogj cti hodni.

1. Tim. V, 17.

W listu sw. Apoštola Pawla prwnjm k Timotéowi V, 17. čteme dle obecného českého přeložení: „Kněžj, kteřj dobře zprawugj, dwogj cti hodni gmjni budte: zwláště ti, kteřjž pracugj w slowu a učenj.“ Latinská Vulgata takto klade: „Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore digni habeantur: maxime, qui laborant in verbo et doctrina.“ Z tohoto Pawlowých slow přeložení, zdá se, že powstal kněžský tytul: *Οἱ καλῶς προεστωτες πρεσβυτεροι διπλης τιμης αξισθωσαν μαλιστα οἱ κοπιωντες εν λογω και διδασκαλια.* Wyhlášené bratrské wydánj překládá následowně: „Předlož en j, kteřj dobře zprawugj, dwogj cti hodni gmjni budte.“ Nenj tedy wše zlato, co se třpytj.

Slowce *τιμη*, honor, neznamená toliko prostau čest ze wnitř, prokazowanau wáznost a uctiwost; nýbrž znamená i to tak nazwané honorarium — aučinnau, uznalau uctiwost — uctěnj darem; odměnu, gakáž se dáwá za poskytnuté věci neprodagné, kteréhož druhu gsau uměnj swobodná (*artes liberales*); za prokázanau službu nezaplatnau, buď pro gegj vlastnj znamenitost, zwláštност a gako wznešenost, a nebo pro wznešenost a přednost osoby kté službě se schylugjej; k. př. učitelům swobodných uměnj, lékařům, práwnjm zastawatelům, u kterýchž se také *palmarium* nazjwá. (Wiz. Calepini Lexi-

con undecim linguarum, et Schneider lexicon græco - germ.) Čech, kterýž dle přislowj rád ctj a darem dáwá, mohlby snad to honorarium — ctidar nazwati.

Že důchody chrámů we staré cirkwi se děljawaly na tři djly, z nichž geden připadal na kněžstwo a ostatnj chrámu služebnictwo, neňj neznámo; aniž, že i hned za časů Apoštolských podobné podělowánj se stáwalo, a někdy i sami sw. Apoštolé se swými na winici Páně spolupracownjky z takowého podjlu na wyžiwenau si brali a přijmali. Wyrozumjwá se to z Apoštola Pawla, když připomjná Korintským: (1 Kor. 9, 4 — 12.) „Že, ačkoliw on, gako ginj, to práwo měl na gich autraty žiw býti, toho práwa neužjwal; nýbrž zdarma gim Ewangelium božj kázal, bera plat k gegich poslauženj od giných cirkwj, gmenowitě od bratřj, kteříž přišli z Macedonie, a doplnili, čeho se mu přebýwagjcjmu u nich nedostáwalo;“ (2 Kor. 11, 7 — 9.); když wzbuzuge Galatských (Galat. 6, 6.): „Zdělugž se pak ten, kterýž naučenj přijmá w slowu s tjm, od kohož naučenj heře, wšjm statkem;“ a táže se důtkliwě Korintských (1 Kor. 9, 11.) „Gestli gsme my wám duchownj věci rozsjawali, weliká-li wěc gest, gestliže my vaše tělesné žneme?“

Patrně se také w nadečteném textu (1. Tim. 5, 17.) gedná — krom o zewnitřnj zaslaužilým cirkwe služebnjkům powinnowané uctiwosti, o odměnném, uznalém uctěnj, a z duchodů cirkew-

njch podělenj kněžstwa w kazatelstwj a učitelstwj pracugjcjho ; a sicé zvláště a předně se o tomto geďná. Odwoláwát se Apoštol k potvrzenj swého rozkazu na pjsmo : (Deut. XXV, 4.) „Nezawážeš ust wolu mlátjcjma“ ; a na slowa Kristowa : (Mat. X, 10. Luk. X, 7.) „Hoděň gest dělnjk swé mzdy“ ; cožby nkdý nemohl, kdyžby slowa swá toliko o pauhé kněžjm přjslušné uctiwosti byl chtěl rozuměti. Gakož i hned zpředu téhož textu sw. Apoštol o tělesném zaopatřenj w dow. we chrámu slaužjcjch swému Timoteowi nawedenj dáwá :

Hlawnj smysl oněch slow bude asi tento : Gako we starém zákoně bylo ustanoweno, aby kdo oltáři přjsluhge od oltáře i žiw byl (Deut. XVIII, 1.) ; a žádný také wogák na swúg penjz neboguge ; a kdo štěpuge winici, gj z owoce gegjho, a kdo pase stáda, gj od něho mléka, a kdo oře a mlátj, w naděgi to činj, že užitek wezme (1 Kor. IX, 7—9.) ; a gako wesměs každý dělnjk swé mzdy hoden gest, (Mat. XX, 10) ano i to howádko má práno, ze swé práce požitek wzjti : rowně hodno gest, ano ode Pána samého ustanoweno (1 Kor. IX, 14.), aby kdo Ewangelium zwěstugj, z Ewangelium wyžiwenj měli ; slušno pak aby zvláštňj ohled se bral na ty, kteříž pracugj w slowu a učenj — aby nad giné hogněgšjho, dwognásobného obdarowánj a podělenj se přálo a dostalo těm, kteří (Ef. IV, 11. 1 Kor. XII, 28.) dobře zastáwagj auřad kazatelský Ewangelistů —

hlasatelů slova sw. Ewangeliium i newěřicjm, a kteří zastávají auřad učitelský mjstných pastýřů, vyučugjcich a upewňugjcich w kázaném giž a přiřatém Ewangeliium také domácich wěřicich; kterážto hognějšj odměna gim sprawedliwě přiřáležj, djlem pro znamenitost služby, (Skt. Ap. 6, 2 — 4.) djlem pro obtěžnost práce (*κοπιωτες, κοπος* molestia, molestus labor.)

Zastávajíce však onomu textu tento prwnj a vlastnj smysl hognějšjho, dwogjho podělowánj: nezamjtáme tjm druhý smysl wyššj wážnosti a uctiwosti, kněžjm na winici Páně w slowu a učenj — opravdu těžce pracugjcjm, powinnowané.

Předně snad každý se Stollbergem pozorowati mohl, že pjsmo sw. dle gisté vlastnj hognosti, gednjm významem, gako gednjm wrhem, dwogjho cjele a smyslu dosáhnuti chce i dosahuge — od nižšjho prwnjho k druhému wyššjmu wystupugjc a čtenáře s sebau pozdwiugjc. K. př. když Paweldj před Areopagem: „Per omnia quasi *superstitiosiores* vos video“, (Act. 17, 22.) aneb když Kristus dj Petrowi: „Si non laverote, non habebis partem mecum.“ (Jan. 13, 9.)

Pak giž to gako naschwál wybrané slowce *τιμη*, které od latinjka bedliwě slowcem *honor* wyloženo gest, samo w sobě narážj také na čest a wážnost osob kněžských. Neboť, sprostémudělnjkw, — nádennjkw, nágemnjkw — dáwá se ugednaná, zaslaužilá mzda, (*mercenario merces*)

řemeslnjkwowi, kramáři platj se za geho djloněb zbožj slušná cena (pretium), osobám ale wzácnějšj — (honoratoribus) smj se gen obětowati ctidar, (honorarium).

Z ohledu služebnjků cjrkewnjch ale stáwá se tentýž ctidar gako geště čestnějšj tau přjpadnostj, že nenj tak pauhá čestná odměna za proukázané duchownj poslauženj, cožby předc gakaus zištnostj zapáchalo: nýbrž že w sobě zawjrá toliko uctiwé a laskawé a wděčné přispěnj k počestnému wyžiwenj duchownj osoby; a to síce ne pro hšwenj a dobré bydlo, nýbrž, aby kněz prázděn žrawého pečowanj a namáhanj o věci tohoto žiwota, myslj swobodnějšj a ochotnějšj pracowati mohl o věci a we věcech, genž gsau věčného žiwota.

Zapomjnal-liby se tedy kdos tak hrubě, žeby, wjce na přjgem se ohlédage nežli na kněžský swüg auřad a swatau powinnost, žeby, gak se přjślowjm řjká: každý učiněný krok si počjtal, prwé na plat se tázal, nežliby komu duchownj službu prokázati se hnul; rozważowalo-liby se při promocij gedině: o kolik zlatých asť gedno beneficium druhé předčj, a ne, ku kterému gest wětšj schopnost, a kde wjce dobrého způsobiti lze; bylo-liby při každé nahodilé schůzce genom slyšeti, mnoho-li padne obětj, mnoho-li se dopřege mšj, neb malé a welké štoly, gak hogná stancie, gaká ztrawa: — tuť nikoliw se nelze odwoláwati na ono: Dwogj cti hodni gmjni buď-

* *

te; ale domejšleti se slušj, že gest to lid welmi njzkého, sprostého ducha, společnost zištných kramářů neb řemeslnjků, ano, krom poswěcenj, obyčegných nádennjků a nágemnjků, o kterých Pán mluwj u sw. Jana 10, 12, 13. a o gakých se lze dočjsti u sw. Marka 1, 20. a Łuk. 15, 17, 19. Gestliže kdo, gisté kněz má žiwě na sobě okazati platnost Kristoŭa napomenutj u Mat. 6, 33: „Hledeyte neyprw králowstwj božjho a sprawedlnosti geho: a toto wše bude wám přidáno.“ Ačkoliw božjm i lidským práwem knězi na winici Páně pilnému od wěřjch slušné ano hogné wyžiwenj náležj: předce se nesmj zištně a špinawé vyhledáwati gako obyčegná mzda a plat; mjsto dwogj cti by to byla dwogj hanba: nýbrž tak se hled zachowati duchownj pastýř, aby co práwem mu slušj, wolně a ráda podávala wděčná a laskawá uctiwost. Tentýž Kristus, který dj: „Hoden gest dělnjk swé mzdy,“ a který nařjdlil, aby kdo Ewangelium zwěstuge, z Ewangelium i žiw byl, přikazuje zas: (Mat. 10, 8.) „Darmo gste wzali, darmo deyte!“ Petr, kterýž pro poslauženj s-sebau wodil ženu sestru, a žiw byl na antraty cirkwe (1 Kor. 9, 4. 5.) přj- sně zawrhuge obětowaný peněžný dar. (Sk. A. 8, 20.) Pawel statečně zastáwage kněžjm práwo počestného wyžiwenj (1 Kor. IX, 11.) sám o sobě gistj, že střjbra a zlata neb raucha nežádal od žádného. (Sk. A. 20, 23.)

Kýžby tedy všickni kněžj wždy před oči-
 ma měli swau kněžskou čest a hodnost, i nade-
 všecku obyčegnau mzdu a odměnu wyvýšenau
 auřadu swatost, a pracowali na winici Páně w smy-
 slu slow Kristowých: „Darmo gste wzali, darmo
 deyte;“ přilišné pak a marné péče a trampoty
 a přiřlušné wyžiwenj zaháněli sobě zaslíbenjm
 Kristowým: „To ostatnj bude wám přidáno;“ a
 (u Luk. 22. 55.) „Když gsem wás poslal bez
 pytljka, a bez mošny, a bez obuwi, zdaliž gste
 w čem nedostatek měli?“ Ale oni řekli: „W ni-
 čemž.“ Pak slowy Pawlowými: (1 Tim. 6, 6 — 9.)
 „Gestj pak zisk welký, pobožnost s dostatečno-
 stj. Nebo nic gsme nepřinesli na tento swět:
 bez pochyby že také nic odnesti nemůžeme.
*Magjce pak pokrmy, a čjmbychom se odj-
 wali, měgmei na tom dosti.* Nebo kterj chtě-
 gj zbohatnauti, upadaj w pokušenj, a w osi-
 dlo ďablowo, a žádosti mnohé neužitečné i
 škodliwé, kteréž pohřizugj lidi w zahynutj a za-
 tracenj.“ Kézby pak z druhé strany, wěřjcy a
 zwlášť ti, gimžto moc gest přána duchownj pa-
 stýře nadati, nikdý nezapomjnali, že ne milost to
 gest, čeho gim udělugj, ale božjm právem se uklá-
 dá, aby, kdo oltári slaužj, z oltáře i podjł mě-
 li, a ti, [kterj na winici Páně w slowu a učenj
 pracowitě slaužj, nad giné hogněgšj, dwogj
 odměnu brali. Pak teprw w tomto obau stran
 spogenj, w auplném smyslu by se vyplňo-

walò ono zřizenj Sw. Pawla: „Qui bene præ-sunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo et doctrina.“

4. Slovo o škole.

Od Vincenciã Zahradnjka, faráře w Zubrnicjch.

W našj zemi zákonem gest zřizeno, by kaž-dý rok w gednom kázanj o věci gednáno bylo, kteráž upřjmo ke škole patřj. Zřizenj toto zgew-něť gest maudré a prospěšné. Škola zagisté do-stogna gest, by o nj pastýř duchownj rok co rok mluwil w kázanj swém. Ačkoli pak drahněť gest wěcj, o kterýchž w přjčině školy řečniti se mů-že: nicméně *wzbuzenj rodičů*, by *djtky swé ochotně posjlali do školy*, neyčelnějšim gest položenim a pravidlem řeči školnj. Chce-li wšak kazatel rodiče mocně k tomu rozherliti: by *djtky swé, gak náležj, do školy posjlali: předložij jim muhotwárný, weliký užitek, kte-rýž wubec z toho vyplýwá, když djtky řádně sko-lu nawštěwugj. Komu tento užitek gasně swjtj do očj: důwodně poznává, že posjlánj dětj do školy opravdowá gest powinnost wšechněch ro-ditelů, a sám-li gest z počtu rodičů, k ostrjhánj powinnosti této nemalau chuť pociťuge w srdci*

swém. Tau přičinau zde namjtám některé myšlénky, kteréž potřebu a užitečnost školy ukazují, abř k plnějšmu oswjcenj a pohnutj rodičů do každého školnjho kázanj se hodj.

1. Čłowěk musj pečliwě býti wychowán, nemá-li býti zlým, hubeným čłowěkem. Záhyt se musj w tělo a duši geho působiti tak, by se wšecek ku chtěnj, milowánj a činěnj dobra nesl, a nebyl toliko žiw, nýbrž by rozkošno a spokojeno bylo zde žitj geho. Stromowé, nezdrárné owoce nesaucj, zwláště pak křiwolacj zanedbáni byli hned w mladosti swé. Na poli, z gara newzdělaném, w letě a na podzim málo widjme rozkošných plodů. Stawenj, čjm výše gest wyhnáno, tjm strašliwějšm pádem hrozj, nebylo-li mu dáno dokonalého základu. Tak weškeren způsob žiwota našeho, leč dobrý, leč zlý, hned za prwnjch let našich wedenjm a pěstowánjm se stanowj. Gaký kdo za mládi, taký gest obyčegně i w starosti swé. Kterau cestau mladjk giti uwykl, i když se sestará, od nj se neuchyluge. (Přjsl. XXII, 6.) Dospělj lidé, we zdrawjch tělch zdrawé duše magicj, a žiwot wedauce, gak w sobě blažený, takéž poskytný i giným, — za děfinstwj swého w dobrých byli rukau, a pomáháno jim w kwetauojm wěku gegich od stran ode wšech, by se rozum gegich utěšeně rozwinowal, a srdce wšemi city, pudy a žádostmi swými k Bohu, k Ježíši Kristu a ke ctnosti se klonilo. Možnět sice, by čłowěk, owšem i neyzwedenějšj, prodlenjm času

na złé přišel cesty: to ale řjdko se stává, gakož i málo kdy člověk, špatně wychowaný, w letech dospělosti své znamenitě gest šlechetným a blahým, Newedeš-li djtěte swého, neb gsi-li mu nerozumným pěstauem: gedem napauštjś duši gehu, šelmu strogjś k zúřenj na lidnatém trhu, a hubený, trudný žiwot hotowjś gemu, a skrze něg všem napořád lidem, s kterýmiž se koli obchoditi bude. Dobré wychowanj neylepšj gest gměnj, kteréž dáno býti může člověku.

2. *Giž pak Bůh obzulaštně na rodiče powinnost dobrého wedenj ditek wzkláda.* Nebo njm gsau učiněni rodiče; on sám ge ney- tužšjmi swazky s djkami swázal; on sám pře- silnau lásku rodičům k dětem, a dětem k rodičům do srdce wětj pil; on sám časné i wěčné blaho- slawenstwj rodičů welikým djem na wychowanj dětj zawázal; z gehu ust vyšla tato slowa: „Ne- radug se, máš-li mnoho dětj, negsau-li spolu zwe- dené; nehonos se množstwjm gegich, nehogj-li se Boha; ljp, gedno mjtj djtě dobré, než mnoho bezbožných; ljp, bez dětj umřjti, než mjtj děti bezbožné.“ (Syr. XVI, 1.) Podlé obwyklého způsobu žiwota našeho, podlé wrchnostnjch káza- nj, podlé zřjzenj společnosti našj, podlé toho, k čemuž nás přirozený rozum gakož i přirozené náklonnosti wedau, rodičům gest zústawena péče netoliko o wyžiwenj dětj, brž i o chowanj a we- denj gegich. Dáwagj-li dětem swým pokrm, o- děw a podobné věci: nedáwagjť gim všeho,

nedávajť gim přednjch a hlawnjch věej, kteréz gim dáti gsau powinai.

3. Nicméně málo kteréj rodičowé s djkami swými zcela se obrati mohau. Nemagj k dokonálemu gich wedenj buď dosti uměnj, neb dosti času a pohodlj. Mohau sice přispjwati, by djtky gegich w dobrém způsobu zdrawj rostly, by gim rozumu a dobroty přibýwalo; by ku všelikým užitečným pracem se uzpůsobily. Ale seč gsau rodičowé, to nikdy nepostačuge, an k dobrému wedenj dětj welmi mnoho náležj. Zřjť k tomu obzvláštň wučowanj, rodičowé ale potřebných wědomostj w djtky swé uwozowati nemohau. Alespoň negsau s to, by ge dokonale náboženstwj swatému wučili, poněwadž z nich málo kdo wjry křesťanské zewrubnau a swětlau má wědomost. Potřebjť gest, by maudrý pěstaun celý den djtky měl na péči: rodičowé ale všelikými pracemi tak zanešeni gsau, že se nižádným způsobem nemohau celý den obrati s djkami swými.

4. Což ale rodičowé činiti nemohau, to mjsto nich činj škola. Užitek, kterýž škola přinášj, nedá se zpočjtati. Co lidé dospělj wědj a umj, to wětšjm djlem we škole wrozum a mysl gegich bylo wnešeno. Zde aspoň základowé k prospěšným známostem gegich byli položeni. Zde se djtky učj, pozorně a s rozumem čjsti, kdo ale čjsti umj, kljč má k pokladu weškeré maudrosti w knihách složenému. Kdo se čjsti nenaučil, wel-

mi gest k politowánj, a nenj-li naprosto syrowé a zplanilé mysli, hanbj se přjčinau té neumělosti swé, a bolestně nad tjm taužj, že za mládj geho lépe oň pečowáno nebylo. We škole se takéž každý prawidelnému psanj a počjtánj naučiti může, dvěma wěcem, kteréž lidem gednák zhola potřebny gsau, gednák aspoň welice platny a prospěšny. Neb žádný newj, w gake přjležitosti se w žiwobytu swém zahodj, a kdy mu cwičná a hbitá ku psanj ruka a w počjtánj zběhlost načítě mohau slaužiti. A wšak we škole se mládež geště giným dobrým wěcem učj. Učjt se tam zwláště hlawnjmu uměnj lidskému, totiž náboženstwj, a sice tak, že si mimo školu žádnau měrau známost wjry křesťanské snáze a lépe oswogiti nemůže. We škole se pilně k tomu přihlédá, by se djtky netoliko znáti učily, což gest prawé a sličné, brž aby také podlé nabyté známosti dobrého gednaly. Netrpj se při nich žádný nemraw a wýstupek, a znamenagj-li učitelowé gakau při nich zlau wášeň a naružiwost, wšj mocj gi pjlj wyhladiti. Rodičowé děti swé gednák z hněwu a náhlosti přjliš twrdě trestagj, gednák z přjlišné milosti i neyhoršj wěci činiti necháwagj. We škole wšak děti maudře se i trestagj i odměnugj, anž zde wšecko prawidelně se působj. We škole se gedno djtě od druhého učj, gedno druhým wstřjháno a wzbuzowáno býwá. We škole se djtě s potěšenjm postaweno widj u prostřed muožstwj giných djtj, a ga-

kož se s některými příznj a přátelj, tak se wůbec uěj s lidmi obcowati.

5. *Walné gest tedy zawiněnj rodičů těch, genž dětj swých do školy neposjlagj.* Měliby se z toho srdečně radowati a djky činiti Bohu, že wšude gsau ustanoweny školy, a že se nalézagj lidé, genž o vzdělánj a křesťanskau kázeň dětj gegich snažně pečugj. Hřjch rodičů, děti od školy zdržugjcjch, tjm wětšj gest, poněwadž opětowaným, tuhým přjkazům neywyššj wrchnosti gednagj na odpor, giným rodičům gsau ku pohoršenj, abrž i školnjmu cwičenj mládeže překážegj. Neb každý učitel tjm gest bedliwějšj a gádrnějšj ku práci, őjm wjce dětj den co den do školy přicházj. Widj-li před sebau prázdne stolice: chladne horliwost geho, a chuť k wyučowanj omdléwá.

6. I ti rodičowé zle gednagj, kteříž u příčině gsau, že děti gegich stále a pořádně do školy nechodj. Kdo gen někdy přicházj do školy, skoroby lépe učinil, kdyby gj nikdy nenawštěwowal. Neb mnohým toliko a nepřetrženým cwičenjm se prospěch činj we čtenj, psanj a počjtánj. Kdo tolikéz wěcj, k náboženstwj hledjcjch, neslyšj předkládati w tom pořádku, w kterémž gedna druhau následuge, a gedna druhau oswěcuge a podpjrá: nikdy nepřicházj k úplné, swětlé a gádrné známosti wjry swaté. Školnj wyučowanj gest pospolitó, a nemůže každé djetě zwláště cwičeno býti. Učitelům se těžšj a

mrzutější práce zavaluge, a nemožau dáti zadaných důkazů bedlivosti své, gestli dnes to, zjtra ono dítě w zboru školnjku se nenalézá.

7. Tak nápodobně ti roditelé nenáležitě si počjuagj, *kterjž děti své dŕjwe času, zákony vyměřeného, gmenowitě před wykonánjm dwanáctého léta wěku gegich, ze školy berau.* Nemožauť sice wždy připuzeni býti, by ge až do plných dwanácti let do školy posjlali, ale spoň ge učitelowé a duchownj zpráwcowé za negednau přjčinau k tomu hnáti nechtěj: než magj sami pro swědomj a dobrowolně činiti, k čemuž ge přikázanj neyvyššjho mocnaře hnáti welj. Čjm dále dítě wěkem postupuge, tjm způsobilegšj gest k učenj. Když wykonalo deset let wěku swého, rozum a srdce geho cele se otwŕagj, a nedá se wyslowiti, gak mnohému se za dvě léta naučiti může. Přestáwá-li tedy záhy do školy choditi, práwě w tom čase gi nawštěwowati. přestáwá, w kterémž se w nj neylepšjmi wědomostmi zásobiti mohlo. Co posléze we škole se zanedbáwá, řjdko kdy se nahražuge.

8. *Což roditelé, genž nepořádně djtky své posjlagj do školy k zastřenj nedbalosti své wůbec pronášegj, marnogest a ničemno.* Dítě w tom čase, kterýž we škole má stráwiti, nikoliwěk nepůsobj tak welikého užítku, by škoda, ze zanedbánj školnjho cwičenj wychodjcj, nebyla welmi wětšj. Za nio nestogj práce, s kteréž gest dítě, gakož toho wšickni dobře gsau

swědomi. S přewelikau škodau swau nechodj do školy, an při tom rodičowé welmi málo zj- skagj, neb nic. — Prawda gest, že se učitelům platiti musj za cwičenj dětj do školy ehodj- cjh. Ale však práce učitelů, gakož welmi po- třebná a užitečná gest, tak gest welmi i těžká. Dostogen-li gest mzdy každý wesměs dělnj- k práce a snáha učitelů nikdý dosti se neodmě- ňuge. Zdarmať učj děti chudobných rodičů, a máloť gest, což přigjmá od zámožných. — Pak- li děti wuměnj žádaného prospěchu nečinj: zřjd- ka učitel tjm winen gest, alebrž tomu to buď přičtěno, že děti buď wrtké a roztržité gsau my- sli, tupého wtipu, a k školnj práci negapné, a- nebo že nedbale školu nawštěwugj.

9. *Rodičowé z strany školy gestě zwlášt- nj magj powinnosti.* — Neyprwěť gsau po- winni, u dětj swých wzbuzowati chuť k chozenj do školy. Nemá se djtě strachowati školy, brž těšiti se na ni má, a s radostj do ni spěchati. Wjdáme druhdy, gak některé děti plny gsau tesk- nosti a neklidu, nemohau-li gjti do školy, což wždy dobrým gest znamenjm. — Magj tolikěž rodičowé napomáhati, by cwičenj školnj hogné owoce neslo. Necht si dagj od djtek swých wyprawowati, co se dálo we škole, co tam sly- šely, a což obzwláštne duchownj předkládal. To gim dá pěknau přjčinu, mluwiti w srdce djtek swých a wýborné wěci, we škole slyšané hlaub wtisknauti w autlau duši gegich. — Newažte

toho rodičové, kdy dítky na školu a učitele taužj a žalugj; wětšjm djlem z dětinského nerozumu pochodj nařkánj toto. Nepomlauweytež učitele u přjtomnosti dětj swých, a zapomněl-li se w něčem, s njm o tom saukromj rokugte. Neslušjť, by děti byly saudcowé dospělých, saudcowé pěstauu swých. — Posléze magj rodičové zawažowati wýborné semeno, kteréž se we škole w srdce djetek rozsjawá. Nebudiz gegich žiwot odporen tomu, čemuž škola učj. Nechtj-li bořiti, což učitelé stawj; nechtj-li se w lehkost uwesti u dětj swých: přjkladem potwřzugte zlaté učenj, kteréž wěrný učitel w hognosti wnášj w mysl gegich.

10. *K ostřjhdnj nawržených powinnostj nemůž se otcům a matkám nedostáwati ochotenstwj.* Přerokošno a sladko gest, widěti se mládnauti w zdařilých, dobrých, milostných djetkách. Zwedené děti gsau koruna a počest rodičů. Maudrý syn gest radost otce, bláznowý syn ale zármutkem gest matky swé. (Přjsl. X, 1.) Dobře wychowané a we škole wycwičené dítky mocně podporugj rodiče w sešlém wěku gegich. W pokogì lze otcì a matce na smrtném loži zawřjti oči swé, mohau-li sobě řjci, že zde maudré, ctné, pobožné syny a dcery zústawugj. Hogně tekau wděčné slzy na rowu wěrných rodičů, a i w hrobě gim dobrořečj děti, péčj gegich i doma i we škole ke wšemu dobrému wedené. Newy-

slowné blaho pečlivým rodičům w nebesjch gest
upraweno, a za nimi do sjdla věčně trwagicj
radoši i synowé a dcery gegich se dostanau.

5. Rozmlauwánj

o ústawu pro chudé,

držáno pfi weřejné zkaušce industrialnj třídy roku
1828. *)

Mezi

Děwčaty *A. B. C. D. E.* a *a, b, c, d, e.*

„Kdo čte, rozuměg, co gest to: Milosrdenstwj chci,
ne oběti; neboť prawjm wám: pokud gste činili gedno-
mu z bratřj neymenšjch, mně gste činili. Pročež —
rádi — dáweyte, a bude i wám dáno; — gedenkaždý,
gakž uležil w srdci swém, ne s zámutkem; nebo we-
selého dáróe miluge Bůh!“

(Mat. XXIV, 15, Mat. IX, 13. Mat. XXV, 43. Luk.
VI, 38. 2. Kor. IV, 7.)

a. Kdyby každý tak pilně pracowal, gako
my, nebylo by třeba, o chudé se starati. —

b. A sobě utrhowati a giným dáwati.

*) A sice w městě Wlašjmi kanřjmského krage pracj důstogně-
ho děkana a tit. konsistornjho rady, p. Antonjna Wendera,
kdy naposledy školu geho wyšetřowal gakožto c. k. dohlé-
dač škol okresu hystřického Wác. Wilém Wacławjček,
nynj kanownjk hlawnj kapitoly sw. Wjta &c.

c. Gest to wěru mrzuté, když se zachce gednomu hausky, by to dal ginému na chléb!

d. Gá sice každému přegi; ale sama sobě neywjce.

e. Dobře máš! Gá rowněž tak smeysljm.

a. Nechť si každý wydělává, gako my, a pak přege sám sobě. —

c. A nepotřebuge na giných lidj mozoly se žiwiti.

d. Tak by byl na gednau pokog s těmi newhodnými zbirkami a přjawkami na chudé.

a. A tak by přestal na gednau ten protiwný ústaw pro chudé.

A. I toť gsau roztomilé řeči! Celý den bych wás tak poslauchala.

a. Těšj mě, že nás chwáljš.

B. Netěš se tak honem, wždyť gj to negde ze srdce! Chwála gegj gest podezřelá!

C. Ano sotwa gj gde ze srdce! nebo znám gi, a wjm, že autrpná gest, a negen přege, ale i ráda se zděluje.

D. A protož gisté gináč nežli wy smeysljm.

B. Dokonce co se toho — gakž geg nazjwáte — protiwného ústawu chudých dotýče.

E. Nehádeyme se wšak s nimi! než raděgi hledme z gegich ge nekřesťanského bludu wywěsti!

a. Nemysljm, by se wám to tak snadně podařilo.

A. Milá! mám za to, že nebude wjce potřebj, leč opakowati, co častěgi o tom w kostele a we škole slýcháme!

a. Mluw co mluw, stogjmí na swém; žeby nebylo třeba o chudé se starati, kdyby gako my každý pilně pracowal.

c. Toť prawda, gako že dwakrát dvě gsau čtyry.

B. Gsiť wěru welmi zkušěná mudračka. Kdyby gsi pak gen wýmjnku k tomu byla přidala, dobře by gsi měla. Kdyby každý pilně pracowal — owšem! ale což, kdo pracowati nemůže?

C. Kdo ochromj — oslepne — rozstúně se? —

A. A ubohý — nemá žádného, kdo by ho žiwil, — kdo by o něg pečowal? Má-li chudās ten, bližnj náš, nauzj a bjda u zahynauti?

e. Nu? — A třebas gindy také byl pilný a pracowitý býwal, nepotřebuge-li nynj cizj pomoci? anobrž negsau-li ginj powinni o něho se postarati?

a. Ať si gde dům od domu. Nenj-li prawda?

c. Toť se rozumj! (*c. d.* kynau hlavau přiswědčugjce.)

E. Toť wám negde ze srdce; tušjm, že to genom auskok, anoť newjte, co nám hned odpowědjtí.

A. Čili má chromý, slepý, nemocný, choditi dům od domu?

B. Anebo — má-liž w hladu a w zimě čekati, přinese-li mu kdo almužnu? — Newidjte-li patrně, že to ukrutnost, člowěka nechati hladem mřiti, který sobě pomoci w stawu nenj?

a. A však geště neumřel žádný hladem, ač nebywalo chudých ústawů.

E. Budiž: ale hladu, zimy, auzkosti a všelikých bolestj a nesnázej musil ubohý mnohý okaušeti a trpěti; že smrt na sebe wolal, gakož cos snesitedlnějšiho. A w tom právě ústaw chudých ulehčuge, anř potřebným pořádně pomoc rozdáwá, a poskytuje.

b. Blaze tedy těm, kdož z mládi práci a weydělku nepřiwykaj; aspoň gisti gsau, že se k stářj chudý ústaw o ně postará, a gim přispěge.

D. Meyljš se! Lench nemá žádněho práwa k takowé wšeobecné pomoci. A bytby gi pak také obdržel, toř nezlehčuge milosrdný ústaw náš, nýbrž geg zwelebuge. Bůh odpauštj, a my gešto geg Otcem swým nazjwáme, bychom chybněho pro chybu zawrhowati měli?

„Odpusť nám, gako my odpauštjme.“

(Ticho chwilk.)

A. Wždyť pak se proto žebránj zapowjďá, a lenochům tak snařno nic neposkytuje, aby zahálka se přetrhla,

c. (protjrá si oči) I nu, — toř může býti prawda!

B. A což giž i tjm mnoho zahálky se nezamezj, když chudý w určité čas dostane swau almužnu?

c. (geště pohnuta.) Mysljš-li snad proto, že mu nenj potřebj, chozenjm dům od domu čas mařiti ?

B. Arciř! Uspořj času, kde předc lehkau pracj něco si vydělati může.

A. Mimo to — uspořj se mu nesnáze, w děšti — parnu — sněhu a mrazu almužny prosit.

E. A nechodili-li kolikráte tuláci, marnotratnjci, opilci pod gménem nešťastných chudých po almužně, kteréžto nebyli hodni? Nynj ge nauze dohánj k pilnosti a práci.

D. I také lidé zlého aumyslu tak se potlaukali a plahočili od mjsta k mjstu!

c. Wjmt to sama; nebo slyšela gsem, že zloděgi chodjwali přetwárenj, gako bjdnj žebráci, a wyhljdlj si, kde co bylo —

A. A pak přigdauce kradli!

E. Ayhle, co vše ten ústaw zlého zamezuges, a dobrého působj!

c. Proč ale medle tak mnozj proti němu reptagj?

a. Proč pak mnozj sausedé lagj, hubugj, když chudých pokladnicj kolem se chodj, aneb chudých otec přicházj sljbenau almužnu wybjrati?

b. Proč medle odpjragj dáti, což byli sljbili?

D. Že mnozj proti tomuto prospěšnému ústawu reptagj, tjm gen dokazugj, že nechtěgj poznati, co gest dobrého.

* *

A. Aneb — že gsau nemilosrdnj a lakomj.

D. A zatwzrelj k dobrému napomjnanj.

A. Ba že ani w kostele, kde se předs k slyšenj slowa božjho scházegj, toho spasitedlného častěgšjho napomjnanj si newšjmagj; což gim k nemalému zahanbenj slaužj, a důkazem gegich nekřesťanského smyslu gest.

E. Welmi maudře prawjte; toť asi gsau přičiny gegich nerozumného, nelaskawého, a nekřesťanského reptánj proti takowému ústawu, gegž schwaluge rozum, káže náboženstwj, a w skutek uwesti horlj a se snažj wládá zemská.

a. I nu owšem! gak slýchám: kdo se rozumu a náboženstwj protiwj, a neslyšj duchownj a swětské wrchnosti, tenť gest opowrhel, a nikdy neměg hlas a příklad geho zlj wáhu a cenu mezi námi.

D. Ba arci. I gáť ná geho řeč nedám ani tuhle gehličku.

A. Celá trnu, slyšjc twrdé řeči takowých lidj, a widauc skutky gegich nemilosrdné; nebo wždy mně napadá řeč milého Spasitele: lačněl gsem, — nemocen gsem byl &c., a wy gste mně neposlauzili.“ Ach hrozné to wyřčenj; hodežby gen k upamatowánj se přiwedlo!

(Pomlčenj.)

A přes to: ne gen swému spasenj, ale i swému pohodlj gedná takowý pošetilec na odpor.

c. I kterakž to?

E. Což pak to není pohodlnější: dáti gednau za měsíc, za čtvrt leta &c., a pak mji pokog, nežli desetkrát za den od práce wstáwati, žebráka almužnau odbýwati: aneb každau chwjli — gak oni činj, tau přetwárnau kýžbau či žádostj — tjm bičem zatwzrelců: „Naděl Pán Bůh!“ — ode dweřj ho odháněti?

D. A gen takowj, kterjžto gindy tak nelaskawě odháněli chudého, i nynj srdce swého nezapragj, žehrajce, přicházj-li kněz neboli chudých otec o almužnu prose, nýbrž i sljbenau wybjrage.

A. Giný sotwa! nebo každý dobrý křesťan se z toho raduge, že se mu tak ulehčuge powinnost swatá, dobrodinj prokazowati.

B. A gen také takowý neudělj chudým ničeho, nýbrž i bez studu a strachu odpjrá dáti, což byl sljbil.

C. A takowý gest spolu také lhář! A podlé lháře bychom se snad řjditi měli?

A. Negen lhář; máš těžšj geště hřjch: čili newjte co to gest: sliby Bohu učiněné rušiti? —

a. Co — sliby — Bohu učiněné? — wždyť to sljbili genom chudému člověku!

A. Sljbili chudému — dobře máš! Ale zapomněla-lis na slowa Syna božjho: „Cokoli tomu neymenšjmu učinjte, mně gste učinili?“ Tedy Bohu sljbili — Bohu slib zrušili.

a. Toť gsme si zlc popadly s našj m hádánj m.

b. Mě to nemrzj; aspoň nynj ginak saudjm, nečli gsem prw smýšlela. Z čehož Bohu děkugi.

c. (sklopenýma očima) Rádabych se na wás maudřegšj podjwala; a wšak se stydjm za nerozwážliwé řeči swé.

E. Přála bych, by tak každý smeyšlel, a zastyděl se za to; že nechce tomu, co každý rozumný, nábožný a wěrný občan za dobré uznáwá, a rád plnj.

A. Kdo se od těchto odděluje, ten překážj a kazj, čehož se gen společným přičiněnjm dosáhnauti může.

D. A zasluhuge rowného trestu, co wogák, který před nepřjtelem z řady utjká.

B. Owšemť! neb gistá prawda: „Mnoho lidj mnoho může.“ Kregcar a kregcar gsau dwa, a zlatý a zlatý gsau opět dwa a tak rostau sta.

C. Mimo hanbu pak, které se takowému dostáwá, připrawugeť se také o požehnánj božj.

b. Tuť giž rozumjm, co Pán Ježjš slowy řjci ohtěl: „gakau měrau měřjte, takowau wám bude odměřeno.“

E. A zbawuge se netoliko požehnanj božjho, ale často i celau obec uwodj w nelibau powěst; nebo se roznese nikoli o gednom neb o desjti, nýbrž o celé obci, že wnj nic dobrého zniknauti a se powesti nemůže.

c. I tuť by i kněžj i swětšj řjditelowé a auředlnjci na swé křesťanské cti trpěli.

E. Bez pochyby a newinně. Deyž Bůh, aby to o náš aspoň obci prawda nebylo, kde se tak wýborný začátek k zaopatřenj chudých stal.

B. Toho se nebogme; nebo gsau řjditelové o to starostliwj, a neunawenj; a sausedé nábožnj, a protož i wolnj.

D. Za to nám Bůh všem požehná.

B. A ochranu swau nám popřege.

A. A chwály dogdeme před Bohem i před lidmi.

b. Kýž mám hodně peněz, abych mohla všeho toho býti aučastna!

C. Nenj třeba mĵti mnoho k tomu; nebo stogj psáno w pjsmě sw. — gakž sice wjte: „Mašli mnoho, hogně uděl; pakli málo mĵti budeš, i také z mála rád udělug.“ Každý může mĵti podĵl na tom dobrém skutku.

c. Nemám geště nic vlastnjho; ale až budu mĵti — a však dostanu-li kdy od rodičů kregcar na hausku, dám geg na chudé, bych swau chybu napravila.

d. Gá pak giž všudy, — všudy o tom powjdati budu, co gsem dobrého o tom ústawu slyšela. Snad i také wy?

a. b. c. My všecky.

a. Poznávámĵ též omyl swůg, a co žiwa budu, newypadniž mi z paměti swatá průpowěď: „Weselého dárce miluge Bůh.“

Wšecky. „Weselého dárce miluge Bůh!“

6. Krátká zpráva o ruské cirkwi.

Doba druhá.

Od welkokněze Wasilia Wasilěwiče, až do Cara Feodora Iwanowiče t. g. od 1443 — 1589.

Až do času welkokněze Wasilia Wasilěwiče užjwali patriarchowé a cjsařowé Konstantinopolštj auplného práwa u wolenj a dosazowanj metropolitů ruských. Pokaušeliť se sice několikráte welkokněži wyprostiti cirkew z poddanosti této; ale nadarmo, neb nemožno bylo nad dáwným obyčegem tjm zwjtěziti, a stolice metropolitská byla pokaždé, z Konstantinopole osažowána.

Po smrti Fotia siroběla cirkew ruská za celých šest let bez hlavy; neb ruské mocnárstwj bylo tehďáž mnohými wnitřnjmi bauřemi a rozbrogi rozsápáno. Konečně pozwal Wasili biskupů a welel něgakého metropolitu wywoliti. Tito obrali gednomyslně znamenitého Jonu arcibiskupa Řezanského, kterýž se i hned do Konstantinopole k swému potvrzenj a poswěcenj wyprawil. Dřjwe však nežli tam přišel, poswětil giž Konstantinopolský patriarcha za ruského metropolitu gistého Řeka gménem Isidora, rodem z Tesalonichy, genž byl slowútný bohoslowce, muž zběhlý w gazyku řeckém i latinském, důwtipný a welmi krasořečný. Nedlauho před tjm byl

Isidor we Wlašjch, a zjskal si učenostj a vý-
 zaluwnostj swau welikau náklonnost u Swatosti
 papežské Eugenia IV. Ale práwě tudy se sta-
 lo, že u Řeků proti sobě nedůwěru zbudil, genž
 ho gakož i Rusowé z tagného usnešenj se s Pa-
 pežem z strany sgednocenj východnj a západnj
 cirkwe w podezřenj wzali. — Z té přjčiny roz-
 mejšel se welkokněz za metropolitu geg uznati;
 než lahodnými listy od cjsaře a patriarchy pc-
 někud uchlácholen předce aspoň zewnitřnj zua-
 menj přjzně a uctiwosti mu prokazowal. Práwě
 tehdáž rozepsán byl od papeže Eugenia IV. přiči-
 něnjm řeckého cjsaře Jana Paleologa sněm Florent-
 ský, kdež se o taženj proti Turkům a o sgedno-
 cenj cirkwe řecké s latinskau gednati mělo. K to-
 mu pozwán byl i welkokněz Wasili a znameni-
 tějšj z duchowenstwa. Sladkořečný Isidor sna-
 žil se všemožně doličiti welkoknězi, gak wážný a
 potřebný tento sněm zemi ruské, a gak prospěšné
 bude takowé sgednocenj; ale Wasili neměl chu-
 ti k tomu swoliti, a odpověděl welmi chladně
 Isidorowi: „Otcowé i dědowé naši nikdy nechťj-
 wali slyšeti o sgednánj zákona řeckého s latin-
 ským, pročez ani gá toho nežádám. Mjnš-li však
 ginák, gdi si tam, nezbraňugi tobě.“ etc. Na to
 wyprawil se Isidor s biskupem Abrahamem a
 mnohými ginými duchownjmi i swětskými oso-
 bami w počtu okolo gednoho sta, do Florencie. —
 Co se na tomto sněmu ugednalo, gak horliwě

Isidor osgednocenj rozdělených cirkwj pracowal, známo gest z obecného cirkewnjho děgopisu.

Po skončeném sněmu obdařila Swatost papežská hlawnj nástroge stalého se sgednocenj totiž arcibiskupa Busariona a metropolitu Isidora kardinálskými klobauky. Isidor pod gménem apoštolského legata všech sewernjch zemj wyprawil se na cestu do Ruska. Když do Budjna přigel, napsal list do všech gemu podrobených eparchij litewských, ruských a liwonských, w němž biskupů i wěřjcyj k přigetj tohoto sněmownjho usnešenj wzbuzowal.

Nebude snad newděčno, když geg tuto wýslovně položjme.

„Isidor z milosti božj swěcený metropolita Kiewský i všech Rusů, apoštolský legat a latere všem křesťanům wěčného spasenj, pokoge a požeňnánj žálá.

„Rozweselte se nynj w Pánu! Cirkew wýchodnj i řjmská na wěky spogily se w mjr a w gednotu. Wy dobřj křesťané cirkwe Konstantinopolské, Rusowé, Srbowé, Walachowé i wšickni wěřjcyj w Kristu. Přigměte to swaté sgednocenj s duchownj radostj a uctiwostj. Buďte prawými bratřjmi křesťanů řjmských, gedn Bůh gedna wjra, láska a mjr ať přebýwagj mezi námi. A wy, plode cirkwe latinské, neuchylgte se též od řeckých, uzneyte ge za prawé křesťany, modlete se w gegich chrámjch gakož i oni we wašjch se modliti budau. Wyznáweyte se z hřj-

chů swých těm i oněm kněžjm bez rozdjlů, od těch i oněch přigjmejte tělo Kristowo rovně swaté w přesném i kysaném chlebě. Tak ustanowila obecna matka waše cirkew swatá.“

Isidor chwátal nynj do Kiewa, kdež mu duchowenstwo, gakožto gedínému všech ruských eparchij metropolitu wstrjce wyšlo. Přigew do Moskwy podal welkokněži list od Papeže. Eugen zprawil geg o blahoslaweném prospěchu sněmu Florentského, slawného zwláště pro řjši ruskau, gegž metropolita neywjce k žádanému sgednocenj cirkwj gest přispěl. Tento list, pjše Karamzin — byl welmi laskawý a skrowný. Swatost papežská žádala Wasilia, aby Isidorowi milostiwým zústati a gemu týchž přigmů, gichž gsau prwe požjwali metropolitě, popřjti ráčil. —

Duchowenstwo i lid welmi netrpěliwě očekawali metropolitu w chrámě kremelském. Isidor přibrál se množstwjm důstognjků a duchownjch gsau prowázen. Před njm nesli gsau latinský křjž a strjbrnau berlu. Rusowé diwili se nowotě této; geště ale mnohem wjce, když metropolita w liturgii připomenul mjsto obyčěgných u nich patriarchů Eugenia řjmského Papeže. Když napotom po skončených službách božjch Isidorůw diakon na kathedru wystaupil, a welehlasně list Florentského sněmu četl, neshodný — dle domněnj gegich — s dřewnjm učenjm ruské cirkwe: patřili všickni duchownj i swětštj s užasnútjm geden na druhého, newědauce, co o tom magjsmey-

šleti. Gména sněmu všeobecného, ojsaře Jana, hlasy a podpisy slavných a prawowěrných biskupů řeckých zawjrali gim usta. Všickni gak biskupové tak i welemocnj gsau mlčeli. Wšak w obecném mlčenj tom ozwal se gedem hlas — welkokněze. Wasili popudil se hněwem, a nazwal Isidora weřegně pastýřem zlým, kacjřem a odpadlcem. K němu přidali se i ostatnj biskupové a winili metropolitu, že se řjmským zlatem dal porušiti.

Welkokněz powolal na to biskupů a bohoslowců na sněm, kterj rownau nenáwistj proti cjrkwí latinské popuzeni Isidora za kacjře wyhlásili a sněm Florentský zawrhli.

Wasili dal nynj Isidora pod stráž do kláštera Cudowského, aby tu se rozmyslil, a sgednocenjm s latinskau cjrkwj pohrdl. Ale Isidor, aby snad co kacjř na hranici nebyl upálen, utekl tagně z kláštera a pospjchal do Řjma. Swatost papežská welmi wljdně geg přigala. Isidor obdržel gedno z neypředněgšjch mist we zboru kardinálském — pod gménem kardinála ruského.

Welkokněz gmenowal nynj sauhlasně s biskupy podruhé Jonáše za metropolitu, chtěge tjmto swémocným gednánjm cjrkew ruskau od cizj moci oswoboditi. Ale znamenito gest, že se i nynj s něgakau bázňj o to pokusil; buď že mu snad pětistýletý obyčeg něgakau wážnost wléwal, buď že ohledy politické geg děsily; neb hned po wywolenj wyprawil gest posla s listem k ojsaři

a patriarehowi konstantinopolskému. W listu tom taužj sobě na zrádu Isidorowu, genž od wj-ry ruské byl odstaupil; oznamuge od biskupů předsewzaté wolenj Jonášowo, a snažj se dowo-
diti práwa w kromobyčegných případoslech me-
tropolitu woliti. Ku kónci žádá o swolenj ře-
ckého cjsaře a požehnánj patriarchowo.

Než ledwa se wyslanec Poluecht na cestu wydal, kázal geg welkokněz nazpět powolati; neb práwě došla ho zpráwa, že řecký cjsař Jan Paleolog sněm Florentský přigal, z čehož w řjši i cirkwi Konstantinopolské welmi záhubné stra-
ny se srotily.

Od této doby rozwázán byl sňátek mezi pa-
triarchau Konstantinopolským a metropolitau
ruským na wždy, a moc onoho nad cirkwj ru-
skau zcela gest wyhasla.

Rozdělenj tomuto napomáhaly tehdáž welmi
přjhodně politické přjpadnosti. Práwě w tu do-
bu byla Ruská řjš wnitřnj wálkau mezi Šenja-
kau a welkoknězem Wasiliem rozgítěna, a Kon-
stantinopoli wpádem od Turků hrozeno. K to-
mu přišlo také i to, že cjsař Paleolog swým cho-
wánjm na sněmu Florentském nedůwěru u Rusů
zbudil; a poněwadž onen swazek mezi cirkwj
ruskau a patriarchau Konstantinopolským giž od
prwnjho počátku newelmi pewně utwrzen byl,
snadno bylo bez mnohého hluku a odporu geg
rozpogiti. —

Pro ony nahoře zmjžené bauře a wálky odložilo se prawé a kanonické wolenj a ustolowánj (installatio) až na rok 1448; proto ale užjwal Jonáš i hned gak od welkokněže za metropolitu gmenowán byl, auplné práwomocnosti nad ruskau cjrkwj.

Poznamenánjhodno gest, kterak i wolenj i ustolowánj metropolitu poznenáhla wáznějšj i slawnějšj se stalo. Z počátku wolili gsau gen sami biskupowé, pozděgi zaučastnili se tohoto wolenj i bratřj welkokněže a ginj welicj. Tak pozwal welkokněž po smrti metropolitu Jonáše toliko biskupů, kterj 1461. Theodosia arcibiskupa Rostowského za metropolitu wywolili. Při wolenj pak gehu nástupce Filippa roku 1467. měli giž bratřj welkokněže a dostognějšj kněžstwo, od Iwana Wasilewice pozwané, aučastenstwj na wolenj. Rowně tjm způsobem zwoleni byli 1490. Zosima a 1494. Šimon. Tohoto poslednjho usazowal neb ustolowal sám welkokněž Iwan Wasilewič, kteréhož práwa mu biskupowé neodpjrali. Ustolowánj to dalo se s takowau sláwau a stkwestnostj, gakěž w cjrkwi ruské nikdý geště nebylo wjdáno.

Gak mile se wolenj dokonalo, ubjral se welkokněž, gehu synowé, biskupowé a dwořanstwo, w gichž středu nowězwelený metropolita, z welkokněžského paláce do kostela, kdež slawné služby božj wykonáwány byly. Wywoleneec gel na oslátku, kteréž dwornj auředlnjk wedl.

Po dokonané slawnosti, když welkokněz metropolitu ostatnjm biskupům předstawil, a tento na swau stolicu posaditi se měl, zwolal welkokněz hlasitě řka: Wšemocná Trojice swatá, kteráž mně vládu nad řjšj ruskau propúgčila, podává tobě tuto arcibiskupskau stolicu wzkládánjm rukau arcibiskupů a biskupů králowstwja našeho. Přigmi tuto pastýrskau berlu; posad se we gménu neyswětějšho Ježjše na stolicu metropolitckau; modli se Bohu za nás, a on popřegiz tobě zdrawj a dlauhého žiwota.“ Nynj ukázal mu stolicu. Po těchto obřadech uwedli geg biskupowé w geho palác do Kremle.

Gakož ale welkokněz práwo ustolowánj metropolitů wykonáwal, tak též i metropolity, kteří se mu nehodni býti widěli, samowolně z důstognosti swrhowal. Toto událo se s metropolitau Zosimau, genž pro swé bludné učenj, a nebogak ginj letopiscowé se domnjwagj, pro welkau nedbalost a nestřjdmost we wjně od welkokněze Jana Wasilewice 1494. beze všeho práwnjho wyšetřenj rozkaz obdržel, by hodnosti swé se odřekl, a do kláštera odebral. Ano isám wladař Šujskoj, genž za nedospělosti welkoknězete Iwana Wasilewice II. zemskau zpráwu wedl, dwa metropolity swrhl; totiž Daniele 1539, který do kláštera sw. Josefa zawřen, aby z nádhernosti swé se kál, a Josefa 1542, kterýž ze záštj beze všeho práwnjho rozsudku a zákonnjho gednánj s důstognosti swé složen.

I biskupové býwali od welkokněze swrhováni. —

Práva a aupřednosti metropolitů w tomto wěku wjce a wjce se množily a rozšiřowaly. Tak giž 1547. při korunowánj welkokněze Iwana Wasilewiče widěti bylo, an metropolita Makár wedlé samého welkokněze u prostřed chrámu na wznešeném trůnu, na stkwostné zlatohlawem postřené stolici seděl, mladému welkoknězi korunu na hlawu wstawil, a geg králowskýmí znamenjmí ozdobil, kterýžto obyčeg po ten čas byl w Rusii newjdaný. Pozděgi widjme geg při slawných kwasch wedlé samého welkokněze a bratřj geho seděti, gešto ostatnjm welemocným řjše a slawným wjtězům opodál mjsta byla wykázána. Když se w zemské radě o wognu a o pokog rokowalo, hlas metropolity byl wždycky welmi wážený a důležitý. Nikdy netáhl welkokněz do boge, prwé než od metropolitů a biskupů požeňánj byl přigal. —

W znamenitém zboru 1551. předložil welkokněz Iwan Wasilewič biskupům ony nowě sepsané zákony k ohledánj a usauzenj. Přitom našjdil, aby cjrkewnj důležitosti spořádali, knihy liturgické, gešto od neumělých pjsařů zhyzděny byly, od omylů očistili, porušené mrawy duchowenstwa napravili, a náboženstwj pozůstalých powěr a obyčegů pohanských zprostiti hleděli.

Wšak, ačkoli metropolita obšjrné práwomocnosti w důležitostech duchownjch požjwal, proto

se předce neobmezená vláda welkoknjžat ničjm wázati nedala. Oni osobili si práwa, kteráž přj-
sně uwážená duchownj toliko moci přislušela.
Tak u př. w sněmjch neměl přednosti, gakž při-
náleželo, metropolita, nýbrž welkokněz. Aačkoli
w zákonech Iwana Wasilewiče nařjzeno, aby bi-
skup práwomocnost měl nad popy, diakony i
mnichy, a nade všemi, kteřj od cirkwe gsaužiwi,
tedy předce nalezáme, že welkokněz nedbage na
tento zákon archimandritu kláštera Čudowského
a giné 1488. weřegně mrskati, a kněžj, genž z
bludů židowských winni byli 1503. upáliti roz-
kázal; opatowi pak kláštera sw. Giřj w Nowě-
hradě dal gazyk wytrhnauti a geg do klášte-
ra zawřjti. —

Dle přjkladu Carowa gednali i saudcowé,
odsuzugjce kněžj k býkowci neb šibenici, a když
si metropolitě stjžnost wedli, posměchem gich
odbýwali.

Gak swrchu zmjněno, náleželo mezi práwa
metropolitská také vyhlašowánj nábožných zemře-
lých za blahoslawené; ale i w toto práwo wložil se
welkokněz; neb Iwan III. wydal onen znamenitý
úkaz, w němž duchowenstwu zapowěděl, by po-
čet swatých přjliš nemnožili, nýbrž dřjwe aby
hleděli přjsným zkaušenjm a hodnowěrnými dů-
kazy welkokněze přeswědčiti, a geho powolenj
očekáwali, pak teprw že ke kanonizacij přikročiti
mohau. Když powolenj to se udělilo, slawilo se
wyhlášenj za swaté sneyskwostněgšjmi obřady.

Práwo ustanowiti nowé swátky zůstalo stále u metropolitů, a až podnes swětj cjrkew ruská kromě giných weyročnj památku onoho wjtězstwj, gjmž Rusie od garmatatarského oswobozena byla, kterauž metropolita 1480. na wěčné časy nařjdlil.

Začasté widjme, an metropolité wznešenau hodnost swau mrzkým a nehodným žiwotem prznili. K welikému zwláště pohoršenj bylo chowanj ctizádostiwého metropolity Daniele. Přjež dworská byla tomuto muži dražšj nežli swědomj i cjrkew. On nehrozil se neprawosti lahoditi, kdykoli se nadál, že tudy ošemetných a aukladných aumyslů swých bude dogjti moci. Nešťastného knjzete Šemjaku přilákal slibnými slowy 1523. do Moskwy, kdež tento ubohý za slepau důwěru swau w žaláři těžce musel trpěti.

Proti ustanowenjm cjrkewnjm a zgewnému odporu duchowenstwa i swětského auředlnictwa rozwedl welkokněze po dwadctiletém snátku s manželkau geho, a vypuzenau usilně z paláce přinutil, že bezdečně řeholi přigala a neostýchal se na potupu zákonům cjrkewnjm welkokněze s ginau manželkau oddati.

Bohomyslného a učeného mnicha Maximina, genž ksrownánj ruských cjrkewnjch kněh s řeckými s hory Athos do Moskwy powolan byl, osočil gako kacjře, a kázal do žaláře geg uwrhnauti.

Naproti tomu ale nalezáme w tomto wěku mnohé metropolity a biskupy, kteřj wáznosti swé u knjzat gedině k dobrému poddaných užjwali; gegichž památka wěčně zůstane požehnána. Horliwému snaženj duchowenstwa a arcibiskupa Basiana děkuge Rusko za wyhnánj Tatarského Chána Achmeta. (1480.)

Na přjmluwu Theofila arcibiskupa Nowohradského propustil welkokněz Iwan Wasilewič mnohé zemany z wězenj, do něhož ge w nesprawedliwém hněwu uwrci dal. W roce 1499, bylo mnoho šlechticů odpraweno, a krwawý meč wznášel se giž nad hlawau udatného hrdiny knjzete Patrikejowa, přjmluwa však metropolity Šimona, a arcibiskupa Rostowského zachowala geg. Na radu metropolity Filippa odpustil welkokněz obywatelům Nowgorodským.

Když wládkyně Helena 1534. k wykaupenj zagatých Rusů duchowenstwa a klášterů o pomoc žádala, poslal gj Makar arcibiskup Nowgorodský sedm set rublů doložiw tato wěčně pamětná slowa: „Gednoho člowěka duše dražšj gest nežli všecko zlato.“ Nebylatě to malá summa, neb tehďáž činilo pět rublů gednu libru stříbra.

Slepau horliwostj o dominělau prawowěrnost, a neukogitelným zástjím proti řjmské cirkwi wyznamenáwagj se zvláště w tomto wěku welkokněžj i metropolitě i biskupowé. Ledwa Jonáš na stolici metropolitskau dosedl, giž všemožně usilowal, aby biskupy polednjch kragin

* *

ruské cirkwi podrobil. Když pak shledal, že Řehoř metropolita Kiewský cirkwi latinské se nachyluge, za kacjře a newěrného pastýře geg wyhlásil. Zdaliž tedy bylo diwu, že ho Papež řjmský Pius II. we zvláštňj buli roku 1458 odtržencem a nešlechetným synem cirkwe nazjwá.

Podobnau nenáwist gewil i náměstek gehu metropolita Filipp. Když slyšel, an papežský legát Antonjn co průwodce řecké kněžny a newěsty welkoknjžete Jana roku 1472 dle starobylého obyčege we zvláštňjch sanjch křjž před sebau wozj, náramným hněweni se rozpálil a welkoknjžeti dotjral, řka : „Gestliže pozwoljš, aby latinský biskup w blahowěrné Moskwě křjž před sebau woziti dal, tedy wgede on gednau branau do města, a gá, otec twüg, wygdu druhau branau wen z města. Ctjti wjru cizj gest ponižowati swau vlastnj.“ Nic tu neprospělo, že mnozj předsudku prostj dwořané tomu odporowali předstawugjce, kterak i w Italii moskewštj wyslancowé ctěni byli, že tedy slušj, by se podobná čest i papežským wyslancům prokazowala; metropolita stál nicméně na swém, a welkokněz hrozbau gehu ustrašen, nařjdlil legátowi papežskému, aby swüg křjž w sanjch ukryl.

Tauž kyselostj psal tento metropolita k Nowohradským, když ho zpráwa došla, že chtěgj biskupa swého od sgednoceného metropolity Kiewského dát poswětiti. „Hrozte se, psal gim, a bogte se metly božj; aby na vaše hlawy ne-

přišla. Pomněte na slova písma sw. : Warug se hřjchu gako wálky, a utjkey wnady gako hada. Tato wnada gest cirkew latinská, kteráž přelstiti wás usiluge. Což gste giž zapomněli pádu Konstantinopolského? Mocnárstwj řecké panowalo blaze a slawně prawowěrným učenjm swým. Sotwa se ale sgednalo s Řjmem, kleslo s wýsosti swé, dostawši se Turkúm w kořist.“

Gakau nenáwistj i sama kněžata od latinské cirkwe odwráčení byli, widjme na welkoknězi Iwanu Wasílewiči. Ledwa se rozmysliti mohl, by ruku dcery swé Heleny Alexandru mocnému knžeti Litewskému dal, gakkoliw zasnaubenj to oběma kráľowstwjm prospěšno býti se widělo. On si welmi přjsně wyhradil, aby se neopowázil k wjře katolické gi nutiti aneb přemlawati; anobř když Alexander na to odpowěděl : S tau wýmjnkau, kdyby ona sama katoličkau býti žádala, rozpálil se hněwem tak, že giž málo chybělo, žeby ode všech dálšjch námluw byl upustil a pokog obau obcj w šanc wydál.

Když pak giž wyslancowé litewštj 1495. pro newěstu přigeli, pokládal potřebné býti dceru swau s následugjcj pjsemnj wýstrahau na cestu gj danau před nebezpečenstwjm warowati : „Nikdy nechod do chrámů katolických. Můžeš sice pro zwědawost katolický kostel ohledati, to však gen gednau se staň, wjoekráte to tobě zakázáno buď. Kdyby tě twá šwegruše we Wilně do kostela s sebau chtěla wzjti, doprowď gi

genom ke kostelnjm dweřjm, a potom řekni gj zdwořile, že do swé cirkwe pŭgdeř.“ —

Při oddawkách musela odpowědjeti, že manžela swého wěčně bude milowati, a nikdý ho neopustj, leč kdyby gj chtěl wzhledem wjry něgaké násilj činiti, a že cirkwi řecké až do smrti wěrná zůstati mjj.

Knjže toto snažilo se wšelgakými prostředky cirkwi ruské wyznawače zjskati. On každého odběhlce hogně obdařil. Neyštědřegšjm wšak prokázal se německým umělcům, kteřj lahodnými řečmi geho přiwbíti se dali. Geden augustinský mnich, genž s bratrěm kněžny Žofie gako kaplan do Moskwy přišel, a k náboženstw řeckému přestaupiw Rossianku za manželku pogal, obdržel od welkokněze znamenitý dworec.

Zášť Rusů proti latinské cirkwi tak daleko šlo, že když 1553. Matěg Baškin swé bludné učenj w Moskwě roztrušowal a proto do wězenj wsazen byl, zehrawj mniři geg přemluwili, aby dwa katoljky, ljkárnjka Matěge Litwjna a Ondřege Chotějewina, gakoby od nich bludům těm wyučen byl, obwinili; a tito newinni mužowé byli w přjsné a dlauhé wyšetřowánj wzati.

Než při wšem wynasnaženj, aby se učenj cirkewnj w čistotě a w celosti zachowalo, powstalo předce množstwj nowotnjků, genž zcela nowé a staré wjře odporné učenj pokautně rozsowali, a tudý Rozkolnjky nazwáni byli. Zwlastě rozšjřena byla tak nazwaná sekta neb

rota židovská, kteráž 1470. w Nowěgorodě
powstala.

Gegim původem byl gistý žid Kiewský,
gmenem Azariáš. On učil, že zákon Mogžšůw
ten gedíný gest od Boha lidem daný; že přjbě-
howé o Pánu Ježíši smyšleni gsau; kterýž preý
nikdy na světě nebyl, obrazům Swatých že se
žádná úcta konati nemá. Audowé této roty dá-
wali sobě gména židovská.

Neyhlawnějšj a neyhorliwějšj odbognjk ge-
gich byl sw. Josef Wolocký. Z gehu spisů wi-
djme, kterak se tenkrátě o nich smeýšlelo. Wěc
tato k wjře nepodobná, pjše on, by gedem Žid
w prawowěrném Rusku tolikerych bauřj a tak
hrozného zpuštěnj stropiti mohl, gen tudy wy-
swětłiti se dá, že Azariáš wšecko toto dáblem
kouá, čaroděgstwjm a astrologij se zanášege.
Od této sekty rozšjřena byla w Rusku židovská
Kaballa. I zde gako w ostatnj Ewropě tisíců li-
dj mozky pomátla, a různice stropila. Gak we-
lice totó kaballické učenj bylo wáženo, dokazu-
ge to, že sám welkokněz roku 1480. gistého
popa Alexia, genž w něm zběhlý byl, k sobě
do Moskwy powolal, gemu celau přjznej se od-
dal a na gehu přjmluwu Zosimu opata klášte-
ra Simonského, kterýž také to uměnj prowozo-
wal, za metropolitu wyhlásil.

Židovská sekta užjwala této rabinské hřjč-
ky za neyhlawnějšj prostředek k rozšjřenj swé-
mu, a uměla welmi wtipně pod nábožnau twář-

nostj škaredé aumysly swé ukrywati. Než nedlauhó zůstalo toto řemeslo gegich w tagnosti. Genadius, arcibiskup Nowgorodský dopátral se gegich stopy, shledal důkazů, poslal ge k welkoknězi, a gegich učenj bylo na weřegném sněmu za kacjrské wyhlášeno. Trest, který arcibiskup na tyto zblaudilé wynesl, wyzrazuge ducha tehdegšjho wěku. On kázal, aby odsauzenci zpátečně na kůň byli posazeni a w obrácený na ruby šat přioděni. Na hlawu wstawena gim byla špičatá čepice z břjzowé kůry, a na ni wložena slaměná koruna s nápisem: Gjzda satanášowa, Tyto nešťastné wodili gsau po všech ulicjch a luza házela po nich blátem pokřikugjo: Plémě pekelné! Nepřátelé Kristowi! Když do wězenj přišli, zapálila se gim čepice na hlawách, a tak zdlahawě až do smrti ge utrápili.

Druhá sekta vznikla za Matěge Baškina roku 1553. Tato upjrala učenj o božstwj Kristowě, o swátostech; zamjtała ustanowenj sněmownj, a učenj o ctěnj Swatých. Staupence této sekty odsaudila synoda genom k žaláři, a ortel smrti nebyl nad nimi wykonán.

Pro rozšjřenj wjry křesťanské w tomto wěku welmi mnoho se stalo. W Permě dobyl si sw. Štěpán giž roku 1396. mučedlnické koruny; a následownjci geho Izak a Pitirim nalezli smrt w tom samém swatém powolánj. Swětlo náboženstwj Kristowa wzešlo giž i diwokým kraginám, a blahoděgnými paprsky zahrjwati ge po-

čalo. Též i Lapum u wýtoku Newy a w zátocce Kandalášské obýwagjcjm ewangelium swaté zawjtało. Oni wyprawili roku 1542. wyslance k welkoknězi Wasilewiči žádagjce aby křesťanské kazatele gim wyslal. S podobnau žádostj poslali také ginj Lapowé, genž okolo Koly bydlj. Maudrý a bohomyslný mnich Eliáš obrátil obywatele Ingermanlandské z strany Išory, Jamy, Newy, Ladogy na wjru Kristowu. Oswjcení geho učenjm odřekli se swých Fetyšů, přestawše slunci, měsijci, hwězdám, řekám a kalužjm se klaněti.

I w Kazaňsku počalo po wypuzenj Tatarů Kristowo náboženstwj rozkwétati, a w městě Kazani wyzdwižena byla 1553. tak gako w Polocku w roce 1563. biskupská stolice. Ano i za ledowým Uralem w nowě odkrytém Sibirsku hlas sw. Ewangelium zawzněl, a národowé až potud zcela neznámj, gako: Mordwini, Čuwaši, Čermisi a g. w. křest swatý gsau přigali. —

Wšak mezi tjm, co swatj a bohomyslnej mužowé pro rozšjřenj wjry Kristowj pohodlj a žiwota swého se opowážili w kraginách vzdálených, sw. Ewangelium zwěstugjce, oddávali se mnozj domácj kněžj welmi mrzkým rozpustilostem. Kázeň cirkewnj byla tehďáž tak zpustlá, že metropolita Theodosius roku 1465. wida přičiněnj swé zmařené, sobě zasteskl a raděgi stolici metropolitckau opustiti wolil, nežli hlawau býti w mrawech rozpásaného duchowenstwa. —

Tento horliwý muž s žalostj patřil, gak weliké zlé přicházj na cjrkew oným nesčjslným hey-nem zahalečů zádušnými důchody tygjcjch. Nardarmo usilowal ony hrubé popy, genž newědomostj a neřádným žiwotem všemu lidu na urážku byli, w zákoně Páně wycwičiti, a na cestu ctnosti přiwesti. Přjsnost geho se protiwila, a on gsa odewšad pronásledowán musel w klášternj samotě žiwot swůg dokonati.

Weliké dary, kterých lakomý Genadius arcibiskup Nowgorodský od Pskowských wydáwiti usilowal, popudily nešťastnau obec tuto ku pozdwiženj. Ačkoli za duchownj swěcenj auplatky přigjmati bylo zakázáno, dalš si předce od dia-konů i kněžj za udělené swěcenj weřegně plati-ti. — Welkokněz kázal geg za to do kláštera zawřjti, a swrhl geg s geho hodnosti.

Obraz zpuštěnj mrawů w ruském duchowenstwu wystawge roku 1503. slawený sněm. Tuto bylo ustanoweno, že se kněžjm zapowjďá weřegně ženiny chowati, a mnichům s geptiškami w gednom klášteře obýwati. —

Welmi znamenité w tomto ohleđu byly zásluhy metropolity Makaria. Neywjce však aučinkowal na oswjcenj a učenj. Neb od té doby, co swazek rozwázán byl mezi cjrkwj ruskau a konstantinopolskau, poznáwaly se mnohé welmi škodliwé následky. S metropolitau řeckým přicházeli do Rus mpozj učenj kněžj, kterj učeno-stj swau duchowenstwo ruské negen oswěcowwali,

nýbrž ge také k študyjm a wědeckým pracem pobádali. Podnět tento ale přestal, když se cirkew ruská od Konstantinopolské odtrhla, a drahně bylo widěti popů, kteřj ledwa litery znali, pře-depsané modlitby gen nazpamět odbreptáwali a swau hrubostj k obecnému pohoršenj byli.

Z té přjčiny ustanowil welkokněz na onom slawném sněmě roku 1551. aby se k wzdělánj budaucjho duchowenstwa wšudy při klášteřjch školy zakládaly. Odtud začjná se také z ohledu na wzdělanost ruského kněžstwa nowá epocha, a metropolitu Makariowi náležj zásluha, že tuto twr-dau cestu proklestil. On pak byl muž, gehož gméno jtopisowé ruštj wěčně slawiti budau; neb gemu děkuge Rusko knihu poslaupnosti knjžat swých a Carů — (stepennaja kniga *), za přeloženj žiwotu Swatých řeckého gazyka — s přjclawkem ruských swatých. Za geho přičiněnjm obdržela také Moskwa roku 1553. prwnj knihtiskárnu.

Gako za časů poroby tatarské ruská cirkew byla wážena, welmi mnoho wzáctných swobod

*) Stupennj tyto knihy magj swé gméno, poněwadž udáwajj histo-
rické paměti o každém ruském knjžeti, počjnagjce od Ruri-
ka. Každý panownjk powážuge se gako geden stupeň. Dle
mjněnj Karamzina sepsány byly podlé udánj a zpráwy
metropolity Makaria. Tatíščew ale prawj, že ge metropolita
Ciprian a Makar suesli a složili. Tyto knihy gsau neypřed-
něgšj pramen pro ruskau historii; neb w nich zawjrajj se
wýtahy ze starých a nynj ztracených spisowatelů ruských,
někdy s mnohými welmi výbornými a prawými poznamená-
njmi. —

a nadánj požjwagjc ; gakož giž tehďáz počet klášterů se rozmohl, gelikež gediné autočistě proti wšelikému utiskowánj poskytowali, tak též i w přítomné periodě to samě nalezáme.

Wáznost biskupů nebyla nikoli umenšena, nýbrž toliko některá gich práwa ztenčena, nebo nynj pomoci gegich welkoknjzata giž nepotřebowali, poněwadž samowláda gich byla upewněna a malá knjzata pokořena. — I w této době wiďjme nowé kláštery a chrámy powstáwati. Hlawnj toho přjčina byla, poněwadž tehďáz panowala wjra, že by bljzko bylo skonánj swěta. Domménj to způsobilo skoro wúbec w 15. stoletj gakausi lhostegnost k skutkům pozemským. Boháči chtjce sobě zgednati zásluh pro wěčnost odđawali rádi statky swé nábožným ústawům.

Neméně ale i ctižádost a honosnost podnětem byla k ustawenj klášterů a chrámů, protož se také sám tak nazwaný stohlawnj sněm roku 1551. nečistému ohledu tomuto na odpor postawil. Oswobozenj klášterů od danj a měšianských břemen, skrowné gich wychowánj a časté posty, přjsnau řeholj muichům uložené ; štědrota knjzat k. př. knjzete Ondřege (bratra welkokněze Iwana Wasilewiče) kterýž před smrtj 1481. Trogickému klášteru 40. neywětšjch wesnic odkázal, nábožnost knjzete Dimitria, genž 1509. znamenitau část náramného statku swého klášterům darowal, wšěcko to přjčinau bylo, že biskupowé i kláštery nesmjrného bohatstwj nahrnuli, tak že často ani

newěděli, načby ge obrátiti měli. Bohatým prelátům a klášterům má podnes Rusko co děkowaći za tak mnohé chrámy, bohaté kostelnj klénoty, zlaté nádobj, wýborná umělecká djla, ano i za okráslenj mnohých měst, kaplj a poswátných mist.

Dumněnka w prostřednjm wěku po weškeré Ewropě rozšjřená, gakoby totiž kápj mnišská k blažené smrti dopomáhala, panowala také i w Ros-sii, a welkokněz Wasili dal 1533. znamenitý o tom příklad. Když blizek byl smrti, a od swých žalostné giž wzal odpuštěnj, rozkázal aby mu mnišský óděw oblekli. Okolo stogjcj dwořané odpjrali tomu, odwoláwagjce se na příklad welkokněze Wladimjra welkého, Iwana Donského a giné; ale metropolita Daniel horliwě o to se zastal, a když opatowi Jozafatowi kápj podal, aby w ni umjragjcjho Wasilia obwlekl, a kúnjze Ondřeg a Woroncow mu gi z ruky trhali, dal se Daniel do hrozného křiku, řka: Nepožehnám wás ani w tomto ani budaucjm žiwotě. Odstupte! Žádný mně duši gehu newytrhne. Nádoħa stříbrná gest sice dobrá, ale pozlacená geště lepšj. — Wasili umřel tedy co mnich, gménem Warlaam. Slepá wjra tato pohnútkau byla, že mnozj urozenj a znamenitj mužowé řeholnj žiwot si zwolili. To pak neyčastěgi se stáwalo, když ukrutný, Iwan Wasilewič, žezlem železným panugjcj, hrůzu a strach wúkol sebe rozšjrowal. I mnohé urozené panj hleděly w klášternj tichosti hluku swětského zapomenauti, a wolily řeholnj raušku. —

Sněmů bylo w tomto věku několik slaweno; ale ty, kteří rozepsáni byli od metropolitů Kiewských, zpěčowali se rušj duchownj nawštětowati.

W této periodě wystaupila wáznost metropolitů moskewských tak vysoko, že když zahrán byl patriarcha Jerusalemský od Egyptského Sulšana, metropolita ruský Theodosius roku 1464. dne 4. Března metropolitu cesaregského slawně gest usadil. I ty slowútné řecké kláštery na hoře Athos gediné ze štědrých milostin neb almužen ruských wychowáwány byly. Gakož tedy cirkew konstantinopolská s wýsosti swé klesla, tak cirkew ruská se wzhůru pozdwišla.

Doba třetj.

Od roku 1589. až do aumrtj poslednjho ruského patriarchy 1702.

neb

od Cara Fedora Iwanowiče až do Petra 1.

Ruský patriarchát.

Přjběhy, které se ku konci předešlé periody w Konstantinopoli zběhly, welmi přjzniwě působily na zrust a powýšenj ruské cirkwe. Neb po pádu konstantinopolského cjsarstwj počala se stolice metropolitická w Kiewě poznenáhlu wýše a wýše zdwjhati, a poněwadž patriarcha řecký w tak welikau chudobu gest upadl, že od Rusů téměř

celé obziwy žádati musel, bylo snadno se nadíti, že swazek těchto cirkwj brzo se rozpogj, a že mocnár ruský k wyproštěnj swé cirkwe z cizj moci neyvyššj duchownj hodnosti swému pastýři wygednávati bude.

Patriarcha konstantinopolský welmi mnoho giž tjm na swé moci a wážnosti gest potratil, že nucen byl u swých podřízených pomoci hledati. Tato smutná přjhoda přišla Carowi Fedorowi Iwanowiči práwě w hod. Když totiž Jeremiáš patriarcha Konstantinopolský s mnohými wzáctnými kněžmi po poddaných sobě biskupstwjch chodil peněžných přjspěwků žádage, pozwal geg Car pod zámyslem, gakoby geho apoštolského požeňánj byl žádostiw, do Moskwy. Jeremiáš byw giž na pomezjeh welmi slawně uwjtán, přigal pozwánj toto s welikau ochotnostj; neb si k dosaženj úmyslu swého znamenitých prospěchů mohl slibowati. W Moskwe wynasnažil se Car všemožnými slawnostmi a radowánkami uctiti patriarchu. Konečně wygewil mu swau žádost, aby w ruské řjši sjdlo swé wywolil, a stolici patriarchálnj do Moskwy přeložil. Než, patriarcha té žádosti mu odepřel předstjrage, žeby tomuto přeloženj cirkewnj zákony na odporu byly, nic méně doložil, že mu dle sněmownjch usnešenj příslušj moc: nowého patriarchu ustanowiti a wedlé této, že zemjm ruským nowého patriarchu poswětiti mjnj.

Z tohoto ponawrženj srdečně se Car zradowal. Biskupowé shromáždili se hned w sněm, a zwolili tři, kteréž hodnosti této za důstojnějšj pokládali, a z těchto předložených wywolil Car metropolitu Hioba, kteréhož na to patriarcha s welikau sláwau poswětil.

Od této doby (1589) měla ruská cirkew vlastnjho patriarchu, genž důležitosti cirkewnj zprawowal a geho s' wáznost po nedlauhém čase welmi znamenitě zrostla. Po swém do Konstantinopole se nawrácenj prohlásil patriarcha tuto od něho zřízenau patriarchálnj stolicí we všech wychodnjch zemjch, a paměti hodno, že žádná cirkew tomu neodpjrala, nýbrž wšecky gi uznaly a přigaly.

W 113. letech počjtá ruská cirkew deset patriarchů, mezi nimiž mužowé se nacházegj, gichž památka wěčně kwěsti bude. Giž prwnj patriarcha Hiob zjskal si wšjm práwem gméno Otce wlasti, neb on péčj otcowskau opatrowal owčiček swých hladem a morem strápených, a co těšitel a pomocnj propúgčowal se wšem, gešto za času Lžedmitriuw na mizinu přišli. Z té přjčiny také wšudy u weliké wáznosti stál, a sám Boris Godunow, genž přjliš twrdě panowati počal, šetřil rady geho, wýčitků a káránj geho se obáwage.

Ne menšj sláwy dobyl si Filaret na stolicí patriarchálnj (od roku 1619 — 1633.) Děgopiscowé nazjwagj ho práwě ruským Regulem; neb gako tento welkodušný Řjman swobody i žiwota

pro vlast se odvážil, tak též i Firat zpěčował se — byw geště biskupem — z desjiletého wězenj polského wyprostěn býti, woliw raděgi geště déle wězněm u nepřátel zůstati, nežli dopustiti, aby vlast za geho wyswobozenj té neymenšj ztráty zemj swých trpěti měla.

On byl otec nynj slawně panugjcjho domu Romanowského, a protož nenj čemu se diwiti, že po šestiletém uprázdněnj stolice patriarchálnj za měšianskými newolemi gakož neydůstogněgšj za dokázanau lásku k vlasti na tuto hodnost powýšen byl. Za geho duchownj zpráwy wystaupili gsau patriarchowé na neyvyššj wrch wážnosti, moci, sláwy a bohatstwj. Neb syn geho Michal Fedorowič byl nábožný, ušlechtilý a otec welmi milowný wladář.

Paměti wšak neyhodněgšj mezi těmito desjti patriarchy gest Nikon. Neb on náležj do počtu oněch wytečných welkomyslných mužů, gakýchž letopisowé ruštj welmi drahně poskytuwj. Žel, že nás zde wšecky bezpečné a nestranné zpráwy opauštěgj; neb gen welmi opatrně použjti můžeme o něm spisu Šušerina, gelikož on Nikona co do brodince swého oslawiti a geho wady wšemožné ukryti usiluge. Naproti tomu negsau nám o mnoho užitečněgšj zpráwy, kteréž geho nepřátele o něm dáwagj, neb welmi patrně widěti gest, že slepá nenáwist a pochlebná lichotiwost k Carům perem gegich wládla. Protož snad wěčným nám zůstane tagemstwjm, z gaké asi přjčiny onen

ode všech pro jeho mjrnost a dobrotu zvelebený mocnář Alexis Michaelowič tak nenadále své srdce od přítele, milostníka, a vůdce svého svědomj odvrátil, a tak tvrdě s njm nakládal. Nezdá se, žeby nešťastná wálka s Poláky, ku kteréž, gak někteřj prawj — Nikon raditi měl, přjčinau býti měla této tak náhlé proměny; ale prawdě podobněgi, že úklady Nikonowých nepřátel, jeho učinnost a wznešená wzdělanost zášťj toto proti němu roznjtily.

Nikon znamenage cjsařowu nemilost, opustil samowolně cjsarský dwůr; tjm ale právě podal nepřátelům přjležitosti, že tjm wolněgi své obmysly proti němu prowěsti mohli, tak sice, že on co něgaký zločinec z důstognosti své swržen a do kláštera uwězněn byl. — Proto však zůstane předce w letopisjch ruských welmi znamenitý, neb o zwelebenj cirkwe welikých zásluh si zgednal. Nikon pronikl bystrau myslj ducha křesťanského náboženstwj, zastawil powěrečnau úctu některých swatých, kterýmž se lid sprostý a newědomý co modlám klaněl, a tjm od prawé úcty božj se uchylowal. On zanjmagjwj wýmluwnostj slowo božj kázal, hleděl zakládánjm řeckých a latinských škol mezi ruským kněžstwem učinnost rozšjřiti, zwelebil zewnitřnj služby božj uwedenjm čtyř hlasowých zpěwů, a pečowal zwláště o čisté a oprawené čtenj cirkewnjch kněh, kteréž za newědomostj pjsařů onde a onde náramně porušenj byly.

Ale i w politickém ohledu byl swému wraucně milowanému národu prawým otcem. On w čas welikého hladu přispjwal chudiné pokrmem i pomocj; w Nowěgorodě utišil pozdwiženj vlastního žiwota se opowáženjm, a když složeno bylo na něg potrestánj odbognjků, snažil se krwe winného lidu co neymožněgi ušetřiti; on wymyslil všemožných prostředků k odvrácenj wznikagjeho moru, a co prawý pastýř se staral stádce swé od této giž strašliwě plenjcj rány zachrániti. Pro tyto a mnohé giné znamenité skutky kdožby geg neměl ctjti co muže o vlast a cirkew welmi zaslaužilého?

Owšem zapřjti se nedá, že plamenná horliwost geho časem wšecko zmařila, co dobrého pro cirkew zameyslel. Kdyby pewněgi byl stál we swých předsewzetjch, a pečliwěgi šetřil swého mocnáře a dobrodince, mnohem wjce dobrého bylby mohl wykonati.

Gmenowanj neb ustanowenj patriarchů přjslušelo mocnáři. K hodnosti té newolil toliko arcibiskupů a biskupů, ale také někdy i archimandrité toho docházeli. Ale gen wyššjho řádu mniši powyšowání byli k tomuto důstogenstwj; sprostj mniši a kněžj swětstj byli od něho wylaučení.

Sněm biskupů k wolenj patriarchy býwal obyčegně gen na oko držen; neb skoro wždycky wywolili gsau toho za patriarchu, kterého gim dřjwe Car wyznamenal. Biskup, genž při takowém wolenj přednost měl, sbjral hlasy, a nowě

* *

zwoleného vyhlásil. Nynj wedli geg w skwostném průvodu k Carowi, kterýž geg u brány swého paláce přiwjtal a o požehnánj žádal. Odtud odebral se nowězwolený do metropolitského chrámu, rozprostřel se u hrobu sw. Alexia a Petra, a wykonal swé modlithy. Na to weden gest do patriarchálnjho paláce, kdež geg slawně na patriarchálnj stolec usadili prozpěwugjce; Zdráv bud dlaho pastýři náš. Po několika dnech přistaupilo se k geho swěcenj.

U prostřed chrámu ustawen byl wysoký trůn, šarlatem postřen, na němž troge seděnj připraweno: gedno Carowi, druhé nowému zwolenci, třetj biskupu, kterýž geg swětiti měl. Seděnj Carowo ozdobeno bylo aksamitem, bohatými perlami a zlatem protkaným; sedadla druhá byla gen sprostým aksamitem potažena. —

Duchowenstwo muselo se giž před přjštjm Carowým shromážditi. Tentoť se pak se všemi znamenjmi cjsarské hodnosti přibral. Na geho hlavě stkwěla se koruna, w geho prawici žezlo. Když se giž usadil na trůně, rozkázal, aby přiweden byl zwolený patriarcha. Arcikněz a arcidiakon přiwedše geg, postavili geg před pulpit, kdež hlasitě wyznánj wjry četl, platnost sedmi oekumenickýeh sněmů wyhlásil, a slawně přisljbil, že chce wěrně nad swěřeným stádem swým bdjti, a proti všelikým bludům ge ostrjhati. On také se zapřisáhl, že čist gest wšeho swatokupectwj, že proti zákonu božjmu ni-

čeho činiti nechce, ani ze strachu ani z příkazu Carowa, ba ani z bázně smrti; aniž pak dopustiti mnj, aby který wyznavač wjry ruské buď s latinskými, buď s armenskými, tjm méně newěřcjm w manželstw wstaučil, gich si za kmotry wywolil, aneb ginák s nimi bratrstw učinil. —

Když všecko to se dokonalo, sňal arcikněz nowěwolenému tiaru, biskup swětitel powstaw podal mu ruky, řka: Milost ducha sw. rozhogniž se skrze swatý auřad můg nad patriarchau i nad weškerau Rossij. Nynj uwedli arcijáhen a arcikněz nowého patriarchu na ustanowené mjsto, kdež si patriarskau čepici sám wstawil. Na to požehnow Cara a duchowenstwa přigjmal winše. Po dokonáných službách božjch obdlařil Car patriarchu drahými klenoty, skwostnými kostelnjmi rauchy, a blahořeče mu maličko hlawu před njm uklonil. Patriarcha odpowěděl na to s djků wzdanjm a s hlubokau poklonau.

U walném průwodu bral se nynj do paláce Carowa a přigal s Carem snjdanj, a u téhož stolu co on wšak asi šest střewjců opodál. Ostatnj duchowenstwo stolowalo sice na té samé sjni, ne ale při Carowě tabuli. Patriarchowi bylo gen tré krmj předloženo: kawiár t. g. gjdlo z giker připrawené, poljwka a koláč. Když něco málo toho okusil poraučel se Carowi, a nynj počal se onen — tak často od cestownjků ausměšně omluwený — slawný wgezd na oslátku okolo Krem-

lu. Uzdu drželi mu neypředněgšj důstojnyci dwornj.

Po skončeném průvodu odebral se patriarcha k prawému kwasu w carůw palác. Při tomto připjgeno bylo neyprw ke cti Rodičky Páně, pak na zdrawj Carowo a Cařicino.

Po dwau dnech na to projžděl patriarcha ulice města gich žehnage. —

Založenjm nowého patriarchátu nebyltě swazek s Konstantinopolj docela zrušen, nýbrž něgaké spogenj trwalo stále mezi tauto a materškau cirkwj, které gen zponenáhla se rozpogilo. —

Z počátku potřeboval nowě wolený patriarcha potvrzenj konstantinopolského, však mezi 1657 — 1660. odewzdal Dionys II. patriarcha konstantinopolský a patriarchowé antioský, jerusalémský a alexandrinský ruskému w Konstantinopoli se zdržugjcjmu wyslanci list, w němž cirkwi ruské práwo přiřčeno, aby patriarchy beze všeho swolenj východnjch patriarchů woliti a usazowati mohla. I po tomto postaupenj pozůstalo něgaké společenstwj; neb nezřjodka wyhledawali ruštj Carowé w důležitostech cirkewnjch rady u řeckých bohoslowců; ano některj východnj patriarchowé seděli geště 1667. w sněmu Moskeuském, kdež rozepře mezi Carem a patriarchau Nikonem se wyšetřowala; a tento s hodnosti swé swržen byl. Spogenj to pamatowalo se i po wyzdwiženj ruského patriarchátu; neb

když 1717. Sorbonna nawrženj učinila k sgednocenj cirkwe ruské s katolickau, prohlásilo se ruské kněžstwo, že tuto welikau důležitost za přičinaunynj uprázdněné stolice patriarské východnjm patriarchům k ohledánj a rozeznánj podalo; nýbrž zdá se, že i sám Petr Weliký snátek tento uznával; neb když 1722 znamenitým ukazem patriarchát w swé rjši zrušil, zprawil o tom patriarchu konstantinopolského, což by gistě byl neučinil, kdyby aspoň něgakého spogenj byl neuznával mezi těmito cirkwemi.

Týkage se zewnitřnj oslawy, bylo důstogentwj patriarchowo neypředněgšj po Carowi. On držel swúg vlastnj dwúr, čestné komonstwo, bojáry a panoše. Hogné důchody, gimíž Fedor Iwanowič stolici patriarchálnj nadal a které nástupnými Cary za prokázané obecné služby rozmnoženy byly, poskytovaly mu hogných prostředků, že trpjcj chudině štědre k pomoci mohl přispjwati, kláštery, akademie, školy i giné užitečné ústawy zakládati, a chrámy hogně nadáwati a ozdobowati.

Při wšech obecných pagednánjch byl patriarcha hlawnj osobau; neb při wětšj vzdělanosti ducha, neobmezené moci duchownj a weliké wážnosti, kteréž u lidu požjwal, rozhodl obyčegně hlas geho, a nebylo malé moci k tomu potřebj, když mu kdo odpor činiti chtěl.

U wěcech cirkewnjch bylo wšeccko práwomocnosti a wýroku geho podrobena. On usta-

nowował a swrhował biskupy, rozpisował a pokládal sněmy, wedl neyvyššj zpráwu nad školami a učenými ústawy, a wynášel saud nad kacjrskými knihami, gakož i nad osobami, genž z kacjrstwj obwiněny byly.

Pod geho právomocnost náleželo negen duchowenstwo, nýbrž i lidé obecnej a swětšj auředlnjci, kterj patriarchálnjm a duchownjm panstwjm a statkům poddáni byli. Od geho rozsudku mohlo se owšem na Cara odwołánj činiti, ale zřjodka to prospjwalo, neb mále kdy se přiházelo, aby nález patriarchůw byl změněn.

Tato třetj epocha w historii ruské pamětná gest negen tauto welikomocnostj a sláwau, kterauž neyvyššj duchownj hodnost se skwěla, nýbrž také mnohými roztržkami a swáry, kteréž gsau w době této vznikly, a k nimž ona swrchu zmjžená oprawa kostelnjch kněh hlawnj přjčinu podala.

W ruské cjrkwj užjwalo se, gakož i po tu dobu se užjwá, slowenského přeloženj pjsem sw. kteréž od Cyrilla a Methudia 863. roku, a pozděgi z rozkazu ruských knjzat od giných bohoslowcůw wzděláno bylo. Opisowánjm se gegich počet náramně rozmohl; wšak opisowatelé tito, muži na wětšjm djle neumělj, nářečj slowenského, wolharského a srbského — z nichž přemnoho mluwenj způsobů w ruských cjrkewnjch knihách se nalezá, zcela neznalj, porušili gsau často

welmi wýznamná slowa, wložiwše k obgasněnj textu přjsady prawému smyslu přjmo odporugcuj.

Odtud wznikli rozličnj čtenj způsobowé a náramné zmatky. Na žádost metropolity Warlaama powolal welkokněz Iwan Wasilewič učného mnicha gmenem Maximina s hory Athos do Moskwy, by cirkewnj knihy s řeckým textem srownal a zomylů očistil. — Práce tato zůstala ale pohřchu nedokonaná; neb Maximin byl od nešlechetných záwistnjků osočen, z kacjrstwj obwiněn a do kláštera zawřjn. Nynj práchniwj geho trudná a učená práce w archiwě Moskwské synodálnj bibliotheky. Wšak prwnj pohnůtka byla předce tjm dána, a Carowé nedali se odstrašiti od počatého předsewzetj swého.

Když roku 1564. prwnj knihtiskárna w Moskwě uwedena byla, dal Car Iwan Wasilewič II. množstwj cirkewnjch kněh natisknauti a do kostelů rozdati. I patriarchowé Hiob, Hermogen a Filaret welikau měli péči o oprawenj cirkewnjch kněh. Ale wšecker toto snaženj gegich welmi málo prospjwalo; neb poněwadž wšecker wýtisky podlé neoprawených rukopisů wzdělány byly, wkořenily se chyby geště hloub, gelikož tiskem něgaké wážnosti nabyly, gichž nynj nesnadno bylo wywrátiti. Patriarcha Josef dal tedy tyto omyly oprawiti a opět nowé cirkewnj knihy tlačiti.

Konečně nařjdl Car Alexis Michaelowič, gsa od slowůtného patriarchy Nikona powzbuzen,

aby tato důležitost na sněmu ohledána a na něm i hned také knihy byly opraveny, aby se aspoň gedenkráté mysl věřjčjch upokogiti a prawda na swětlo wywesti mohla.

Na tomto sněmu měl prwnj mjsto sám Nikon. Z weškerého východnjho křesťanstwa snášeli se neystaršj řecké rukopisy. Giž z gediné hory Athos obdrželi přes 500 řeckých rukopisů, mezi nimi také gedno ewangelium, kteréž na počátku šestého stoletj, a giné, kteréž w 10. stoletj psáno bylo. I patriarchowé alexandrinský, antioský a ginj biskupowé a arcibiskupowé východnj zaslali přes 200. pjsem sw. Na těch dwau sněmjch, totiž 1651. a 1667. kdež patriarcha antioský a alexandrinský, též i splnomočneci patriarchy konstantinopolského a jerusalémského kromě giných znamenitých duchownjch i swětských shromážděni byli, usneslo se, aby se slowenské cirkewnj knihy podlé starých řeckých pargamenowých rukopisů opravily. Ishledáno, že staré slowenské rukopisy s starými řeckými zewrub se srownávaly, a tudy se našjdilo, aby podlé této oprawy nové knihy se tiskly, ty dřjwe wytištěny aby se nazpět požádaly a rukopisowé chybnj zmařili.

Než newědomj a slepj horliwci počali proti této nowotě náramně bauřiti, prohlašugjce, že se tudy náboženstwj podwřácj a zcela nové učenj uwádj.

I powstaly tu strany, náruživosti se rozpálily a slepá twrdošigná přichylnost k starým obyčegům zasadila se tjm zůriwěgi proti tomuto nowému ustanowenj, čjm méně užitečnost geho uwážiti a posauditi mohli; nebo u wětšjm počtu ani čjsti neuměli a gen ze slyšenj uráželi se na některých slowech, kterých w starých knihách nenacházeli. Z té přjčiny prowoláwali gsauty- to nowé knihy za kacjrské a neprawé. Roze- pře ty podaly přjčinu, že se také o giných wě- cech počalo přemeyšleti, a ge rozpakowati: — Wšak skoro wšickni ti tak nazwanj rozkolujci neb sektáři byli lidé welmi neumělj gen na wě- cech přjpadných a malicherných podstatu wjry zakládajce.

Tak k. př. se hádali gak se magj při dělání kříže prsty skládati; kterau stranau se má při křtu okolo křtitelnice obcházeti; kolikráte Alleluja zpjwati, kolik pšeničných chlebů ku přigjmánj na oltář klásti. W naukách a dogmatech hlawnjch od ruské cirkwe se nerozeznáwali; ale fanatické gich rozgjitřenj dodalo gim urputnosti, proti nž neyoswjceněšj biskupowé prwněšjch i pozdě- šjch časů s mjrnostj a wyučowánjm ničeho dowe- sti nemohli. Posléze užili Petr Welký a Kateři- na II. přjsnosti proti nim, ale tato měla zase ná- sledky, nad nimiž člowěcký cit strnauti musj. Mnozj z těch tak řečených starowěrců (neb takto se nazjwali, poněwadž se starých obyčegů drželi) wolili raděgi býti mučedlnjky swého smýšlenj.

nežli nowému ustanowenj se podrobiti. — Počet těchto poblaudilců není nepatrný. Oni se dělji na dvě strany ; jedni magj kněžj, druzj gsau bez kněžj. Každá tato strana má své wětwe. Gako wšickni fanatičtj oddělení gewj zarytau něgakau zákeř proti ginák smeyšlegjcm, taktěž i tito. Oni nepozdrawugj gich, nestolugj s nimi, pobrdagj ruskými popy i weškerým duchowenstwem a od každého, genž k nim přestupuge, žádagj, aby z nowa pokřtiti se dal. Zatjm magj tito starowěrci (rozkolnjci) gen w lidu obecném své následownjky, mezi šlechtau a úřednictwem nenalezneme žádných. —

W této periodě rozmohly se biskupstwj skoro dwognásob. Podmaněnj zemj na východě a rozšřrenj křesťanského náboženstwj mezi pohany kázalo toho potřebu. Tak založily se biskupské stolice w Astrachani, Tobolsku, Mohylewě, Wiatce, Kursku, Nowěgorodě, Archangeli, Woneži, Tam bowě.

Po uwedenj důstognosti patriarchálnj neznamenal již titul metropolity wrchnjho pastýře w Rossii, nýbrž byl gen galowý titul, gešto žádné duchownj hodnosti ani důchodů nepřinášel, a toliko z obzwláštnj milosti od Cara udělowán byl. Počet metropolitů byl od této doby neurčitý, a gedno na přjzni Carowě to záleželo, wjce-li, čili méně biskupů tjmto titulem ozdobeno bylo.

Olearius w swém cestopisu dáwa zpráwu o čtyrech metropolitách, wšak pozděgi na sněmu

moskewském 1682, počtalo se 11 metropolitů, arcibiskupové čtyři, biskupové dva.

Žiwot biskupů w této periodě byl z většj částky welmi nábožný a práwě podlé Kristowa ducha. Někteřj z nich nedagj se owšem z nesnášeliwosti očistiti, ale k tomu přicházel podnět obyčegně s hůry; neb patriarchowé a dwořejnjé byli nad mjru nesnášeliwi.

Podiwiti se musjme, když cestopisy cizjch wyslanců čteme, kteřj w 17. wěku Rusko nawštjwili, kterak s nimi ne co s křestany, nýbrž co s nezabohy nakládali. Gak mjle do něgakého chrámu wešli, drželi gim ruce, aby snad dotknutj se poswátných wěcj, gich nepoškwrnili. Po gegich odgitj i hned gsau kostely wykuřowali a wymjtali.

I sám Car umýwal si po každé ruce, když si ge musel dle dwornjho obřadu cizjm wyslancům poljbiti dát. Ano patriarcha Joachim welmi bolestně na to patřil, an cizozemci w ruském mocnárstwj přjzně a prospěchu docházeli; agistý sedmdesátiletý stařec žádal w poslednjm pořizenj swém wýslovně cjsaře, aby národu swého před zkázau a swúdnictwjm, kterýmž Latinjci, Lutheráni, Kalwinisté a Tataři prawoslawné Rusy porušiti pjli, wystřjhati hleděl. Aby gim zabránil do Ruska se wluzowati, auřaďu obecných gim neswěřowal, a modlitebnic stawěti nedopauštěl.

Widjme-li některé z Carů snášeliwěgi gednati, k. př. Cara Iwana Wasilewiče a Michala Feodorowiče, kteřj Angličanům w Moskwě chrám ustawěti powolili, gest to wjce co přičjtati politice a zisťnosti nežli oswjcenosti ducha a wáźnosti práw lidských. Obchodu pilnj Anglowé uwodili přičinliwost; bohatstwj a wšelike uměnj do země; pro tuto přičinu musela gim také ruská wláda lahoditi. Totěž zjskalo se i obchodem s Němci, kteřj co lékařowé, umělci a učenjku wzdělánj národu nemálo gsau přispjwali. Pro to se wšak předce s nárarnau nedůwěrau na wšecky cizince pozorowalo, a Olearius, Bergius, Rautenfels a ginj wyprawugj strašné přjklady, kterak we welike nebezpečenstwj upadli Rusowé, genž s kacjři zacházeli, a nebo gen o wěcech náboženstwj se týkagjcyj s nimi rozmlauwali. A což neypodiwněgsjho gest, že k Lutheránům a Kalwjnským byli gsau mnohem snášeliwěgsj, nežli ke Katoljkům; neb onino měli giž dwa kostely w Moskwě, an Katoljci geště za Petra Welikého gediný toliko chrám w Moskwě měli, w němž se ale gen tenkrátě služby božj konaly, když něgaký putugjcy kapucjn tam přišel. I ku pohřbu wykázáno bylo cizozemcům zwláštňj mjsto welmi ďaleko za městem, kdež některé omšené náhrobnjky w roštinách Mariiných památku w 17. stoletj zde zemřelých cizozemců zwěčňugj.

Pro vzdělánj duchowenstwa welmi mnoho wtéto periodě se stalo. Z 25. kapitoly sněmu, genž 1551. w Moskwě se držel, a poněwadž w něm sto kapitol usnešeno, stohlawnj nazwán byl, wjme, že se toho času w Rusku skoro žádných vyššjch škol a učeneckých ústawů nenacházelo; neb když se w tomto sněmu popům arcikněžjm za powinnost uložilo, aby pozor měli na porušené knihy, a hleděli ge podlé prawowěrných řeckých opraviti, obgewilo se, že shromážděnj otcowé něco žádali, což wywesti bylo nemožno; neb skoro žádný neuměl řecky čjsti, a Diakonowé a popowé omlauwali se, že proto tak špatně čtau a pjsj, poněwadž rodičowé a učitelowé gich také to lépe neuměli.

Když pak konstantinopolský patriarcha Jeremiáš při swém nawštjwenj Moskwy tuto hrubost a neučenost duchowenstwa spatřil, založil roku 1588 w Kiewě školu, kdež se děti w náboženstwj a počátečných uměnjch cwičiti měly. Ustaw tento se zwelebil obzwláště 1613 přičiněnjm řecké Katoličky Anny, wdowy mosirského mašálka, pak péčj přes Kiew do Jerusaléma putgjcjho patriarchy Theofana, neywjce pak roku 1632. štědrotau archimandrity pečerského klášte-
ra Petra Mohyly. Toto gest ona slawná Kiewská tak nazwaná Bratská Akademie, kteráž tak mnoho učených mužů cirkwi i obcí wychowala, a po mnohých prospěšných změnách až podnes na neywyš-

šjm stupni mezi ruskými bohosloweckými ústavy stogj.

Druhý neméně důležitý ústaw byl w Moskwe 1629. od Cara Feodora Alexejewiče z ponuknutj gistého z Palestiny sem příslého ruského mnicha gménem Feodora Polikarpowa, přičiněnjm patriarchy Joachyma založen. Tato učená škola, kdež gazyku řeckému, latinskému a slowenskému, wýmluwnosti, básnictwj, logice, dialektice, přjrodnictwj, bohoslowj a giným wědám učeno, obdržela od Cara roku 1682. znamenitá práwa a wýsady, wesnice a weliké statky, a kwete mezi neyslawněgšjmi bohomluweckými ústawy pod gménem Zaikonospaské akademie, kteréž Rusko mnohé znamenité muže má co děkowati.

Při takowém o wzdělánj duchowenstwa a národu horlenj mohly se i služby božj k wyššj důstognosti pozdwjhnauti, neb pro neumělost kněžj a sluh cjrkewnjch welice w swé wáznosti gsau potratily, a w pauhé řemeslné neb mechanické odřjkáwánj na zpaměť učených modliteb se zwrhly; ano aby tjm dřjwe swúg aukol wykonali, odbreptáwali w gednom a témž čase dwa neb tři lektoři předepsané modlitby, na čemž se owšem každý nábožný poslauchač urážeti musel. Horliwý a důmyslný Nikon snažil se nepořádku tomu přjtrž učiniti, ustanowiw gistý pořádek w modlenj i w čjtánj. Aby se pak i ucho ljbeznau blahozwučnostj obweselilo, i duch tjm k nábož-

nosti se roznjtil, uwedl Nikon pravidelný zpěw z not, gakyž w cirkwi Kiewské giž w gedenáctém stoletj byl uweden, a gehož krásau giž Wladirowi wyslancowé w Konstantinopoli opogeni wyprawowali, že prozpěwugjcy kúry angelské w chrámě sw. Žofie slyšeti se domnjwali.

D o b a č t w r t á .

R u s k ý E x a r c h á t .

Doba tato welmi pamětná gest w ruské cirkewnj historii, an tu we wrchnj cirkewnj zprávě zcela nowý řád, — a to sice od swětské moci uweden byl. Příčinu k tomu podal w ten čas zemřelý patriarcha Adrian. Nemage tento pastýř dosti prozřetedlnosti a politiky, by podnikawému a mocnému Caru swému Petrowi uměl wyhowěti, počal nowotám geho upřjmo odporowati. Ale samostatný Car nepřigal odporu geho tak trpěliwě gako předešlj mocnářowé. Mimo to zdála se moc a wáznost, kterauž si patriarchowé zponenáhla přiosobili, přjliš nebezpečna, a tudy přemeyšlel Car, gakby sebe a nástupce swé této duchownj wrchnosti sprostil. Neywjce ale, gak se zdá, wnadili Cara hogné důchody a statky patriarchowj, kteréž by byl rád do pokladů zemských obrátil; protož přjhodné hledal přjležitosti, kterakby bez mnohých rozbrogů důstognost tu podwratiti mohl. A tuto podala mu smrt Adrianowa 1702. Než newidělo se mu býti radno, zcela a nagednau patriarchát zrušiti; neb mysl li-

du byla tehdláž rozličnými nowotami geho přjliš rozgiténa; pročež prodlenjm hleděl aumyslu swého dosjci. Aby lid, kterýž nad tjm, že se nowý patriarcha newolj, sem tam reptati počal, poněkud upokogil, předstjral tehdegšj wálky, kteréž, gak prawil, mu nedopauštěgj na cjrkewnj důležitosti mysliti, a poněwadž z tak mnohých důstogných mužů neydůstogněgšjho obrati, welmi nesnadno, že mu tedy welikého rozwázenj k tomu třeba. — Aby však cjrkew prozatjm měla něgakého řjditelje, genžby duchownj důležitosti zprawowal, powolal učeního metropolitu Řezanského Štěpána Jaworského, a odevzdał mu pod gménem exarchy wrchnj cjrkewnj zprawu. Gemu přidán byl zbor biskupů, s gichž radau a pomocj wšecka patriarská práwa wykonáwati měl. Práwa a powinnosti exarchowy byly: Radu držeti s biskupy; wěci důležitěgšj mocnáři předkládati, kterýž buď sám ge rozsaudil, neb na senát k rozhodnutj wznesl.

Wzhledem wnitřnjch poměrů neměla tato suspensj patriarchátu následků žádných.

Doba pátá.

Když skoro dwardceti let cjrkew ruská od exarchy neb prozatimnjho ředitelje zprawowána byla a Petr weliký znamenal, že lid na tento nowý pořádek uwykl, učinil poslednj krok, a roku 1721. zrušil patriarchát i exarchát. Na geho mjsto ustanowena swatá synoda.

K wywedenj tohoto welikého skutku napomáhal mu neywjčé arcibiskup Theofaněš Prokopowič, muž neobyčegných darů důcha, slawný swau učenostj i wýmluwnostj. Tento sepsal ono znamenité prawidlo, podlé něhož gak zřizenj tak i powinnosti se určily, a kteréž Petr Welký skoro slowně, gak on ge sepsal, za zákon a práwo prohlásiti dal. W úvodu kladau se přičiny této proměny, kdež mezi giným i toto se čte: Wedlé příkladu králů nowého i starého zákona při gal gsem na sebe péči o naprawenj duchowenstwa. I shledal gsem, že nenj prospěšného prostředku k dosaženj tohoto aučele, gako když péče ta na wjce osob se wznese; neb gednotliwý gest wášnjm a náruživostem oddán a t. d.

Sestávala pak tato sw. synoda z gednoho přednosta neb praesidenta, dwau mjstopřednostů, ze čtyř rad a čtyř přjsedjcich. Počet ten byl napotom rozličně proměněn.

Týkage se poslaupnosti a dostognosti stála sw. synoda na rowném stupni s senátem, a až do Alexandra byli tyto dwa ústawy neywyšší tribunalowé w duchownjch i w swětských důležitostech. Za našich dnů přigjmá sw. synoda rozkazy přjmo od csaře skrze ministra duchownjch záležitostj, kteréž skrze podřizené biskupy w diocesjch prohlašuge.

Ona bdj zwláště nad čistotau a celostj učenj, pečuge o cwičenj, wolj biskupy, wynásj rozsudek na prowiněnj proti náboženstwj a na kněžj,

* *

a gest poslednj instancj, na kterauž od konsistorj biskupských odwołáwanj neb appellacj se stáwaj. W některých přípádnostech, u př. w zapowěděných manželských stupnjch snášj a umlauwá se s saudem swětským; giné věci a překážky manželstwa gsau gegj práwomocnosti docela odňaty, gako: prowiněnj smilstwa, únos nějaké osoby, &c.

Wšeccko, co gen koli k stawu duchownjmu přináležj, buď řeholnj neb swětské duchowenstwo, gest buď postředně neb nepostředně sw. synodě podrobeno. Gegj wáznost gest tedy znamenitá, gelikož gest gedna ze třj neyvyššjch zemských senátů. Audowé gegj gsau djlem přjtomnj, djlem nepřjtomnj. Hlawnj stolice sw. synody gest w Petrohradě, kdež také wlastnj palác swúg má.

Neméně důležitý a wěkům potomnjm prospěšný byl w tomto nowém zřjzenj pronešený rozkaz: aby se mládež w nowě založených školách a seminářjch k duchownjmu stawu wzděláwala. U každé biskupské stolice zřjzen byl duchownj seminář; w diocescjch pak a u některých klášterů ustaweny byly elementárnj školy, kde se stawu kněžskému odhodlaná mládež, gmenowitě synowé popů, diakoni, lektoři a nižšj žákowstwo w počátkách potřebných gim wědomostj z darma wučugj.

Doba tato gest welmi pamětná z ohledu znamenitých změn, kteréž se s kláštery a cjrkewnjmi

statky udály. Giž cjsař Petr zapowěděl nowé kláštery a paušky zakládati.

Než, nezřizené obcowánj řeholnjků, zlé užjwánj klášternjch autočišť neb asylů, a neřádo-
wé, gichž se penězožžniwj lakomci dopauštěli,
zawjragice přjbužné neb spoludědice do klášterů,
aby nápad swúg neb milostnjků swých rozmno-
žiti mohli, popudili Petra tak welice, že sobě u-
ložil tyto mrzkosti zákonem zameziti. Zahálči-
wosti wígegich klášterjch přjtrž učinil tjm, že
ustanowil, aby každému mnichu gisté zaměstnánj
uloženo bylo. Rozmařilost a nádhernost obme-
zil přjkazem, aby wšickni řeholnjci, genž w ge-
dnom klášteře obcugj, stegný oděw nosili, stegných
pokrmů požjwali, a žádný aby swé zwláštňj po-
sluhy neměl. Schopněgšj aby se wydáwali na
študia a cwičenj djtek; slabšjm aby giná užitečná
práce wykázána byla. Podobné zákony wydá-
ny gsau i geptiskám. Aby pak také bohatstwjm
netoliko porušenau kázeň naprawil, nýbrž i důcho-
dům zemským z welikých statků klášternjch pro-
spěch opatřil, uložil sobě wšecky klášternj statky
podjwlastňj zpráwu poddati. Ale práwě, když
aumysl ten w skutek uwesti chtěl, předstjhl ho
smrt. Geho we zpráwě zemské ho následugicj
choř nastaupila w šlepěge geho. Roku 1726. na-
řjdila tak nazwanau hospodárskau společnost pro
duchownj statky. Cjsařowna Anna gi potwrdila,
Alžběta pak wznesla zpráwu duchownjch statků
na synodu. Petrj III. pobraw konečně 1762 wše-

cky klášternj statky, řeholnjkúm welmi hubené wychowánj wykázal. Národ i duchowenstwo hanělo wěregně tento skutek, protož musela Kateřina II. z počátku weliké opatrnosti užjwati, aby wřenj rozgřtřených myslj utišila. Ona rozkázala, aby se wšecky tyto statky auplně nawrátily. Wšak nawrácenj to trwalo na krátce; neb pomocj metropolity Sečiny provedla týž aumysl, který si manžel gegj uložil; neb geště w tom samém roce pobrala wšecky klášternj statky a prohlásila ge za statky pozemské. Zisk korunně od tud vyplýwagicj byl znamenitý; neb nagednau nabyła skoro million newolných neb porobných sedláků, náramné množstwj statků, panstwj, lesů, měst, dědin, práw, wýsad a t. d. uwázawši sobě duchowenstwo mnohem tužegi, an nynj na ročnj platy poukázáno bylo, kteréž takořka za cjsarskau milost pokládati museli.

Z ohledu obziwy neb wychowánj obdrželi kláštery nowau organisacij, která až po tu dobu trwá. Někteřj měli swé wyžiwenj z důchodů zemských; ginj žiweni byli z dobrowolných darů, které gim dobrodincowé poskytli. Zachowánj těchto poslednjch zakládá se pauze gen na politických přjčinách. Když totiž národ o zrušenj mnohých klášterů uslyšel, litowal některých z obzwláštňj k nim náklonnosti, a žádal, aby zachowáni byli. Cjsarowna Kateřina powolila sice gich žádosti, ale ročnjhó platu gim odepřela, a

dopustila gen to, aby k swé obžiwě milostiny žebřati mohli.

Dle neynowějšjch zpráv statistických počtá se w celém ruském cjsarstwju 387. mnišských klášterů s 4900. mnichy, a 91. klášterů geptišských. Počet geptišek k mnichům rowná se gako 1 k 4. —

Počet biskupstwju pod cjsarownau Kateřinou II. znamenitě se rozmnožil. Přjčinau toho bylo djlem nowé rozdělenj ruského mocnárstwju we wladarstwju neb Gubernie, djlem rozšřjenj řjše na polednj a západnj stranu. Za našich dnů počtáme w Rossii 37. biskupstwju, wygjmajjce Georgii, kteráž swau wlastnj duchownj zpráwu má, a pod 'zwláštnjm arcibiskupem stogj, kterýž se exarchem nazjwá.

Z ohledu práw gsau wšickni biskupowé sobě rowni, ostatně sw. synodě podrobeni. Oni dohlédajj klášterům i swětskému duchowenstwju a držj práwu nad seminarij, kragškými i farnjmi školami.

Za panowánj Kateřiny II. stalo se welmi mnoho k zlepšenj škol, gešto zwláštnj školnj zákony vydala. Na swé cestě po gižnjch kraginách 1787. nadala Akademii Kiewskau znamenitými swobodami a wýsadami, udělila gj několik domů, wykázala k gegjmu wychowánj weliké sumy, založila kněhtiskárnu, a mezi giným nařjdila i to, aby schopnějšj žáci na cizozemské university byli posjláni, by z nich pro ruské školy způsobnj

učitelé wychowáni byli, I akademii Zaikonospaské wykázala weliký poklad. Pawel I. napomáhal s tautěž horliwostj k zwelebenj učených ústawů, a proměnil 1797. býwalý seminář Kazanský zwláště přičiněnjm arcibiskupa Ambrože w Akademii. Neyslawněgšj však doba oswjce-nj národa ruského zawjtała Alexandrem; neb za geho zpráwy nabyly wšecky učitelské ústawy nowé a dokonalegšj twárnosti. Nawrženj, kteréz k wzdělánj duchowenstwa přede-psal, gest následugcj:

Prwnj počátkům, gako: psanj, čtenj, počj-tánj, něco z ruské grammatiky a cjrkewnjho zpě-wu podlé not naučj se ku kněžstwju odhodlaná pacholata we farnjch školách. Gest gich ale wel-mi pořjdku, a we wjce farách dohromady gen-gedna se nacházj. W celé řjši ruské počjtá se gich gen 1080. Tyto farnj školy stogj pod cjr-kewnjm dohljžitelem. Zde musj žák asi dvě lé-ta setrwati. Odtud wstauj do kragské školy, kterýchž w celém cjsarstwju 360. Zde gest učenj na čtyry léta rozwrženo, a cwičj se w gramma-tice ruské, w latině, řečtině, slowenštině, w po-čtárstwju, w obecném zeměpisu, a historii cjrke-wnj. Několik kragů má teprw gednu takowau školu. Odtud wycházj študugcj mládež do semi-narium, kteréž u každé biskupské stolice gedno se nacházj, a sice pod dozorem biskupským, to-tiž rektorem, dohljžitelem, a hospodářem (eko-nomem.) I zde gsau študugjcjm čtyry léta pře-

depsána. W tom čase wučuge se wýmluwnosti, gazyku řeckému, latinskému, hebrejskému, německému a francauzskému, obecné historii, filosofii, theologii. Někteřj negđau giž dále, a wstupugj hned buď w staw duchownj nebo k zemským auřadům. Ti pak, gešto se bohoslownjm studijm zcela oddati a w nich zdokonaliti chtěgj, gđau na theologické akademie. Posluchačům akademickým předešana gsau opět čtyry léta. Učených předmětů přednášj se zde ze wšelikého odwětj. Neyhlawněgšj gsau : Bohoslowj w auplném obsahu, libomudrcwtj, morálka, děgopis cirkewnj, řeč latinská, řecká, a hebrejská. Tyto powinen gest každý žák slyšeti. Následugjcy nauky gsau dobrowolné, přjrodopis, pauhá a upotřebená matematika, obecná historie, zeměpis, statistika, geografie ruská, řecká a řjmské starobylosti, zwláště pak starobylosti cirkewnj — gazyk francauzský a německý. Akademie podrženy gsau akademickému ředitelstwju, gehož přednosta biskup. Ostatnj ředitelé gsau : Rektor, professor a hospodář. Kromě řiditelstwju zprawugj se akademické wěci skrze konference, gichž neypředněgšj záměr gest rozněcowati přičinliwost studugjcyh. Tyto konference záležegj z biskupa gakož předsedjcyho, rektora, wšech professorů a čestných audů. Gim přislušj posuzowanj w gegich okrsku wydaných knih, zkaušenj a udělowánj akademických hodnostj. — Akademické stupně gsau : student, kan-

didát, magister, doktor. Ti, kteří poslednjch dwau stupňů gsau dosáhli, nosj na prsau kříže.

Tato krátká historie cirkwe ruské poskytne snad důmyslnému čtenáři dosti předmětu k rozjmánj. Gestit to historie vzdělánj syrowého národu, spolu pak i historie neystaršjho cirkewnjho sňátku, gakož i hierarchického wynikánj a politického odporu proti swatowládě, w němž konečně cirkew ruská od vlády zemské pohlcena byla.

Z těchto příběhů gest sezhati, že we wychodnjch cirkwjjch nikdy ani prawé pewně utwzené gednoty nebylo, ani určitého neyvyššjho cirkwe řjdlitele. Za nedostatkem pewného sponenj tjm snadněšj bylo od cirkwe materské odlaučenj; za nedostatkem pak určité neyvyššj hlavy cirkwe welmi snadno bylo ruské wládě práw cirkewnjch sobě přiswogiti a wrchnj duchownj zpráwu dle ljhosti proměniti i podwrátiti. Gestliže se sjla wšudy zakládá w gednotě a w sponenj, různost pak newyhnutedlně mdlobu pō sobě táhne, lze se nadjti, že w cirkwi latinské, cirkwi obecné, tak snadno přiřoditi se nemůže, aby některá gednotliwá cirkew od swětského úsilj podmaněna býti měla. Zwůle neb swoboda cirkwe založena gest u nás na pewném obecné cirkwe se přidrženj a neyvyššj hlawě se podrobenj. Kterákoliw partikulárnj cirkew by od cirkwe obecné se oddělila, klestila by si cestu k potracenj drahé swobody swé. — Protož nehledajj pro-

spěchu cirkwe, gešto za našich dnů onde i onde o odlaučenj se německé cirkwe od Řjma, (od nevyššj hlawy, následowně i od samé obecné cirkwe) mluwili a někteřj za weliké dobrodinj pro gednotliwé katolické země, kteréby ale tjm. samým katolickými byly přestati musily, to pokládali, neb geště pokládaj a vyhlašuj; mám za to, že si nebezpečenstwj, kteréby z takowého odtrzenj vyplýwalo, lépe nemůžeme předstawiti, gako příkladem ruské cirkwe. —

7. Reč o weselostech masopustnjch. *)

Ježíši, synu Dawidů, smilug se nade mnau! Luk. XVIII. 38.

Skoroť se zdá, že swatá cirkew katolická přečtené Ewangeliu obzwláště proto na neděli dnešnj wywolila, aby wěřjcjm rozdjł mezi tjm, co se w tomto Ewangeliu wyprawuge, a mezi tjm, co se w těchto dnech děge, tjm patrnějšj a zřegmějšj učinila. Ewangeliu to předstawuge nám hrozné umučenj, kteréž milý Spasitel podstupil w Jerusalémě, když byl pohanům wydán,

*) Na neděli Quinquagesima, nebolt druhau po dewjtnjku.

byl posmjíván, bičován, uplván, a potom přehanebně a přebolestně usmrcen, totiž ukřižován. Divadlo pak těchto dnj předkládá nám pauhé veselosti a radovánky. Všudytě smjch a rozléhávý hlas rozkošnjků! všudy hlučná hudba a dupot tanečnjků! všudy opogná matenice a tlačnice, zpěw a pleskot; — všudy hody a kwasy! — Ewangelium dnešnj okazuge nám wedlé trpjcjho Spasitele geště gednoho bjdného člowěka, který slepotau poražen, a přes to chudobau nucen byl, chléb swúg na ulici žebrati: — a mezi námi — ay! což widjme? Nastogte! dšw lidj, genž swých smyslů a audů bez překážky užjwagjce, w plnosti zdrowj gsauce, i mohowitost magjce, wšecky tyto stkwostné dary božj na weystupky, rozkoš a chlipnost; na heyřenj a z sebe wybjhánj obracegj a wynakládagj. — Ach! gaký to rozdjl mezi radostj a žalostj, mezi stkwostnostj a chudobau, mezi mrhawau zbytečnostj a hladowau nuznostj! — Kterak gest možná, že tak mnozj lidé w požjwánj smyslých radostj a rozkošj tak nemjrnj býti mohau, kdežto s druhé strany tak mnoho bjdy, nauze a nedostatku na swětě widjme a spatřugeme? Smutné to, křesťanstwo, i hned giž lidstwo snizugjcz pozorowánj!

A wšak nenj spolu také lepšjho prostředku proti nestřjdmosti w požjwánj tělesných rozkošj, gako powážliwé pohleděnj na lidstwo trpjcj, gehož ten slepý žebrák w Ewangelium podobiznau gest. Toto pohleděnj na tak mnohé bjdné lidi

gest w dwogjm smyslu welmi spasitedlné a poučitedlné; ono budjť w nás autlé city křesťanské utrpnosti, a slaužj nám též za wýstrahu, abyhom samých sebe swými wýstupky a rozpustilostmi w podobnau bjdu neuwrhli. Toť pak také budiž obsah našeho rozgjmánj, njmž prowésti snážen budu, *gak welice spasitedlné pohleděnj na trpjcj lidstwo gest, a sice:*

1) gakožto předmět křesťanského slitowánj, 2) gakožto předmět spasitedlného pouaučenj.

Pane! gá úpj m, gá prosjm se slepcem w Ewangelium: „Učiň, ať widjme,“ a slepj negsme, zdrawé oči magjce!

I.

I kdož mage citedlnost lidskau, a moha sobě předstawiti, gaké hrozné nešťěstj slepota očj gest, nebude se nad tjm radowati, že Ježjś slepému žebráku na geho úpěnlivé wolánj a prošenj zrak byl nawrátil? Nic wšak méně, gestliže tomuto pozdrawenému slepci o nič giného činiti nebylo, leč o tělesné swětlo očj; gestli geho wraucj žádost widěti, žádného wyššjho ohledu neměla; a gestliže on swých zase otewřených očj nič lépe neužjwal, nežli tisjcowé widaucjch za geho a našich časů: ó, tedy mu dobrodinj geho spomocnjka málo spomohlo, ba gemuby w skutku a prawdě bylo lépe býwalo, kdyby slepým byl zůstal, ugda tolikerym pohoršenjm a wnadám swěta, co

swé záhubě a zkáze. O tyto oči, tito smyslové, tito stkwaucj zázrakowé všemohaucjho Stwořitele k radosti žiwota nám dáni, gak mnohým budauť oni geště za těchto třj dnj masopustnjch přjčinau zkázy! gak mnohým pramenem pozdnjch slzj! gak mnohým byloby lépegi, kdyby slepými byli na těle, gsau-li slepj na duši, zewnitřnjch smyslů skrze ono oko šetřiti a krotiti neuměgje! Mámenj wúkol nás gest w těchto dnech tak rozmanité a wábné, hlas swěta tak luzný, wýhledy masopustnjků tak zanjmawj, předsudkowé w tomto zestaralém času powyky a wztekánj tak hluboce wkořeněni, přjkladowé tak obecnj a gako wpraud zachwacugjcj, že přemnozj lidé gako mblau zakrytj, gako podnapilj, a všehorozumu a wnitřnjho smyslu zbaweni slepě a nepowážliwě do wjru wbjhagj, a pak teprw oči protřagj, an giž pozdě gest. — Ach, wěru! třebať nám newyhnutedlně, bychom se nemjrných weselostj masopustnjch warowali a wystřjhali. A ay, k tomu nám co chránjcj prostředek spolu slaužj pohleděnj na trpjci lidi, gelikož nás k autrpnosti ponauká a wybjjzj.

Aneb medle, může-li který citedlný člowěk při trápenj swěho bližnjho docela studený a lhostegný zůstati? Může-li který člowěk tak se zwtřditi, aby při spatřenj cizé bjdy zprosta nič necjtil? Ach! gsau-li takowj lidé, nezasluhugjť zagistě lidmi nazwáni býti; gsauť to wlcj, tygřowé, nebezpečnj audowé lidského společen-

stwj, na gichžto cit a swědomj w čas potřeby a nauze nelze spoléhati. A však na šťastj gestiř takowých cele nečitedlných lidj gen pořjdku. Neywjce gich magj předce geště drobět citu w srdci, tak že spatřenjm cizé bjdy a tjhoty aspoň poněkud pohnuti býwagj, a gistau w sobě náklonnost k pomoci gim pozorugj. Ano tolik lidskosti má neywěšj djl lidstwa; a paklí nicméně trpjčj bližnj tak málo mezi námi útrpnosti a aučinné zdjlnosti nalezagj; děgeť se to neywjce proto, poněwadž gich aupěnj a wzdychánj neslyšjme, a gich bjdy před očima newidjme; poněwadž gim přjstupu k sobě nepowolugeme, wždy gen předměty dobrého stawu a hbité weselosti před sebau magjce.

Z té tedy přjčiny k žádánj gest, aby všickni náružiwj přátelé a milownjci našich masopustnjch weselostj zvláště w těchto třech dnech na bjdu a tjhotu tolika tisjc nešťastných swýma vlastnjma očima pohledli a gich lkánj, úpřnj, hořekowanj swýma vlastnjma ušima doslechli. Snadby to na ně něgakž působilo? snad cit u-trpnosti w nich wzbudilo? snad ge k spomáhánj gim naklonilo?

Kdyby upř. widěli, gak tak mnoho domáčjch chudých we swých bjdných obytech a kaucech, hladových, polonahých, zimau okřehlých, mady ležj, swüg černý skrowný kausek chleba slzami smáčj, a se za šťastné pokládagj, když gen takowého se gim chleba dostává; kdyby wi-

děli a slyšeli, gak tak mnohé opuštěné wdowy o pomoc wolagj, a předce tolik neobdržugj, a by swüg a swých sirotků hlad utišiti, a gich nahotu přikryti mohli; — kdyby si žiwě předstawili, gak tak mnozj buď těžkými nemocmi, buď ginými domácjmi křži nawštjwenj lidé častokráte přes celickau noc pro starost a bolest oka nezamhauřj, žádného pokogného spánku nepožjwagj, na twrdém swém loži sem tam se obracegj, každau hodinu počjtagj, we swých slzách odlehčenj hledagjce; kdyby vše to widěli, slyšeli a sobě předstawowali: — ó, toľby gich srdce kamenné býti muselo, kdyby se k útrpnosti nad nimi nepohnulo.

„Ježši synu Dawidůw, smilug se nade mnau!“ — wolal slepý žebrák na cestě blzko Jericha, uslyšew, že tady wübec rozhlášený diwotworce, Ježš Nazaretský gde. — „Synu Dawidůw, smilug se nade mnau!“ Někteřj z těch, kteřjž w průwodu napřed šli, byli tak twrdého srdce, že gemu to gehu wolánj o pomoc za zlé pokládali, přimlawagjce mu, aby mlčel. Ale ubohý, chudý mrzák mnohem wjce, mnohem silněgi wolal: „Synu Dawidůw, smilug se nade mnau!“ Ježš nebyl tak necitedlný, gako ti někteřj z gehu průwodců; nýbrž zastawiw se, rozkázal ho k sobě přiwesti, řka: „Co chceš, ať tobě učinjm?“ Prawil: „Ať widjm!“ — Odpowěděl Ježš: „Prohlédni!“ — a i hned widěl a šel za njm, welebě Boha.

Křesťané milj! gakože tento slepec po pomoci taužil, a o pomoc wólal: takř gsau wždy geště nesčjslně mnozj lidé, kteřj po pomoci wzdy-
 chagj, a gi rowněž tak nuzně potřebugj. Wši-
 ckni opravdowě chudj, w neštěstj upadlj a ginák
 trpjcj lidé utjkagj se k wám o pomoc, poněwadž
 gim při swých prostředcjcch pomoci můžete. Oni
 wšickni pozdwhugj takořka hlasu swého k wám,
 wolagjce: O wy milj bratřj a sestry w Kristu Je-
 žjši, smilugte se nad našj bjďau, našj tjhotau,
 spomohauce nám! My žalostjme a pláčeme, kdež-
 to wy plesáte a se směgete; my trpjme neywětšj
 hlad a nedostatek, kdežto wy zbytečnými pomlsky
 a drahými nápogi mařně plejtwáte. Sotwař mů-
 žeme vyhūbenými swými andy włádnauti a kosti
 swé wléci, kdežto wy na tancowně sjlu swau
 zbūhdarma mrháte. Sotwa můžem nahotu swau
 přikřýti a před zimau se ochrániti, kdežto wy w
 zlatě a kmentu hrdě si wykračugete, a zásobu šat-
 stwa namnožugete. Ach smilugte, slitugte, u-
 strňte se předc nad našj bjďau, darugjce nám
 genom častečku z toho, co nynj pauze w rozko-
 ši utrácjte! Toliko z swého nadbytku nám uděl-
 te, a spomoženo bude nám; my hlad swūg uti-
 šjme, swau nahotu přikregeme, před zimau se
 zachránjme!! — Takto hle wolagj k wám bjďnj
 a trpjcj lidé, a zdaliž pak aupěnj gegich srdcem
 k pomoci ochotným wyslechnete, gako ge wy-
 slechl Ježjš? Čili snad s oným twrdým zástupem
 w Ewangelium swým spolubratřjm usta zacpete,

nepowolugjce, aby wám bjdy a auzkosti swé potaužili?

Ach, pro Bůh! nečiňtež toho, nébrž šetřtež nářku trpjcejch dle příkladu božského příjtele lidj! Čiňte, co wám možno gest. Deyte tolik, co dáti; pomozte tak, čjm a kterak pomoci můžete! Neysrdečnějšj djka a neywraucnějšj modlitba chudých bude wám odměnau, a radost, kterau z toho giž nynj, a daleko wjc ona, kterau na onom swětě okusjte a požjwati budete, gest nepřirowaně sladšj, gest čistšj a trwanliwějšj, nežli wšecky radosti, které swými penězi w tomto masopustě tak draze kupujete. Aneb gak dlauhó to potrwá? — tři, gen tři dni! a což potom?

Powaž, příjtele masopustnj! gako úkaz we snu pomine hluk, a podoba swěta za těchto třj dnů bude ta tam; wešelé pjsně a hudba rozkošná umlknu, zwuk koflíků a čjšj, powyk a hřmot tanečnjků oněmj, a wšecká tato sláwa bude, gakoby nebyla nikdý. Slys! na wěži bige dwa náctá o půlnoci hodina, newidomky ubjhagj dvě, tři, čtyry; — guž počjná swjtati: — o! kterak se tu domů kradeš, na ulici se gestě po přjbytcjch rozkoše zpět ohljžege. Než, wšudy giž umrlěj gako na hřbitowě ticho! — Nynj spjš a snjš i ty, a procjtna počjtáš sumny, které gsi tak bjdně promařil. Z dlauhé snad chwjle a zpustnosti srdce octneš se někde w kostele; widjš tam kněze, genž hrst plnau popele drže, sypá geg na čela wěřjcejch, gich smrtedlnost gim

w biblickém textu připomjnage, s prawdau, že všechno pomine, a toliko dobrj skutkové na věčnost nás doprowodj! — Ach, člowěče! gaká podiwná a důležitá změna musj se od té chwjle w srdci twém státi? — Tři tedy dni, a kdo bude potom ten šťastný, a kdo ten nešťastný? — tenli, kdož zmařil zdrawj a ctnost, promrhal gměnj a penjze, neboli ten, kdo mjrně se radoval, zděliw se s chudými? —

A pročez budiž wám chudé trpjcj lidstwo poručeno; předmětem wám budiž křesťanského slitowanj, k utrpnosti wás pudjc, a od nemjrného užjwanj smyslných radostj a rozkošj požjwanj wás opatrugjc. — A však netoliko utrpnost a milosrdenstwj má pohled tento w nás wzbuditi; nýbrž má a může také nám k spasitelné výstraze a nauce slaužiti.

II.

Sw. Otec Jan Zlatoustý, ginák Krysostom, který žil a psal w Cjrkwi w 4tém stoletj, wykládá o slepci w dnešnjm Ewangelium: „že Bůh mnohým lidem zraku, sluchu a giných smyslů zbawenu býti dopauštj, aby toho mnozj ginj poznali, gaké weliké to dobrodinj gesti, zdrawé smysly mjtj!“ (In Luc. c. XVIII.) A takté to wůbec s wšelikými utrpenjmi a strastmi na tomto swětě. Bůh tyto strasti na některé lidi dopauštj a sesjlá, abychom netoliko k autrpnosti pohnuti, nýbrž také k wděčnosti k Bohu, a k giným dobrým myšlénkám a rozmyslům powzbuzeni byli.

**

Oprawdu! pozorugeme-li s tohoto hlediště trpěj lidstwo, tedyť nám ono welmi poučitelné. Každý trpěj dj nám takořka: Wiz, co mne potkalo, to se také tobě státi mohlo! A zdalížby to nemělo na nás mocně působiti a aučinkowati? Nemělo-liby zralé powáženj: také ty gsi se mohl s tjmto nešťěstjm potkati! srdce naše hluboce pogmauti? — Křesťane! ty widjš u přilidi, kterj bud' hned z mládi aneb u pozdnějšjm wěku nešťastnau přjhadau nebo pohromau rowných swých audů pozbyli: což pak gsi nemohl i ty při tolikerých nebezpečenstwjch, kterým od narozenj podroben gsi, mnohau škodu na swých zdrawých audech wzjti? Akdyby se bylo stalo tak; ach! kterakby ti nynj k srdci bylo? a kterak bys mohl i chtěl požjwati rozpustilých weselostj masopustnjch? Ty widjš lidi, gešto s chudobau a bjđau zápasj, neb toto žiwobyty swé toliko z almužen, cizau dobrotiwostj bjđně prodlužugj; i což pak nemohl Bůh také tebe giž z mládj w týž staw wsaditi, z chudých tě nechat rodičů naroditi, k práci a weydělku tě neschopného učiniti, aneb wšeligakými pády nešťěstj w chudobu tě uwrhnauti? A kdyby se bylo stalo tak, medle kterak bys nynj na ony wzhljžel, genžto drahými náklady rozkošem masopustnjm oddáwagj se? Ty widjš a pozorugeš lidi, od giných potupené, pohrdnuté, pronasledowané a utištěné: i což pak nemohlo totěž potkati tebe? A kdyby se bylo stalo tak: ó gak málo chuti, gak málo radosti měl bys nynj na wšeli—

kých radovánkách masopustnjch! — Že mezi tyto nešťastné nenáležíš; komu ginému z toho děkuješ, leč gedině Bohu? Klásce tedy, k wděčnosti k Bohu nabjzj a pobádá tě widěnj trpjcjch lidj.

Než to nenj geště všeecko. Co se nestalo, státi by se geště mohlo, tjm wjce a tjm spjše, poněwadž snad sám skrz wýstupné radostj požjwánj k tomu přjčinu dáwáš. Ach! gak mnozj z těch, genžto nynj na nemocném lůžku wzljka-gj, pronikagjcjmi bolestmi skljčeni gsauce, způsobili sobě samochtjce nemjrným smyslných rozkošj požjwánjm, obžerstwjm, nečistotau nemoci swé? Křesťane! ty gdeš tauž cestau, kterau šli a kráčeli oni: i čehož se tedy giného nadáti můžeš, leč stegného osudu? Gak mnozj z těch, genžto nynj w neywětšj chudobě postaweni gsau, přišli do toho bjdného stawu, poněwadž prwé přjliš mrhali, bugně žiwi bywše, na budaucnost nepamatugjce? Gestli pak i ty gim zároweň činjš, gestliže gměnj a statek ztenčugeš a utrácjš weselostmi, i dokonce dluchy na dluchy množjš: ach medle, může-li se i tobě wěsti gináč? Nebudeš-li se též konečně muset nuzowati a spozdnjm želem a hořenem na swé minulé weselé a šťastné dni zpět hleděti?

Takí hle měloby nám patřenj na cizj trápenj k nauce a wýstraze slaužiti! Takíbychom měli sobě pewně umjnit i předsewjzti, toho se chrániti a warowati, co by nás w podobnau bjdu a nešťěstj uwrci mohlo! Ale nastogte! kdož šetřj rozumu a radj se s neylepšj učitelkynj, se

zkušenostj? My widjme lidi w hrozné nuzině se mořjcy, a kwapjme do té samé propasti! Widjmeť tolikeré oběti nestřjdmosti, genžto za swé rozkoše trpj, čjm někdy zhřešili, tjm nynj zase odbýwagj, a wydáwáme se nicméně lakotně w ty samy wýstupky a nasledowně w tytéž newhody.

Ach, božský Spasiteli! genž gsi slepému oči otewřel, otewři i také oči naše, abychom, kdykoli a kdekoli trpjej lidi shledáme a widjme, utrpnostj k njm hnuti, a pak k spasitedlným myšlénkám wzbuzeni byli; otewři nám oči, abychom tu propast spozorowali, do njž nás nestřjdmost uwrhnauti hrozj! Posilň nás mohutnau swaumllostj, abychom časné i wěčné záhubě ušli!

Siceť nechci gá wás, Neymilegšj w Pánu, radosti zbawiti, negsa z počtu oněch zasmušilců, kterýmžto hned každé přátelské powyraženj a každé weselé žiwota požjwánj přečiněnjm a hřjchem gestiť. Wždyť wjm, že sám laskawý Stwořitel w uspořádanj přirozenosti mnohau nám radost připrawil, které tedy požjwati smjme. Wjm také, gak blaze člowěku gest, když po wěrně wykonané práci swého stawu a powolanj w okresu swých domácjch a přátel dobrých se powyraziti a obweseliti může. Wjmtě, že i samo Pjsmo swaté slušných radostj nezakazuje, an mnohem wjce Žalmista sprawedliwých wzbuzuge, radostj „poskakowati před oblčjegem Božjm, a kochati se we weselosti.“ Žalm LXVII. 4. Wjm že sám Kristus Pán počestným weselijm swadebnjm nepohrdal; (Jan II.) a duchem geho nad-

šený apoštol sw. Pawel wěřjcych k stálé radosti weyslowně wzbuzuge a napomjná: „Wždycky se radugte,“ pjšeť on k Tessel. I. List. V, 16.; a k Filipenským: „Radugte se w Pánu wždycky! opěť prawjm „radugte se!“ IV. 4. A wšak dobře si pamatugte: gest to radost před obljčegem bo-žjm, radost w Pánu; — radost, která nejj nestřjdmá a wýstupná, nýbrž wždy s mjrnostj a počestnostj spogena, gak se o tom Žalmista wygá-đil, a Apoštol i hned dokládá: „Mjrnost waše — při požjwánj radosti — známá bud' wšechněm lidem.“ w. 5. Netaužil a nežehral gsem tedy na radosti tiché, mrawopočestné, mjrné, střjdmé, gelikož tělo i ducha sjlj, k práci nás schopně-šj činj, těžkosti a bjdy žiwota nám oslazugj, wděč-
nost k Bohu wzbuzugj a s lidmi nás bljžegi spo-
gugj. Kdož wšak ale diwoké a rozpustilé rado-
sti swěta, kdo hlučné a téměř wzteklé weselosti
masopustnj, ctnosti a zdrawj nebezpečné a škod-
né zastáwati může: o tom gen djm, že slepec
gest, kterémuž k zpamatowánj se zwláště na tr-
pjcj lidstwo ohljdnauti se třeba — dřjwe než
podnapilost a spánek wypáchne, — dřjwe než oči
otewře, — dřjwe než procjtne a uwidj, že wše-
cko gen sen bylo, — dřjwe než zakusj, že z ka-
licha rozkoše pil hořké kwasnice, — dřjwe než-
li ged w žilách gehu smrtedlně aučinkowati bu-
de, abymnohý rod odňal z žiwota gehu; — dřjwe
nežli penje spočte a ulekne se truchliwých ná-
sledků mrhawosti a marnotratnosti, — dřjwe než
manželka, djtky nezaopatřené swau chudobu a

swé nešťestj gemu wytykati, a podwedenj wěřitelowé geg kljti budau! — Ach přjtelj! zdaližbys mohl opravdiwě takowý sobě osud chtjt připrawiti? — Geště tři dni! a co potom?

Ty ale šlechetný křesťane! genž se smilugeš nad trpjcjm lidstwem, uskrowně sobě w tomto wzteklém masopustnjm čase, abys penjze tudy uspořené obrátil na skutky milosrdné: ty se těš aradug z hodiny přicházegjcj, která tobě twau malau oběť nahradj tisjceronásobně. — Po třech dnech! ó, kterak ti bude, kterak wesele hlawu swau pozdwiheš, a tomu děkowati budeš, který tě ochránil, tobě srdce a sju dal k pútce! — kterak se z wjtězstwj swého radowati budeš! — Swjtězil gsem nad swětem, nad swodným sata-nem těchto dnj, nad wnadami a nástrahami tělesnosti, nad přewrácenau nawyklostj, a obyčeg-nau nemrawnostj, zůstaw wěren zákonu, zůstaw člowěkem i křesťanem smilugjcjm se nad bjdu lidj, swých bratřj. O! w tomto swědectwj gaké nebe, gakau blaženost nalezneš! Po měsjcjch, po létech, w štěstj i nešťestj, w stářj, w hodin-ce smrti, i za hrobem na wěčnosti bude toto utěšené wědomj w tobě žjtj, a bude nebem twým. Ach, gak slepj musilibychom býti, kdy-bychom se sami o tuto čistau, prawau blaženost připrawiti chtěli.

Geště tři dni! co w nich, a co potom? Pane, my úpjme, my prosjme wšickni se slepcem w Ewangelium: „Učiň, — ať widjme!“ Amen.

II. OZNAMOWATEL.

a) Literatura.

1. Baroni (Cæsaris) Annales ecclesiasticæ. Editio novissima ad postremam ab ipsomet auctore ante obitum auctam et jam denuo recognitam Coloniensem expressa . . . August. Vindel. 1738 — 1742. Prostat Venetijs apud Steph. Monti. Fol. Vol. XIII.

Nadepsanj letopisowé gsau bez odporu djlo weliké ceny, kterau i sami protestanti uznati musili, poněwadž Baronius mnohé posud newědomé a neznámé zpráwy a pjsemnosti z listowny Řjmské na swětlo wywedl. A wšak negsau také bez wady; giž to wadau, že slowútný sice a učený Kardinál historii w léta rozdělil, čjmže nit wyprawowánj častěgi přetrhowati nucena se widěl. Wytýká se gemu dále : že z nedostatku známosti řeckého gazyka méně prawá přeloženj uwádj; že slohu wjce polemického nežli historického užjwá; a konečně že paměti podwržené od prawých nebo authentiokých nedosti saudně rozeznáwá. To se mu zwláště přihodilo se zpráwau o křtinách cjsaře Konstantina welkého, kterau dáwá Tom. III. ad annum 324. p. 292. &c. Anebo z gakých medle pramenů zpráwu swau weškerému starowěku ne-

známau wyčerpál, že prý Konstantin I. 324. od Silvestra sw. pokřtěn byl w Říjmě? — Ze žádných giných, leč z registé wjry spisů Silvestra sw. dle kterýchžto Konstantin w Říjmě málomocenstwjm gsa stížen, přigatau od papeže swátostj křtu očištěn býti měl; na čež prý darowanj na slowo wzaté následowalo, kteréž papeže u wládě nad Říjmem a okoljím ubezpečilo. Aby pak až knálezu tomu se dopracowal, kratochwjł. Baronius se čtenáfem w řadě mnoha listů o těchto sw. Silvestra spisech podezřelých.

Baronia pak následowal w této zprávě spisowatel pogednánj: „o poslaupnosti papežů,“ w 3. swázku Iho ročnjho běhu našeho časopisu na str. 417.

Redaktj, genž důznamem od 12. Března 1829. sljbila, mjstně naprawiti, coby kde w předešlých swazcích pochybeno, slowu swému stogje, tudj pronášj: že málo která udalost tolik swědectwj pro sebe má, gakož křtiny Konstantinowj, které se krátce před smrtj geho staly w městě Nikodemii. Sauwěký Eusebius, Theodoret (hist. eccl. I, 32.), Sokrates (I, 39.), Sozomen (II. 34.) we zprávách swých o nich zaupna se srownawagj. Let dwamecjtma po aumrtj Konstantinowě swědčj o nich otcowě sněmu Rimioského drž. I. P. 359. (S. Athan. de synodo Arim.) Posléze pak sw. Ambrož (de obit. Theodos.) a sw. Jeroným (chron.). Libo-li komu řjci, že Eusebius Cæsarenský skutečnau udalost tuto wymyslil toliko, by swět u wjře postavil, gako by Konstantin byl se dal od Eusebia Nikomedienského, Ariowi nakloněného, pokřtiti: wěziž, že nikoli Eusebiem, alebrž sw. Jeronýmem nám známó, kterak biskup Nikomedienský službu tuto duchownj wykonal.

I byl-tě tedy Konstantin teprw na krátce před aumrtjím swým, a totiž od Eusebia, biskupa Nikomedienského pokřtěn. Což se pak následowně stalo. — Ač-

koliv že Konstantin s 27. unorem léta téhož 337. šedesátého třetího roku věku svého byl došel: zdravstál geště u plné síle věku mužného, u cwiwu pak bogownickém na oři i. pěšky mladjkům se rownage. Při výborném zdrowj welikonoc geště slawně s wěřicjmi tu noc na wzkrjšenj Páně probděl, trwage na modlitbách. Nemnoho dnj před nemocj swau, smrt mu nesaucj, řeč pohřebnj učinil, w njž o nesmrtečnosti duše a rozdjíném podjlu sprawedliwých a bezbožných mluwil. (Euseb. de vit. Const. IV, 55.) Weřegněť řeči duchownj činjwal, kteréž latině od něho složeny gsauce, překládaly se do řečtiny. Eusebius gednu z nich nám dochowal (de vit. Const. IV, 26. a 32.), kdežto Konstantin proti modloslužebnosti a učenj mudrcůw pohanských gedná; a naproti tomu prawdy náboženstwj křesťanského obgasňuje.

Nedlauho po tom počal postonáwati, a teplice u Konstantinopole užjwati: odkudž pak helenopolské w Bythinii použjti chtěge, tam se odebral. Tu pak w chrámu památce gakéhoš mučedlnjka zaswěćeném mnoho se modljwal, i wzkládánj rukau prwnj, gakž Eusebius prawj, přigal, t. w zbor katechumenů přigat byl. Na to do Achyronu, letnjho obydlj u Nikomedie se odebral. Valesij Annot. in Eus. de act. Const. IV. 6. Aur. Victor de Caesar. 41. — Sem pak Eusebia Nikomedienského i s několika ginými biskupy k sobě powolal, a gim srdečnu žádost swau, by spasenť božjho skrze swátost křtu aučasten učiněn byl, wygewil. Žádost geho prý byla, aby se na památku křtu Spasitelowa w řece Jordáně pokřtiti dal: Bůh však gináče že to usaudil. Zaljbilo-liby se Gemu — Pánu nad žiwotem a smrtj, dnů prodlaužiti, tak aby se zborem celým moht na weřegných modlitbách podjł bráti: žeby milosti božj takowé hodným učiniti se snažil.

I bylť tedy od Eusebia, biskupa Nikomedienského pokřtěn ; po dokonáném pak řádu w bjlé raucho oblečen a na bjlé lůžko položen. Purpury nechtěl se wjce ni dotknauti. Pak hlasitě děkowal Bohu, wyprawuge, kterak trprw w prawdě blažena se cjtj, a aúčastna žiwota nesmrtelného a swětla božjho ! I litowal oněch, kteříž těchto pokladů duchownjch neuzigj. An pak po tom mnozi polaj wrchnjci přistaupiwše ztráty swé želeli, prodlauženj žiwota mu želagjce, mluwil : Že ted' reprw prawého žiwota hodným učiněn byti se mnj, — že sám neylépe wj, gaké to spasenj še mu stalo ; — i že sobě žádá spěchánj, aby k Bohu swému dřjwe se dostal.

Po tom tři syny swé uwázal w vládu nad okršleky, giž dřjwe gim s wymjněnou sobě moej neywyššj wykázányi. Prawdě se podobá, žeť i swým oběma wnukům takto gi potwrdil ; o čemž však Eusebius šetře snad sobě milosti kráľowské zunjku učiniti nechtěl. Eus. de vit. Const. IV, 63. Spisatel tento wystřjhal se také zpráwy, že Konstantin na smrtelné posteli swé Athanasia sw. wyhostěného dřjwe zpět powolati kázal, gakoli tomu Eusebius Nikomedienský zabráuiti se snažil. (Theod. hist. eocl. I. 32.)

Zemřel pak Konstantin dne 22. kwětna, na den seslánj Ducha sw. k polednjmu, gsa stár 64. roky a panowaw 31. let.

Musjť křesťanskéma čtenáři ku podiwu býti, že Konstantin, gemuž na náboženstwj tak mnoho záleželo, — což geg w prawdě před Bohem i před lidmi oslawuge, — předce tak dlauho prodléwal, než se skrze křest swatý za křesťana přigmauti dal. — Že však křest swúg až na poslednj okamženj byl odložil, nebudiž tak diwno. Mnoziť to učinili pro žádost, aby na konec bytj wezdegšjho swátostj tauto, anož náležitě připraweného netoliko winy, ale i trestu všakého sprošťuge, dokonalej ob-

myti gsauce, schopni učiněni byli, bez překážky života věčného dosáhnouti. Owšem, žeť dobře nikoli nečinili. Kdož jim za to stál, že gich smrt náhlá nezachwátj? A kdož toho jim powolil, aby sami sebe mocného prostředku toho poswěcujicjho, s njm pak i ostatnjch všech zbawowali? —

Sw. Jeroným winj Konstantina dokonce, že když od Eusebia dal se pokřtiti, Ariánem se učinil. Než Eusebius, an Nicenského wyznánj se držel, zewnitřnjm způsobem s cirkwj obcowal; byl pak dále od Konstantina gmjn prawowěřjci, a nad to biskupem w Nikomedii, kamž onen nepřišel, aby se tu křtiti dal, alebrž aby teplic helenopolských použil. Konstantin bylby proti řádu pochybil, by se byl, obýwage w městě biskupském od cizjho biskupa pokřtiti dal. I také swatý Jeroným samogediný gest z otců cirkewnjch, kterýž geg z Ariánstwj winj. Sw. Athanasius sauwěký, sw. Ambrož, — Augustin, — Jan Zlatoustý i ginj swěděj, že Konstantin stále w prawé wjře setrwal, a častau zmjnků činj o něm, co o muži, gehož památka w cirkwi w neyvyšším požehnánj gest. — Řekowé ctj geg za swatého. — W sile wěku mužného, w lesku panowanj, u wjtězosláwě postawen gsa, život, panownictwj, sláwu i owoce wjtězstwj swého dle smyslu lidského gako w hru negistau wsadiw, před twářj senátu — lidu — i mudců toho wyznal, který byl prawil: „Kdožkoli wyzná mne před lidmi, wyznámť i gá geg před Otcem swým, genž gest w nebesjch.“ Mat. X, 32.

2. Modlicj Kniha: „Bůh gest neyčistšj láska;“ „Gott ist die reinste Liebe.“

W gazyku Českém giž mnoho sice půwodnjch i přeložených, staršjch i nowěgšjch modlicjch knjžek máme, arci welmi rozličné ceny, ale mezi nowěgšjmi, a

wúbec obljběnějšími nejméně se rec. ljbj nadotčena. Sice tak wúbec zamilowaná, že giž i w českém gazyku několikerého wydánj se dočkala, ano w němcejch do mnohých cizjch gazyků se překládala a rozesjla, a bylo gj w rukau každé panj a každého pry wzdělaného křesťana. Nynj giž, bohu djka! mnozj se gj nabažiwše stranau odkládaj, kteřj marně lesknaucj a nuceně kwetaucj a tintěrkugcej mluwau k Bohu a o Bohu mluwiti za nedostogné kladau, s gichž práwě nábožným srdcem se ta nepřiruzená a neprawdiwá, řeč shodnauti nemůže. —

Knihy modlitebnj gsau k tomu, aby nawedenj k modlenj a k nábožnému rozgjmánj poskytowaly, aby těkawau roztržitau člowěka mysl krotily a při pobožnosti zadržowaly, aby zwláště tomu, kdo s to nenj, swěho srdce nábožné žádosti a stjžnosti slowy vlastnjmi wygáďiti před Bohem, takowá slowa kladly na gazyk, kteřaby i dowěrné neljčené srdečnosti whodna, i welebnosti božské dostogna byla. Takowá tedy kniha, která nejwice gen o pěkné přírodě howořj, a odtud w hromadu snešenýni smyslnost gjmagjejmj obrazy člowěka zabawuge, která nábožné city přednášj, gako rekowe a rekyne w románch, tať wěru nenj schopna k dosaženj nadřečeného cjele. —

„Wycházegcej slunce zwěstuge welebnost twau, a *krása toho gjtra* dobrotu twau,“ — ta modlitba rannj genom tedy pro gasné, pro *krásné gjtro* gest určena, pro pěknau rannj protházku z gara? —

„O lidé! gak gste wy mi wšickni milj! když wás *objmám*, tedy *objmám Toho*, *genž wědný gest*. (!) Co gest to za bubřiwau myšlinku! — „Stwořitěli wšech bytnostj! w tomto *slawném gjtře* chci tobě tedy ty *neyslawněgšj sliby* wčiniti,“ — byloby dosti na neupřjmněgšjch, wěrných slibech. — „Milug, odpowjďa *celd přirozenost*, milug Boha, milug sebe, milug bližnjho

swého.“ Hle, křesťané, gen přirozenost powjádá, že Boha, bližnjho a sebe milowati máme, a ten kdo gi stwořil, kdo nás w nj postavil, a kdo nám gi teprwa pěknau učinil, Bůh, Ježíš, geho lásky plné náboženstwí, geho zgewený zákon lásky? — o tom ani zmjny. — „Pane! dey ať poznám krásnau přirozenost a stwořenj twá“ (totě arci neyhlawnějšj člověka uměnj), a to ať gest podobnstwím ku poznánj mé wjry.“ —

Wěčná, nestwořená bytnost (máť geště wjce epithet), *maudrý*, stwořiteli přewelikého stawenj swěta tohoto, dey ať přemeyšljm, (právě při oběti mše swaté a k tomu při epištole) — „dey ať přemeyšljm, že dobrota twá toto *krásné diwadlo swěta* k obydlj všem lidem wykázala“ „Zagistě, tys rowně tak dobrotiwý gako weliký; toľ mně *wšeccko stwořenj*, zwlášť ale srdce mé připomjná. O kýž tě každý člověk *dle způsobu swého* a dle wnuknutj, které mu srdce geho co *neyrozkošněgi* a *neywraucněgi* gen dáti může, ctj!“ Zdeby mnohý prawý křesťan zwolati mohl: Hezky! kolikeré lidi a srdce, tolikere náboženstwí gest prawé! Ač možná, že p. z Ekartsh. na ten smysl to neřekl, však w knize modlicj katolické, giž to welikau gest wadau, když co dwogj rozumu přijmá, tak že to člověka w pochybnosti zanechá.

A takowých pochybných mist w této knize wjce než modliteb. Kýž prý každý tebe ctj dle způsobu swého! ne dle náboženstwíswětlem nebeským obgasněného, ale dle způsobu *swého*. — „Ty se k nám snižugeš, stwořiteli swěta! bys s námi skrže zřegmý hlas *přirozenosti* mluwil“ — (?). W modlitbě manželá: „Dey, ať rozważugi, Bože můg (deyme, pozor, co tak welikého chce rozważowati, že božj pomoci k tomu swoláwá) „dey, ať rozważugi: že gsi mi tento

twor swěřil — *gako kwětinu* — která k potěšenj a k obweselenj mému býti má.“ Roztomilý úwod do té modlitby! Gest prawda že pozděgi sem a tam dobré myšlinky wygádruge, zdali pak ale takowýmto malichernostmi to dobré netraj sly a prawdy? — W Rozgjmánj nad mým wezdegšjim bytem zase: „Oko mé widj *Krásu přirozenosti*, (nynj wyčjtá per partes) radostná pole, zelený hág, tmawé lesy; ucho mé slyšj hrčenj potůčka a t. d.“ i na třešně, na šwestky a na hrušky nezapomněl, a což: „gá chei gysti, možu ge utrhnauti! (to gsau diwy!), a dřjwé giž pogmenowaw zpěw skřiwánků, ljbezně pjsně slawjkowy, zas dále prawj: „tam w křowj zpjwá ljbezně pták, a w nesmjrných pustínách lew. *hřjwau potřásá*,“ (totě zwlášťe rozgjmánj hodno!) — Co wšak vlastně tento wezdegšj byt člowěku činj krásným a ljbym z ohledu ducha, to se zde nerozgjmá, ani že tento byt gest toliko přjprawau k bytu nad přirozenostj, nad hwězdami: ó cožby se tu mluwiti a rozgjmati dalo! —) „Wám, dítky mé! řekl gsi“ (kdy a kde to řekl Bůh? snad w newowěgšjim zákoně krásné přirozenosti —) „Wám samým swěřjm štěstj waše mezi sebau“ Ano tato byla twá slowa, *každý kwjtek mi to doswědčuje*.“ „Bože můg! ty mi přikazuješ bližnjho milowati, sešli tedy papršlek swěho swětla wsrdce mé, abych poznati mohl, kdo můg bližnj gest“ . . (a hned nato): „Můg bližnj gest každý člowěk . . . Čemuž k poznánj toho swoláwati paprsky božského swětla, co toho času, gak nám to na swětě od něho bylo zgeweno, každé djtě hned we škole slyšj a poznává, bytby to dřjwe snad giž od swé matky neslyšelo. — „Nikoli w zwučném hromobitj, ani w bauřliwém powěřj, nýbrž w tichém wantj *západnjho wětřjčka zwěstuge ti celá přirozenost trwanliwost twau*.“ — — —

Z těchto několika výrazů, čtenáři dostatečně poznáš, jakou cenu ta kniha má, jak tomu, co v'gedné neb druhé modlitbě dobrého předcházej nebo následuje, cenu asjlu odgjmá; jak neslušno a nerádo gi bráti do chrámu, a zde mysl swau po takových kwětinkách a po ptácjch roztrušowati, kde má celá býti w tom, co Neydůstogněgšjho, co Neyswětěgšjho w hlawnjn křesťanstwa tagemstwj na oltáři se koná. — Zdá se, že ta kniha nechce, gako náš Pán, učiti dobré, srdečné, důvěrné modlitbě, ale gen pěkné — krásné a to gen w chrámě krásné přirozenosti. Nechci dále poukázati i na giné nedůstátky a pochybenj, na hogné galowé inwokace, na mdlé prosopopeje, a na giných figur gešitné hromaděnj. — Gak to gináče naše cirkewnj prosté, welebné modlitby! Gaký rozdjl u p. Reiterowy, Jaisowy, Seibtowy*), z Hohenlohe knihy modlitebnj, a pro ženskau osobu Chlebowé poswátnej od Mar. Antonie! — Takowe modlitby zasluhuj pochwalj a rozšjrenj. —

Kýž welebnj p. bratrj, gimž tolikere přjležitosti se udawaj, hned we škole, při cwičenjch křesťanských, při wysleyčánj newěst a ženichů, při nawštiwenj gakémkoli, kýž na to potřebnau pozornost obrátj zvláště u wěku mladého, přjhodněgšj, prospěšněgšj, nábožněgšj

*) Seibtowých giž arci w českém k dostánj ménj, a diwje me se, že žádný geště nowé wydánj nepodnikl. Jaisowj „Dobré sj mě w dobruu zemi“ zas bohužel, že na tak špinawém a hadrawém papjru wydané gsau, a tak drabě, že to obogj welmi gich rozšjrenj zabraňuge. Takeby lépe bylo, aby se w tituli slowa: Zvláště pro milý sedlský lid raděgi wynechala, neboť gsau ty modlitby tak pěkné, že i městský lid ze srdce ge řjkati bude, a new. i pročby se w městech gináč modliti měli než we wesnicjch nebo w městecjkách. Tjm však nechci zhoła a obecně řjci, že wěk a staw wgistém ohledu rozdjlů žádného měčinj.

modlitby w z n á m o s t u w é s t i a l i d u s d ů w o d e m , s u p ř i j m n o s t j p o e h w á l i t i ; g e l i k o ŷ s l o w o d u c h o w n j h o z d e n e y w j c e u l i d u p l a t j . S t a l o ŷ s e t o t o g i ŷ m j s t y i n a k a z a t e l n ě , a b y l o w i d ě t i ŷ á d a n ě h o p r o s p ě c h u .

3. *Vierzehn Predigten über den Schrifttext : „Was seydt ihr ausgegangen zu sehen &c?“ an der und auf die Festes-und Gedächtniss-Feier des heiligen Blutzegen u. Märtyrers Johannes von Nepomuk; abgehalten in der Metropolitan-Kirche zu Sct. Veit in Prag, von Franz Pallas de Lauro, weiland Domdechants daselbst. Mit dem Portrait des Verfassers. Prag, Cajetan von Mayregg'sche Buchhandlung, 1830. 8. str. 292.*

Wraucj ctitel sw. Jana Nepomuckého, dobré paměti František Pallas de Lauro, wysoce welebné a wždy wěrné kapitoly u sw. Wjta na hradě Pražském býwalý děkan, na wěčnost, a gakž o tom držíme, do nebeské sláwy se odebraw, pozústawil u prostřed swých rukopisů, také mnoho swatojanských kázanj, kteráž wždy o slawnostech w hlawnjm chrámu Páně byl držel. ŷe wšak tolik lét pořád zběhlých swátečnjm kazatelem nebyl, wůbec wědomo, gest; a protož swatojanská kázanj spjše z pauhé wraucnosti nežli z kazatelské powinnosti mjwal. Netoliko pak kázanjm swau wraucj úctiwost k sw. Janu Nepomuckému wůbec gewil, ale i tjm, že střjbrný hrob swatojanský, okrasu hlawnjho chrámu Páně na hradě Pražském nám i budaucnosti zachowal.

Neb když let minulých přehrozné na nás strhly se wálky, kterýmiž aurodné pustly dědiny, obywatelé řjdlí, nesčjslné weylohý se množily, i pokladowé kostelnj a ozdoby chrámů na obecné autraty se wybjrali, a když giž přišlo i na hrob swatojanský: slawné paměti František Pallas na ten čas kanownjk (Canonicus cantor) mysl nábožnau a pobožnau Geho Milosti cjsarské Pána našeho

neymilostiwějšiho výborně znage, wznesl zohledu toho na Geho Milost cjsarskau obrannj list, *) w kterémž tak srdce pronikagjej důwody pronesl, že Geho Milost cjsarská nařjiti ráčil, aby se s hrobem swatojanským ani nehýbalo.

Ohlašugeme tedy kázanj pozůstalá, neboli sirotčj, kteráž gednota k podporowánj saukromně chudých a nuzných po smrti spisowatele na swětlo wydává. To budiž napřed prawjno, aby každý, komu se do rukau dostanau, nad nimi wedle času, w kterémž půwod be-
 rau, usudek wynesl, a nedurdil se, gestliže w nich pravidla neynowějšj školy kazatelské, neboli homiletické, a běh slohu krásowědecký, čili esthetický wesměs neshledá, kterýžto w básnictwju u weliké ceně gest, ale w cirkwi swaté skorem za nic se nepokládá. Shledá ale každý čtenář, gakož my gsme shledali, čtrnácte kázanj djlem dogmatických, na totěž čtenj pjsma swatého: „Co gste wyšli widěti?“ a w nich ducha práwě katolického, řeč srdečnau, wážnau, poslauchačům přiměřenau. Shledá w nich mnohá čtenj srdce pronikagjej, ku pokánj wzbuzugjej, k pobožnosti wábjej; ale i přjsně napomnagjej, káragjej. Shledá w nich mdlobu a nedostatek rozumu lidského, a zpozdřifost těch, kterj se gedině naň spoléhagj, zgewenj božské a učenj dědičné zawrhugj, a tak w pobožnosti wadnau, chřadnau, na duši i na těle hynau. Shledá w nich wznešené ctnosti sw. Jana Nepom. na zřetel wystawené, a důwody k nasledowánj gich. Shledá w nich některé zpráwy historické wúbec newědomé. Shledá w nich pěstaua cirkewnjho a kazatele zběhlého / nělého, který, ač se onde i onde

*) Schutzschrift des Grabes des heiligen Johannes von Nepomuk, eingesendet Sr. k. k. Majestät Franz I. verfasst von dem Metropolitan - Domherrn Pallas de Lauro, 1810, Rukopis.

welmi sprostě hlásati zdá, i vysokých věcj se týká, gjm dobře rozumj, a výborně wj, co pastýrský auřad s sebau nese. Nekatoljk pak w nich shledá, zdali katoljci, kteřj Swatých a Swětic božjch wzjwagj, ge ctěgj, a k njm se modlj, modloslužebnjci gsau čili nic. W tento rozum čte se na stránce 110: „Fahret also nicht allein fort, den weltgepriesenen Heiligen . . . Johannes von Nepom. Verehrung zu erweisen, sondern gehet in diesem rühnlichen Eifer noch weiter, verehret die Uebungen, die zu seiner Ehre gereichen, vergrössert die Herrlichkeit seiner Andacht. Verehret aber nicht allein sein Andenken, seinen Namen, sein Bildniss, seine Kirche, sein Fest, sondern verehret vorzüglich seine Tugenden, die göttliche Gnade, die in ihm war, mit der er gewirkt, die guten Werke, die er ausgeübt, den Gehorsam der Gesetze, die er genau beobachtet, die Erfüllung der Pflichten, denen er mit aller Treue oblag, die Heiligkeit, die sein ganzes Leben würdigte . . . Ohne Nachahmung seiner Tugenden gilt seine Verehrung nichts, ohne Heiligung nach seinem Beispiele gilt die blosser Andacht nichts. Im Geiste der wahren Verehrung heiliget euch. Heiliget die Gedanken eures Verstandes, die Neigungen eures Herzens, die Worte eurer Zunge, die Werke eurer Hände, alle eure Handlungen und Thaten, euren ganzen Wandel, euer Leben und Sterben. Ihr verehret so Johannem von Nepom.; er ist also euer Muster, dem ihr nachzustreben habet, euer glänzendes Bild, dem ihr nachzufolgen, eure Regel, der ihr nachzukommen habet.“

Zwláště pak sobě oblbugem i obdiwugem kázanj šesté, obsahem swým neobyčegné, w kterémž kazatel sw. Jana Nepom. gakožto zástupce eti a dobrého gména předstawuge, což se mu dowoditi tak výborně powedlo, že my, walný počet kázanj swatojanských w ru-

kau magice, cosi takowého gsme nikde nenalezli. Zahodno se nám widj zde některá čtenj opakowati: „Johannes von Nepomuk ist der Patron des guten Namens, der Beschützer der Ehre, der Beschirmer des guten Rufes. Gott erwählte diesen grossen Heiligen, dass er der allgemeine Beschützer jenes guten Namens sey, der allen Menschen so lieb ist.“ — A proč medle? „Dieser vortreffliche Patron hat es unter allen Heiligen besonders verdient, von Gott erkohren zu werden, dass er über die persönliche Ehre seiner Pflegkinder wache, und dieselben vor so vielen Gefahren in Sicherheit setze, welche ihr in dieser ehrenräuberischen und verleumderischen Welt drohen, in der wir doch leben müssen. Und wundert euch übrigens nicht, wenn ich mir getraue zu sagen, dass Johannes von Nepomuk dieses ehrenreiche Amt verdienet, welches Gott ihm aus allen Auserwählten, so seine ewige Gegenwart geniessen, besonders aufgelegt zu haben scheint. Denn ist dieses nicht gleichsam der natürliche Preis jener Grossmuth, mit welcher Johannes alles aufgeopfert, um die Ehre des Nächsten zu erhalten? Ist nicht Johannes von Nepom. derjenige, welcher für die Ehre seines Beichtkinds mit aller Standhaftigkeit den Tod gelitten, sein eigenes unschuldiges Leben dafür zum Opfer gebracht hat? Da er auf alle erdenkliche Weise von der Bosheit und Grausamkeit des Königs Wenzel angefochten und bestürmt wurde, die Beichte der Königin zu offenbaren: so hiess das zugleich, durch die Entdeckung ihrer geheimen Vergehungen, die Ehre des Beichtkinds verletzen, das Sakrament der Busse entweihen, und die Ehre des Nebenmenschen vernichten. Indem Johannes von Nepom. für das Sakrament der Busse, für die Geheimnisse der Beichte, für die Verschwiegenheit des Anvertrauten, für die Unverletztheit

des Siegels stritt, so stritt er für die Ehre des Nebenmenschen.“

Rádibychom byli také některé čtenj historické wybrali, a sem položili; než skrownost tohoto časopisu daleko z mezj wybjhati nedá. Končjme tedy návěštj kázanj swatojanských, vzdáwagjce srdečné djky spisowateli, dáwno giž w hrobě odpočjwagjcmu, přegjce mu modlitebně lehkého odpočinutj a weselého z mrtwých wstánj; obliwgjce sobě připsánj Gegj Milosti Cjsařowně a Králowně našj neymilostiwěgšj; dobrořečjce i konec, ku kterémuž peněžitý weynos odhodlán gest, totiž: ku podporowánj saukromně chudých a nuzných, gichžto počet nemalý gest; žádostiwě žádagjce, by se kázanj tato do rukau wšech wěrných etitelů swatojanských a welebného kněžstwa brzo dostaly, a daleko široko kwapně rozptýlily, k čemuž i sličný tisk, pěkný papjr, a weškerá zewnitřnost zúwe.

4. Der Weg zum wahren und allein seligmachenden Evangelium unsers Herrn Jesu Christi. Linz, bei Johann Humner, 1829. 12. str. 149.

Božská, protož i neomylná prawdař gest, že Kristus Syn Božj widitedlnau cjrkew swau naskále založil; do nj wšech národů, aby se w gednotu wjry sběhli, powolal; některé zagisté Apoštoly, giné pak Ewangelisty, giné pak pastýře a učitele ustanowil; gi Duchem swatým oswjtil a posilnil, a s nj po wšecky dny až do skonánj swěta býti sljbil.

Ku poznánj té prawdy netřeba mnoho mudrowánj a dostiř gest otewřjti welikau knihu obecné historie, a neb malau swatého Ewangelium. Wedle slibu Syna Božjho zřjzenj biskupowé s gich widitedlnau hlawau swornj, řjдили a spravowali cjrkew Kristowu, a kdykoli křiwj učitelowé se wyskytli, gedněmi usty bránili a

hagili dědičné slovo boží, nehledjce na osobu, nešetřjce ani swých neyznamenitějšjch audů. Zpomínáme zde u př. na Apollinára muže cirkewně nadmjru wáženého a milého; sotwa ale od učenj dědičného se uchylowal, hned weškerá proti němu powstala cirkew. Toho též okusil Tertulian, ač mu za obranu, kterauž psal, až podnes děkugem; rovně i Origenes, wěku swého neygasnějšj hwězda na obloze cirkewnj. A co řjci lze o Cypriánu, slauptu a swjcnu cirkwe šwaté třetjho stoletj? — Gak mile ale poběhlým, a do cirkwe sw. opět se wraugjcm swátost křtu swatého zase udělowati se měla; hned proti němu woláno: „Nihil innovetur!“

Ale bohužel! Kristus Syn Božj slibu swého nadržel; (to gest řeč a skutek šestnáctého stoletj) neb choť geho milá od zákona zašla, w pauhau upadla modloslužebnost, a i w kacjrstwj! w kterémž by gistě zabynula, kdyby gi oswjcenj mužowé šestnáctého stoletj byli newyswobodili, neočistili, neosprowedlnili, a spolu neoswjtili. W tomto přemilosrdném skutku učinili ti wýbornj mužowé neyprwé z widitedlné cirkwe gakausi newiditedlnau, což gest owšem s nemalým podiwenjm, když totiž audowé gegj oči magj, wespolek s sebau obugj, a sobě newiditedlnj býti nemohau. Pak učinili sobě dřjwe oswjcenau nádobu, nežli formu, ku kteréž nádoba zřjzena býti měla. Což když se srownati nechtělo, počali trhati, lámati, sekati, pryč odhazowati, nečinjce rozdjlů ani mezi wěcmi podstatnýmj, služebnýmj a připadnýmj, a tak nadělali sobě cirkwiček wedlé zdánj a žádosti swé, kterýmž ani slušného gména dáti neuměli. Za našich časů wšak někteřj wyznáwači těch potrháných cirkwj během neustále oswjcenosti a náramné w náboženstwj swobody, tak dáleko došli, že božstwj Kristu Synu Božjmu upjragi, a tak proběhše weškeré tamných bludů lidských kolo, giž u cjele stogj.

Proti těm, temnosti cirkewnj pilným, a morowému duchu gich následownjků, zasadiw se w nadepsané na šestnáct částek rozvržené knížce Řehoř Tomáš z Božj Milosti biskup Linecký, bránj, hágj a zastává, dle sobě swěřeného biskupského powolánj, katolické učenj a gendná : I. „Die wahre und eigentliche Bedeutung des Wortes : Evangelium, der evangelischen Lehre. Ob es nicht so viel heisse , als der christliche Glaube? II. Warum die heil. Schrift des alten und neuen Testaments Evangelium genannt wird , von der ersten Christenheit bis auf die letzten Jahrhunderte? Von wem hat man die Bibel? III. Ob die heilige Schrift vor oder erst nach dem gepredigten Evangelium entstanden sey? IV. Die Quelle des christlichen Glaubens muss hell und sicher seyn , Schwärmerey und Unglauben abschneidend. V. Die Bibel wird missverstanden , das Evangelium bleibt bis an das Welt-Ende immer dasselbe , geht nie unter , so wie die von Christus gestiftete Kirche , immerhin von ihm selbst geleitet wird. VI. Im Anfange des Christenthums haben die Zweifel und Spaltungen über die Lehre des Evangeliums Jesu Christi seine Apostel entschieden ; weß ihnen , aber auch ihren Nachfolgern , der göttliche Beystand ausdrücklich versprochen worden ist. VII. Nur in einer Kirche kann das Evangelium rein erhalten seyn , und zwar in der , die sich allein von Christus herschreibt , die mit göttlichem Ansehen das Wort Gottes vorträgt und selbes vor den Menschensatzungen bewahrt. VIII. Die Behauptung , dass die Kirche Christi eine Zeitlang untergegangen sey , und dass sie je einmal auf der Erde eine unsichtbare seyn könne , ist abgeschmakt und nichtig. IX. Nur der apostolisch ursprünglichen Kirche verdanken wir den sichern Beweis , dass die Bücher des N. B. von dem heiligen Geiste eingegeben sind. — Das allein seligmachende Evangelium ist die

Glaubens- und Sittenlehre der apostolischen Kirche. X. Das heilige Abendmahl, ein grosses, das erste und grösste Geheimniss unseres Glaubens. Ein wahres Opfer. XI. Dass die Apostel und ihre ersten Nachfolger die Feyer des heiligen Abendmahls als ein wirkliches Opfer gehalten haben, kann von den Kennern des Alterthums nimmermehr geläugnet werden. XII. Die Feyer des heiligen Abendmahls kommt nur aus dem Opfer des N. B. ist Spende von demselben, nicht das Opfer selbst, geht aber aus dem Opfer hervor. XIII. Christus hat ein vollkommenes, ja das vollkommenste Opfer der Religion eingesetzt, unter beiden Gestalten, deren eine jede Ihn ganz mittheilt. XIV. Von der heil. Kommunion. Die heilige Kommunion kann unter einer, oder auch unter beiden Gestalten des Brotes und Weines würdig und göltig, aber immer nach der Verordnung der Kirche empfangen werden. — So war es im ersten Zeitalter des Christenthums, so in allen frühern Jahrhunderten, so ist es jetzt, so wird es immer bleiben. XV. Es ist eine ausgemachte Sache, dass man in den ersten christlichen Jahrhunderten das heil. Abendmahl gar oft nur unter einer Gestalt empfangen hat. XVI. Die Christen nannten von jeher die heiligste Jungfrau Maria Gottesgebährerin, Mutter - Gottes. Dieser Glaubensartikel geht aus dem Wesen des Christenthums selbst hervor, und gehört dem Evangelium Jesu Christi an. Er hängt mit der Lehre, dass uns Gottes Sohn erlöset hat, durch sein Kreuz, Leiden und Sterben, aufs engste und unzertrennbar zusammen. Es ist der grösste Irrthum zu sagen: Christus ist nur als Mensch gekreuzigt worden. Anhang, über die Verehrung der Heiligen &c. Znajco pak wyborně liternej práce předústogného pana spisowatele, kterýmiž cirkwi swaté již poslaužil, tagiti nemůžem, kterak jim tento spis, gegž ohlašugem, rowen nenj, a to

proto, an toliko sprostě wěřejm za rukowět slaužitimá, aby se wěděli wtěchto nesnázech duchownjho žiwota čjm sprawiti. Za tau také přjčinau hlubokosti theologických a historických důwodů prázen gest, a gen těmi se stkwj, kteříž sprostěgšj schopnost lidskau nepřewyšugi. Důkladněgšj však pagednánj o swátosti oltárnj welmi si oblibugem. Přitom pak dotčený spisi tuto vlastnost katolickau do se má, že přewelebný pan spisowatel w zápasu, gako někdy Bellarmin a Bossuet, odporuau stranu nehanj, netupj, a rozpálenj w zlosti nezná, než wázně ač horliwě, mjrně a trpěliwě k cili se běře, což katoljkům neylépe slušj. Radugjce se z toho dárku, poručena geg činjme zwláště sprostému lidu w osadách německých, welebje spolu Hospodina, že netoliko čas po čase dosti osob duchownjch k zastánj swcjrkwwe wzbuzowati ráčj, ale i mnohé laiky, a to i nekatoljky, zwláště w Anglii, kteříž prawdě clo wzdáwagjce, z pauhé k nj láskey, cjrkwew katolickau hágj a zastáwagj.

5. Šestero postnjch nedělnjch kázanj o božské prozřetelnosti, držaných od Wogtěcha Františka Procházky, faráře swatowogtěšského na nowém městě Pražském. W Praze u Josefy Fetterlowé, 1829. 8. Str.163.

Důstogný a welebný Pán, Wogtěch Procházka, farář Pražský u sw. Wogtěcha w Kalabřjch, a staré kapituly Wyšehradské čestný kanowrnjk, konagě dlanhý čas auřad pastýrský w Koeticjch, netoliko mnoho sepsal kázanj; ale w přerozkošné žiw gsa samotě, i na Parnassu často ljbě se ozjwal. Někteřj hlasu pastýrského důwodowé, gakož i obljbeneho poetárstwj časem swým naswětilo wyšli; nicméně obého druhu zásoba až dosawád w rukopisech wězj. Teprw nynj se panu spisowateli wi-

dělo ze swého kazatelského pokladu desatero vybrati kázanj, a zdali by se w geho práci katolickému duchowenstwu zaljbiło, wúbec wydati.

Oznamujce kázanj tato, důwěrně na gewo dáwáme, kterak úsudek wynesti nelze, kterakýmžto způsobem pan spisowatel obecně chwály sobě zjskal: zdali totiž duchem právě katolickým, čili gasným, wúbec pochopitedlným slohem, neboli ušlechtjlaw, libaw a krásnaw řečj? Toliko wšak litostiwě tagiti nemůžem, že weškeré zdařilosti mnoho pozústalých chyb typografických, kteréž poněkud i smysl matau, mnoho wáhy ugjmá.

Šestero kázanj pašiwých, neboli postnjch nedělnjch zawjrá w sobě šestero poswátných řečj o prozřetedlnosti Božské, totiž: I. O Prozřetedlnosti Božské wúbec; II. o prozřetedlnosti Božské nás do cjrkw swaté powoláwagicj; III. o prozřetedlnosti Božské nás milostiwě chránjecj; IV. o prozřetedlnosti Božské nás přepodiwně žiwjecj; V. o prozřetedlnosti Božské nás ku pokánj wolagicj; VI. o prozřetedlnosti Božské nás někdy w nebi korunugjecj. Na dírka slohu klade se zde šesterá kázanj záwěrek, genž znj w tato slowa: „*K tobě ale swrchowaný Bože! začátku a posledku, k tobě se opět obracugi! a gakož od tebe práce má apoštolská pačata byla, tak také budiž w tobě dokonána! Králi nebes i země, genž budaucj wěci na neyweyš maudře řjdjš, přjtomné swým neoslúblým ramenem zachowáwdš, abys dobře činil nám: učiň také, abychom my budaucjch wěcj nelekali se, přjtomných k twé cti a chwěle a našjch dušj spasenj užjwali, a dobře činili chudým! Ty gsi nás powolal do cjrkw swaté katolické, ne z něgaké potřeby swé, aneb z našj zásluhy, nýbrž pauze z nepochopitedlné lásky k nám, tak aby rozum náš gasnějšho swětla, srdce mocnějšho k dobrému podnětu, swědomj stálého pokoge w twé cjrkw nabylo. Deyž i ta-*

ké nám, abychom učení i pravidla cirkve tvé lépegi znali, poznaná dobrými skutky a příklady twrdili, a proti aukladům swodných bludařů udatně hágili! Ty nás chráníš gak w časech žiwotu našemu naprosto nebezpečných, tak i při dobývání našjch potřeb způsobem právě nepochopitedlným: ó, wzbudiž nás, tak abychom důwěrnost k tobě w srdci zachowali, čistého swědomj ostřjhalí, a bližnjm w nebezpečenstwj postaweným rychle ku pomoci přispěli! A gak diwotworně nás žiwjš a zachowáwš giž skrze rozličný dar rozumu, giž skrze mdlobu těla našeho, giž skrze autrpnost srdce; ach kýž- bychom také rozum náš potřebným uměnjm šlechtili, tělo swé poctiwau prácj sjlilí, a autrpnost srdce swého skutkem twrdili. Nad to nade wšecker, woldš nás co starostliwý otec djtky swé ku pokání, brzy přirozenau poškwrnau, brzy předstawowdnjm křjže Spasitelowa, brzy sprawedliwými tresty swými, a mybychom se zpěčowali časně pokání činiti, na zhlazenj wěčnjch trestů tebe o milost twau prositi, a neskončených zásluh Kristowých se přichytiti? A gakau sláwau nás někdy w nebi korunowati chceš! Kdož gest s to gi wystjžiti, když tělo naše w nesmrtedlnost oblečeš, duši naši wětšj dokonalostj wyslechtjš, a nás s sebau w společnost uwedeš, a se swými miláčky spogjš! O tak tedy od dnešnjho dne budiž naše předsewzetj, že se k nj náležitě pripraviti chceme; od dnešnjho dne chceme nádobau swau we wšj poctiwosti wldnauti, duši swau k nebeským žádostem pozdwihowati a w lásce křesťanské se utwřowati, tak abychom w hodině odlučowání swého z tohoto swěta wjtěžně s sw. Pawlem zwolati mohli: dobrý bog gsem bogowal, běh gsem dokonal, wjru gsem zachowal; naposledy gest mi složená koruna sprawedlnosti, kterauž dá Pán sprawedliwý saudce, w den sláwy nebeské. A. Pak nasleduge kázanj na welikonočnj Božj hod, při ob-

nowenj dobročinného ústawu pro chudé ; na to, kázanj u přítomnosti G. b. M. Pana Františka de Paula Pištěka, když dne 14. čerwna 1825. w chrámu Páně Ljbezničkém swátost sw. bířmowánj udělowal ; dále, kázanj laučenj, když totiž pan spisowatel z Kogetic do Prahy se bral, w kterémž zázwěrek welmi sobě oblibugem ; neyposléze, kázanj při nastaupenj fary swatowogtěšské kteréhožto úwod srdce welmi pogjmá.

Z Buděgowic 16. prosince 1829. „Rozwřhy kázanj a homilij na nedělnj a swátečnj epištoly celého cjr. kewnjho roku, z nichž gsme některé w časopisu našem 1ho ročnjho běhu podali, důstogný a učeny spisowatel Dtor. a professor bohoslowj w Buděgowicjch, p. Michael Schoenbeck, swým časem zwlášť tiskem wydá.

b) Smjšeniny.

a) Zákony.

Gubern. nařizenj odedne 29. řjgna 1829.

Vikářům okresnjm uloženo, aby podřizené duchowenstwo k tomu měli, aby se při všech rurálnjch beneficijch interkalárnjmu dělenj podrobených zwláštnj kniha, pod názwem: W ýkaz weysewku, sklizenj a weymlatu, (Aussaat-Fechungs-und Abdrusch-Register) podle gim nawřženého předpisu založila a farnjmu inwentári připogena řádně se wedla. O šetrném vyplněnj téhož nařizenj magj okresnj wikářowé péči wěsti, a při každé weyročnj visitacj wýkazy takowé podpisem swým opatřugje, o gich pořádném wedenj se přeswědčowati.

Dekret dwor. komissj nad studiemi ode dne 5. listop. 1829.

Neyvyššjm Geho c. k. Gasnosti rozhodnutjm ode dne 28. řjgna 1829. nařjzeno, aby

1) wšecky školy normálnj, geštoby školu farnj spolu nezastávaly, wzhledem nákladu na stawiwo a řemeslnjky, gakož i na ručnj a potažnj práci obecnému nebo-li zemskéinu fondu školnjmu připadaly.

2) To samé platíž o wšech hlawnjch školách krag-ských. Pakliby wšak

3) Normálnj a neb kragská hlawnj škola zastávala také mjsto farnj: přispěge zemský školnj fond k trogstřjdnj hlawnj škole třetinau — patron a wrchnosti dvěma třetinama nákladu na stawiwo a řemeslnjky, obec pak ručnj a potažnj pracj. K hlawnj čtwerostřjdnj škole přispěge obecnj fond školnj dvěma čtwtinama, patron a wrchnost rovněž dvěma čtwtinama wydánj za stawiwo a řemeslnjkům, obec rovněž ručnj a potažnj pracj.

4) Ostatnj školy hlawnj nemohau býti břemenem obecnjmu fondu školnjmu, přináležegjce buď konwentu duchownjmu, buď ginému ústawu, aneb obci městské: w těchto pádech buď konvent, buď ústaw, aneb město náklad powede. Pakliby ale kdo ani smlauwau, ani nadánjm, aniže zwláštjnjm závazkem k wedenj nákladu na stawěnj hlawnjch škol téhož druhu powinen nebyl: nastapiž společné přispěnj (allgemeine Schulkonkurrenz), gake ku školám triviálnjm před Neyw. rozhodnutjm ode dne 1. čerwence 1815. mjsta mjwalo.

5) Školy pro děwčata, i ze stawů wyššjch, powažugj se rovněž gako školy triviálnj, a přjspjwánj k nim stegným podrobena gest pravidlům.

6) W pochybných případnostech nastupug zwláštjn wygednánj.

Zákonem powolené potřebnosti, gakož i nábytek školnj vždy se tjm samým, gakýmž se ku školám přispjwá, způsobem zaopatřugž.

8) Hlawnj školy, ze zdwižených kollegj Josowitských powstalé, se gak dřjwe, tak i budaucně, zwlastnjho nadánj dle Neyw. rozhodnutj opatřj.

9) Kde normálnj a hlawnj škola kragská spolu mjsto farnj školy zastáwá, a učiliště nagato gest, tam čiaže se rozměřug podle w §. 3. wymezených přispjwuků, kterýžto rozměr také při zakupowanj stawenj pro školy hlawnj za základ brán bud.

10) Mathematické nástroge, modelly, apparáty a wzory k reysowanj považugi se co potřebnosti zákonem powolené, pročež se, gak w §. 7. udáno, na gich zaopatřenj náklad powede.

D w ornj dekret ode dne 12. listopadu 1829 usiluge, aby okresnj vikářowé, gimž náležj, na visitacjch a při změnách se udagjcjch, nařizené wyšetřowanj bydlitedlných a hospodárských stawenj farnjch před se brali.

D w ornj dekret ode dne 13. listopadu 1829. Neywyššjn rozhodnutjm ode dne 29. listopadu Geho c. k. Gasnost ustanowiti ráčila, aby se — protože při oddawkách akatoljků, při nichž by pastor, gemuž náležj, přísluhowati nemohl, na mjstě něho powolaný katolický kněz funkcj tu ne wykonawě co udělowatel swátosti a sluha cjrkwě swé, alebrž gen gakožto ode wlády k přigetj obapolného swolenj oddáwaných splnomocněný auředlnjk přítomen gest —, takowé oddáwánj ani w kostele katolickém, ani s udělenjm kněžského poželmánj a s ginými při oddawkách katoljků predepsanými, w rituálech diöcezánských obsaženými obřady, aniž pak w rochetě a se štolau, alebrž toliko na faře, aneb

w giném slušném mjstě od katolického kněze, w taláru přjtomného, se stávalo.

Leč při křtech nekatoljků, katolickým knězem udělowaných, zachowá se beze všeho zkrácenj a změny celý od cjrkwě w rituálech předepsaný ritus.

Gubern. nařizenj ode dne 15. ledna 1830. Při konsistornej zkaušce k dosaženj učitelského auřadu školnj pomocneci wykázati se magj také hodnowěrným wyswědčenjm, že dostatečně na warhany hráti uměgj.

D w o r n j dekret ode dne 5. února 1830. Neyvyššjm rozhodnutjm Geho c. k. Gasnosti ode dne 24. prosince 1829. přikázáno, aby se studugicj, k stawu wogenskému bywše powoláni, do alumnátů nepřijmali.

β) Cjrkewnj zpráwy.

1. Z Wjdně dne 13. února 1830. Pošta z Konstantinopole ode dne 25. ledna přinesla zpráwu, že Porta aučinliwau katolických mocnárstwj, zvláště pak c. k. Internuncia, šlechtice z O t t e n f e l s u, a francauzského wyslance, hraběte Quillemona, pohnuta přjmlawau, usmyslila sobě s g e d n o c e n é A r m é n y zcela oddělití od s c h i s m a t i c k ý c h, a powoliti jim, aby měli swého vlastnjho wrchnjho pastýře, nepodřizeného patriarchowi schismatickému, gehožto pobádánjm katoličtj Arménowé pronásledowáni, mnoho neznázej trpěli. I prawj se, že katolickým Arménům, přede dvěma lety z města hlawnjho wypowězeným pobrané domy a statky opět nawráceny, a zvláštj kostely w hlawnjm městě wykázány budau.

2. Z B r i x j a (w Tylorjch.) Dopis kněžcej biskupské konsistoře dne 19. února 1830. Na zdegšjstolici biskupskau, aumrtjm našeho neydúst. knžete - biskupa Karla Františka, hraběte z Londronu dne 10. srp-

na 1828. oprázdňenau, dosazen byl neymilostiwějšjm Geho c. k. Gasnosti dne 7. dubna 1829. gmenowánjm s knjžecjm spolu titulem, Neydústognějšj Pan Bernard Galura, dosawádnj Andendontský in partibus a swětjej biskup Brixinský, generálnj Vikarius na Vorarlbersku, kterýž obdržew dne 28. zářj 1829. papežské potwrzenj, dne 6. prosince t. r. do Brixinu přigel, a w úřad biskupský slawně se uwázal; dne 30. prosince pak biskupskau konsistoř potwrditi, a za předsedatele zwoliti ráčil Wysoce důstogn. Pána Josefa Gelásia rytjře z Boruslaw, probošta kapitoly, a w čas oprázdňenj stolice biskupského generálnjho Wikáře, býwalého kanownjka a guberniálnjho radu w Brně.

3. Z Petrohradu. Podlé úkazu dne 27. ledna b. r. od zpráwu wedaucjho senátu wypraweného nemohau děti kněžj a diakonů držwe, než otcowé gegih těchto důstogenstwj dosáhli, narozené, k auřadům ctwilnjm býti připauštěny.

4. Z Prahy. Dle pastýrského listu G. k. M. našeho Neydúst. Knjžete-Arcibiskupa daného dne 4. března r. b. bude se w arcidiöcej pražské ode dne 23. máge až do 6. čerwna r. b. slawiti w š e o b e c n é j u b i l e u m, gež sw. Otec Pius VIII. brzy po nastaupenj papežské stolice listem apoštolským, daným w Řjmě dne 18. čerwna 1829. na wyžádánj pomoci Božj prohlásiti ráčil.

γ) Udělená důstogenstwj.

Neymilostiwějšjm Geho c. k. Gasnosti rozhodnutjm gmenowáni a ustanoweni byli:

Dne 15. srpna r. 1829. P. Gilgj Augustin Fílek, kanownjk senior w Buděgowicjch infulowaným děkane m kapitoly Česko-Buděgowické, a P.

Jakub Finger, bisk, Vikárius a farár w Lomnici kapitoly tétéž kanownjkem.

Dne 1. listopadu r. m. rada a referent u věcech duchownjch při dalmatském gubernium Ant. Giuricich biskupem Ragusjnským, a prof. pastýrské theologie w Jadeře, p. Pawel Miosich biskupem Spalatským.

Dne 29. listop. r. m. Jan Dentsik, kanownjk kapitoly Ostřehomské, opatem sw. Hyppolita w Zábøe.

Dne 29. ledna 1830. Ostřehomské kapitoly kanownjk Geho Emminencj Pana Kardinála Ostřehomského a knžete Prinasa králowstwj Uherského canonicus a la-tere, P. Giřj Hanljk radau u král. uherského náměstnictwj, a pak dne 25. unora titulowaným biskupem Pristinským.

Dne 17. unora c. k. rada a referent u věcech duchownjch w Stýrsku a Probošt Sekowské kapitoly p. František Gindel duchownjm referentem u spogeného dwor. kancelláre s karakterem a službau skutečného dwornjho rady a přjsedjeho u c. k. dwornj kommissj nad studiemi.

Neymilostiwěgšjm Geho c. k. Gasnosti rozhodntjm bylo rovněž dne 24. ledna zwolenj p. Christofora Dollingera, děkana posádky w Josefowě za čestného kanownjka na Wyšehradě potvrzeno, a

Dne 5. unora čestné kanownictwj u kapitoly Staroboleslawské, aumrtjm P. Macáka z Ottenburku oprázdnné Spiritualowi arcibisk. Semináře pražského p. Ignáciowi Mrázowi propúgčeno.